

การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็กเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก
ดนตรีไทยด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม
สิงหาคม 2560

การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็กเพื่อบอกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก
ดนตรีไทยด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม
สิงหาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็กเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก
ดนตรีไทยด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์

บทคัดย่อ
ของ
นฤภัค ทันอินทรอาจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม
สิงหาคม 2560

นฤภัท ทนอินทรอาจ. (2560). การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์. ปริญญาโท ศป.ม.
(นวัตกรรมการออกแบบ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา วานิชกร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิเทพ
มุสิกะปาน

การศึกษาศิลปะเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรี
ไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย
วงมโหรีวงเล็ก ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ 2) ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรี
ไทยที่จำลองอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย

วิธีดำเนินการวิจัย เริ่มจาก 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านดนตรีไทยเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย โดยใช้เครื่องมือคือแบบ
สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ไทย เพื่อหาแนวทางที่
เหมาะสมในการออกแบบ โดยใช้เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การลงพื้นที่สังเกต
พฤติกรรมและสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ
ต่างชาติ ที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของ
ที่ระลึก 2) เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ การทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3) วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด เพื่อสรุปข้อกำหนดในการออกแบบ

ผลการดำเนินการวิจัย ได้ข้อกำหนดด้านอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็กในแง่มุมของ
ประสบการณ์สุนทรีย์ จากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ดังนี้ 1) รูปลักษณ์ที่เหมาะสมของผลิตภัณฑ์ที่
ระลึกดนตรีไทย คือลักษณะที่มีการตัดทอนรายละเอียดบางส่วน แต่คงสาระสำคัญไว้ 2) รสของ
ประสบการณ์ที่เหมาะสมในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของดนตรีไทย คือรสประสบการณ์ที่รื่นรมย์ 3) กลิ่น
ที่เหมาะสมกับดนตรีไทย คือกลิ่นดอกไม้ไทย 4) เสียงจากบทเพลงที่เหมาะสมคือบทเพลงที่มีจังหวะ
สนุกสนาน ได้แก่ เพลง “ค้างคาวกินกล้วย” 5) ผิวสัมผัสที่เหมาะสมคือ แบบใกล้เคียงธรรมชาติ 6)
เรื่องราวของดนตรีไทย ที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย และได้ข้อกำหนดด้านการ
ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้านโครงสร้าง คืองานประดิษฐานกระดาษแบบร่วมสมัย 5
แนวคิด ได้แก่ แนวคิดบัตรอวยพรสามมิติ (Pop-Up Card), แนวคิดตัวต่อสามมิติ (3D Puzzle), แนวคิด
กล่องเงา (Shadow Box), แนวคิดโมเดลกระดาษเรขาคณิต (Origami) และแนวคิดโมเดลกระดาษ
(Paper Box) ด้านกลิ่น ใช้เทคนิคการอบกระดาษ ด้านเสียง ใช้เทคนิคการติดแผ่นวงจรเล่นเสียง ด้าน
สัมผัส เลือกใช้กระดาษตกแต่งผิวหน้าที่มีลวดลาย

นำผลการดำเนินการวิจัย มาออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยวงมโหรี
วงเล็ก ที่จำลองอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย เพื่อสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ที่ระลึก ทั้งด้าน
รูปลักษณ์ มิติคุณค่าและความหมายทำให้เกิดการจดจำ เกิดมูลค่าเพิ่ม และสืบสานศิลปวัฒนธรรมอันดี
งามของชาติให้คงอยู่ต่อไป

STUDY OF THAI MUSIC INSTRUMENTS IDENTITYOF MAHORI WONG LEK FOR THAI
MUSIC SOUVENIR DESIGN WITH THE AESTHETIC EXPERIENCE CONCEPT

AN ABSTRACT
BY
NARUEPAK TANINTARAARJ

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Fine Arts degree in Design Innovation
at Srinakarinwirot University
August 2017

Naruepak tanintaraarj. (2017). *Study of Thai Music Instruments Identity of Mahori Wong Lek for Thai Music Souvenir Design with the Aesthetic Experience Concept*. Master thesis. Master of Art (Design Innovation). Bangkok: Graduate School, Srinakarinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Dr.Aran Wanichakorn, Asst. Prof. Dr.Ravitep Musikapan.)

This study of Thai musical instruments and the identity of *Mahori Wong Lek* for Thai music souvenirs with a design aesthetic and experience concept. The purpose of the study was as follows: 1) to study the identity of the Thai musical instruments of *Mahori Wong Lek* with the ideas to create the aesthetic experience; and 2) to design the souvenir products of Thai musical instruments as a model of the identity of Thai musical instrument.

The methodology was as follows: 1) the collection of primary data: interviews with the Thai music experts to study in-depth data about the identity of the musical instruments, interviews with design experts in Thai products to find the proper way and a field study for behavioral observation and an opinion survey of the target group, Thai and foreign tourists visiting Thailand for cultural tourism; and to study their behavior in selecting souvenirs; 2) the collection of secondary data, a literature review and related researches; 3) the data analysis of the conclusion of the design.

According to the results, the identical conditions of Thai musical instruments of *Mahori Wong Lek* in terms of the aesthetic experience aspects are as follows: 1) an appropriate design for the souvenirs in terms of cutting out the details, but remains the important contents; 2) the appropriate experience required for the creation of Thai musical instruments with a good image is taste which is featured in many upbeat songs; 3) the proper smell is Thai flowers; 4) the proper songs are those with a merry rhythm "Bat Eats Banana"; 5) the proper touch is also similar the nature; 6) Thai music stories related to the Thai way of life and the conditions also regulate souvenir design and the construction of contemporary paper sculptures regarding ideas: Pop-up Cards, 3D Puzzles, Shadow Boxes, Origami and Paper Boxes. For the smell, paper drying has been used to add smell. For sound, the product will have a sound circuit board installed and for touch selected patterned paper for production.

On conclusion of the research, the creative design of the souvenirs of Thai music of *Mahori Wong Lek* is a model of the identity of Thai musical instruments to make a difference in terms of souvenir products in terms of appearance, value, and meaning for remembrance, increasing value and retaining cultural inheritance.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็กเพื่อกออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย
ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์
ของ
นฤภัค ทันอินทรอาจ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่ เดือน พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญ วาณิชกร)

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ทินกร กาษรสุวรรณ)

..... ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญ วาณิชกร)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.กรกมล คำสุข)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ คงไม่สำเร็จลงได้ด้วยดี หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ได้แก่ อาจารย์เมธี พันธุ์วรารท ที่ให้ความกรุณาถ่ายทอดองค์ความรู้ของดนตรีไทย เป็นที่ปรึกษาในหลายขั้นตอน และช่วยประสานให้นิสิตสาขาวิชาดนตรีไทย เล่นดนตรีไทย เพื่อบันทึกลงในผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ จำนงสาร และอาจารย์ ดร.เทพการ รอดสการ ที่ได้ให้ความรู้ด้านดนตรีไทยอย่างกระจ่าง และเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอบคุณนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ช่วยบรรเลงดนตรีไทย 10 เครื่องดนตรี ครบวงมโหรีวงเล็ก เพื่อนำไปเป็นองค์ประกอบหลักในผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ตามแนวคิดผลิตภัณฑ์ที่ระลึกสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ะ ได้แก่ นายอดิศักดิ์ สองมา ผู้ตีระนาดเอกมโหรี นางสาวปิยะกุล ไชมุขขันธ์ ผู้สีซอดัง นายชนาธิป หอมกลิ่น ผู้เป่าขลุ่ยเพียงออ นางสาวอมรา พันธุ์เสือ ผู้ตีฆ้องวงใหญ่มโหรี นายวุฒิชัย วัลพภูมิ ผู้ดีดจะเข้ นายณนทนต์ วิเศษศรี ผู้สีซออุนายธีรวิทย์ กลิ่นจ้อย ผู้สีซอสامสาย นายพชรพล สุดลอย ผู้ให้จังหวะโทนและรำมะนา และนางสาว รัชฎาภรณ์ พวกดี ผู้ให้จังหวะฉิ่ง ขอบคุณทั้ง 9 นิสิต ผู้จะเป็นอนาคตของดนตรีไทย ช่วยสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติให้เจริญงอกต่อไป

ขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ได้แก่ อาจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา อาจารย์ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คุณศรัณยู อยู่คงดี เจ้าของแบรนด์ SARAAN และคุณสุรวิทย์ บุญไทย หัวหน้าฝ่ายศิลปกรรม บริษัทออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ขอบพระคุณทั้ง 3 ท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านการออกแบบ แนะนำแนวทางที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด ในการสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

ขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์กิตติชัย เกษมศานติ์ อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาศิลปะสถาปัตยกรรมและเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ช่วยตรวจเครื่องมือวิจัย

ขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญ วานิชกร อาจารย์ที่ปรึกษาที่ช่วยเคี่ยวเข็ญงานวิจัยสำเร็จด้วยดี ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิเทพ มุสิกะปาน ที่ปรึกษาร่วม และขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ประสาทความรู้ในระดับปริญญามหาบัณฑิต ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอบพระคุณครอบครัวและเพื่อนๆ ของผู้วิจัย ทั้งเพื่อนจากลาดกระบัง ศิลปากร และเพื่อนสาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ ที่ให้ความช่วยเหลือ ร่วมทุกข์ร่วมสุข และเป็นกำลังใจที่ดีมากเสมอมา ขอบพระคุณ บริษัทอัสตรัม พับลิชชิ่ง บริษัทต้นสังกัด ที่ให้ผู้วิจัยลางานเพื่อมาทำปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

นฤภัค ทันอินทรอาจ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
สมมุติฐานของการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
องค์ความรู้เกี่ยวกับดนตรีไทย.....	10
ประวัติความเป็นมาของดนตรีไทย.....	10
เครื่องดนตรีไทย.....	20
การประสมวงดนตรีไทย.....	34
เพลงไทย เนื้อหาเรื่องราวในบทเพลง.....	44
องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดประสบการณ์สุนทรียะ.....	49
ความหมายและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกไทย.....	52
แนวคิดทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม.....	56
แนวคิดทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมกับพฤติกรรมผู้บริโภค.....	65
การออกแบบประติมากรรมกระดาษ.....	75
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	83
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	85
การทบทวนวรรณกรรม.....	85
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	85
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	91
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
การออกแบบ.....	93
การสรุปผลการวิจัย อภิปราย ข้อเสนอแนะ และรวบรวมงานวิจัยเป็นรูปเล่ม.....	94

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม	97
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการออกแบบ.....	100
การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย	108
การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ	111
การพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์	116
การผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	121
ประเมินผลความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง.....	125
สรุปผลการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก	128
 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	 129
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	129
ความสำคัญของการวิจัย	129
ขอบเขตของการวิจัย	129
สรุปผลการวิจัย.....	130
อภิปรายผลการวิจัย	133
ข้อเสนอแนะ.....	134
 บรรณานุกรม	 135
 ภาคผนวก	 139
ภาคผนวก ก	140
ภาคผนวก ข	149
ภาคผนวก ค	161
ภาคผนวก ง	181
ภาคผนวก จ	184
ภาคผนวก ฉ	194
ภาคผนวก ช	197
 ประวัติย่อผู้วิจัย	 200

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงองค์ประกอบเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก	97
2 แสดงองค์ประกอบในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย.....	99
3 แสดงแสดงสัดส่วนเพศของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย	104
4 แสดงสัดส่วนอายุของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย	104
5 แสดงสัดส่วนอาชีพของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย	105
6 แสดงสัดส่วนสถานภาพการสมรสของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย	105
7 แสดงรายได้ของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย	105
8 แสดงความถี่ของการฟังดนตรีไทยของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย	106
9 แสดงความชอบความสนใจในดนตรีไทยของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย.....	106
10 แสดงประสบการณ์การซื้อของที่ระลีกดนตรีไทยของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย.....	106
11 แสดงทิศทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย ที่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายสนใจ	107
12 แสดงลำดับเหตุผลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย.....	107
13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ	
ต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย แนวคิดที่ 1 “Pop Up Card”	111
14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ	
ต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย แนวคิดที่ 2 “3S Puzzle”	112
15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ	
ต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย แนวคิดที่ 3 “Shadow Box”	112
16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ	
ต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย แนวคิดที่ 4 “Origami”	113
17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ	
ต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย แนวคิดที่ 5 “Paper Box”	114
18 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ	
ต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย 5 แนวทาง	114
19 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย : ระนาดเอกมโหรี	117
20 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย : ข้องมโหรี	117
21 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย : จะเข้	118
22 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย : ซอสามสาย	118
23 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย : ซออู้.....	119
24 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลีกดนตรีไทย : ซอด้วง	119

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
25 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : ขลุ่ยเพียงออ	120
26 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : ฉิ่ง / โทนหมโหรี/ รำมะนามโหรี	120
27 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : กลองรวมเครื่องดนตรี	120
28 แสดงสัดส่วนเพศของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง.....	125
29 แสดงสัดส่วนอายุของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง.....	125
30 แสดงสัดส่วนอาชีพของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง.....	126
31 แสดงสัดส่วนรายได้ของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง.....	126
32 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภค กลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย.....	127

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 จิตรกรรมฝาผนัง วัดอัมพวัน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	2
2 ดนตรีไทยสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ให้กับทั้งผู้เล่นและผู้ฟัง	4
3 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ	11
4 กลองทัด	12
5 นักดนตรีเป่าเครื่องดนตรี จากจิตรกรรมฝาผนัง วัดช่องนนทรี กรุงเทพฯ	14
6 คณะละครและวงปี่พาทย์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์	20
7 กระจำปี	21
8 พิณเปรี๊ยะ	21
9 จะเข้	22
10 ซอด้วง.....	23
11 ซอสามสาย	24
12 ซออู้	24
13 กรับปวง	25
14 กรับเสภา	25
15 ระนาดเอก	26
16 ระนาดทุ้ม	26
17 มโหรี	27
18 มโหรี	27
19 มโหรี	27
20 มโหรี	28
21 มโหรีใหญ่	28
22 มโหรีเล็ก	28
23 มโหรี	29
24 มโหรี	29
25 ฉาบ	29
26 ฉิ่ง	30
27 กลองแขก	30
28 กลองชนะ.....	31
29 กลองชาตรี	31
30 กลองต๋ोक	31

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
31 กลองตะโพน	32
32 ขลุ่ยเพียงออ	33
33 ปี่	34
34 วงปี่พาทย์เครื่องห้า	36
35 วงปี่พาทย์เครื่องคู่	36
36 วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่	38
37 วงปี่พาทย์ชาตรี	39
38 วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์	39
39 วงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่	39
40 วงปี่พาทย์นางหงส์	40
41 วงเครื่องสายวงเล็ก.....	41
42 วงเครื่องสายเครื่องคู่	41
43 วงเครื่องสายผสม	42
44 วงมโหรีวงเล็ก	43
45 วงมโหรีเครื่องคู่	43
46 วงมโหรีเครื่องใหญ่	44
47 ศิลปะจากกระดาษใบเดียวของ Peter Callese	78
48 ศิลปะงานม้วนกระดาษภาพเหมือนโดย Yulia Brodskaya.....	78
49 ศิลปะจากการพับโดย Simon Schubert	79
50 งานประติมากรรมสัตว์จากกระดาษโดย Calvin Nicholls	79
51 งานศิลปะการตัดกระดาษโดย Hina Aoyama.....	79
52 หน้ากากจากการพับกระดาษโดย Joel Cooper	80
53 ศิลปะการเลเซอร์กระดาษโดย Eric Standley.....	80
54 ศิลปะกระดาษโดย Cheong-ah Hwang	80
55 ศิลปะประณีตด้วยกระดาษโดย Bovey Lee	81
56 งานพับกระดาษแบบญี่ปุ่นโดย Nguyen Hung Cuong.....	81
57 แนวคิดบัตรอวยพรสามมิติ (Pop-Up Card).....	101
58 แนวคิดตัวต่อสามมิติ (3D Puzzle)	101
59 แนวคิดกล่องเงา (Shadow Box)	102
60 แนวคิดโมเดลกระดาษเรขาคณิต (Origami).....	102
61 แนวคิดโมเดลกระดาษ (Paper Box)	102

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
62 สีไทยโทน โดย คุณไพโรจน์ ทิพย์เมธี	103
63 ภาพลายเส้นแบบไทย	103
64 แบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยแนวคิด Pop-Up Card	108
65 แบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยแนวคิด 3D Puzzle.....	109
66 แบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยแนวคิด Shadow Box.....	109
67 แบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็กแนวคิด Origami.....	110
68 แบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยแนวคิด Paper Box	110
69 แบบร่างแนวคิดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก ที่มีความเหมาะสม โดยเลือกตามเกณฑ์ที่ได้คะแนนความคิดเห็นมากที่สุด	115
70 การพัฒนาแบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก แนวคิด Shadow Box	116
71 แสดงวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบโดยใช้วิธีตัดกระดาษด้วยเลเซอร์โดยเครื่อง CNC และการประกอบงานด้วยมือ.....	121
72 การบันทึกเสียงการเล่นดนตรีไทย จากนิสิตสาขาดนตรีไทยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อใช้ประกอบในผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	122
73 การเตรียมด้านสัมผัสกลิ่น โดยใช้น้ำหอมไทยอบที่กระดาษ และการประกอบอุปกรณ์บันทึกเสียงและแสงด้านหลังกล่อง.....	123
74 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย	124

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“ชนใดไม่มีดนตรีกาล	ในสันดานเป็นคนชอบกลนัก
อีกใครฟังดนตรีไม่เห็นเพราะ	เขานั้นเหมาะคึกคักบฏอัปลักษณ์
ถาอุบายเล่ห์ร้ายขมขื่น	มโนหึงมิดมัวเหมือนราตรี
อีกดวงใจยอมด่าสกลปรก	ราวนรกเช่นกล่าวมานี้
ไม่ควรใครไวใจในโลกนี้	เจ้าจงฟังดนตรีเถิดชื่นใจ”

(พระราชนิพนธ์แปลในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6
ส่วนหนึ่งของบทละครเรื่อง เวนิสวานิช จากต้นฉบับ The Merchant of Venice
ของ วิลเลียม เชกสเปียร์, 2506)

จากคำประพันธ์นี้ คงจะกล่าวได้ว่า “ดนตรี” มีความสำคัญกับชีวิตของคนเรา ช่วยจรรโลงจิตใจ ช่วยผ่อนคลาย และยังเป็นเครื่องบอกความเป็นชนชาติที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง

ดนตรี เกิดขึ้นจากธรรมชาติ และมนุษย์ได้นำมาดัดแปลงแก้ไขให้ประณีตงดงามไพเราะ ดนตรีเป็นศาสตร์และศิลป์ ที่อาศัยเสียงเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกไปยังผู้ฟัง เสียงดนตรีเป็นศิลปะที่ง่ายต่อการสัมผัสก่อให้เกิดความสุข ความพึงพอใจ ความปลื้มปิติแก่มนุษย์ เฮนรี แวดสเวิร์ธ ลองฟอลโลว์ นักประพันธ์เอก ยุคศตวรรษที่ 19 เรียกดนตรีว่า เป็น “ภาษาสากลของมนุษยชาติ” (ออนไลน์, 2558) มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดภาษาใด ก็สามารถรับรู้รสชาติของดนตรีได้โดยใช้เสียงเป็นสื่อได้เหมือนกัน

ดนตรีไทยคือชีวิตของคนไทย ที่สะท้อนความเป็นไทยหลากหลาย ทั้งรูปลักษณะของเครื่องดนตรีที่ทรงคุณค่าทางประณีตศิลป์ ท่วงทำนองและบทเพลงซึ่งสะท้อนปรัชญา แนวคิด ชีวิตความเป็นอยู่ และความรู้สึกทุกรูปแบบของคนไทย ความงามทางสุนทรีย์ของดนตรีไทย เกี่ยวพันกับองค์ความรู้มากมาย สะท้อนถึงภูมิปัญญาวิถีชีวิตไทย ทางด้านประวัติศาสตร์ พุทธศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ วรรณคดี และภาษาศาสตร์ แม้กระทั่งวิทยาศาสตร์ (มานพ ถนอมศรี, 2546) สังคมไทยได้นำเสียงดนตรีมาใช้ในการเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรม การอบรมสั่งสอน ความสง่างาม ความเจริญรุ่งเรือง ความมีเกียรติยศ รวมไปถึงความเป็นชาติ ประเทศไทยและเพื่อนบ้านใกล้เคียงมีการแลกเปลี่ยนแบบเครื่องดนตรีแก่กันแล้วปรับปรุงเป็นของตนเอง โดยไทยแบ่งประเภทเครื่องดนตรีตามอย่างขอมและอินเดีย คือ ดีด สี ตี เป่า และมีพิเศษอีกอย่างหนึ่งคือเครื่องกำกับจังหวะ

ภาพประกอบ 1 จิตรกรรมฝาผนัง วัดอัมพวัน จังหวัดสมุทรสงคราม สะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต ที่มีดนตรีไทยเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่เกิดจนตาย

ที่มา: มานพ ถนอมศรี และคณะ. (2546). *ทิวทัศน์คีตศิลป์*. หน้า 98

คำ “ดีด สี ตี เป่า” เป็นวิธีทำเสียงให้ปรากฏเป็นดนตรี เมื่อบรรเลงกลมกลืนกับเครื่องกำกับจังหวะ จะเกิดเป็นความไพเราะ โดย “เครื่องดีด” ผู้เล่นจะใช้มือหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งดีดที่สายของเครื่องดนตรีนั้นให้เกิดเสียง เครื่องดีดของไทยสมัยโบราณเรียกรวมๆ ว่า “พิณ” เครื่องดีดทุกอย่างจะมีส่วนที่เป็นกระพุ้งเสียงหรือกะโหลก เพื่อเสียงที่ดีออกมากังวลงามน่าฟังขึ้น เครื่องดีดได้พัฒนาต่อมาทั้งขนาด รูปร่าง และลักษณะ มีชื่อดังนี้ พิณน้ำเต้า, พิณเพียะ, กระจับปี, ซึ่ง, และจะเข้ “เครื่องสี” เป็นเครื่องดนตรีที่มีสายคล้องเครื่องดีด แต่ผู้เล่นทำเสียงให้ดังขึ้นด้วยวิธีใช้เส้นหางม้าหลายเส้นสีไปตามสาย เครื่องสี ประกอบด้วยตัวเครื่องที่มีสายและคันชักสำหรับสี เรียกเครื่องดนตรีประเภทนี้ว่า “ซอ” ในปัจจุบันมีอยู่ 3 ชนิดคือ ซอสามสาย ซออู้ และซอด้วง “เครื่องตี” เป็นเครื่องดนตรีที่ผู้เล่นใช้มือหรือใช้ไม้ตีเครื่องดนตรีชนิดนั้น แล้วมีเสียงดังขึ้น เครื่องดนตรีประเภทนี้ มีความเก่าแก่มากที่สุดที่มนุษย์รู้จักใช้ และ “เครื่องเป่า” คือเครื่องดนตรีที่ผู้เล่นใช้ปากเป่า เป่าลมเข้าไปในเครื่องดนตรีนั้น แล้วเกิดเสียงดังขึ้น ในวงดนตรีไทย เครื่องเป่าแบ่งเป็นสองพวก คือพวกมีลิ้น เรียกว่าปี่ ส่วนไม่มีลิ้นแต่มีรูบังคับลมให้หักมุม เรียกว่า ขลุ่ย ส่วนเครื่องกำกับจังหวะจัดอยู่ในประเภทเครื่องตี เพราะได้วิวัฒนาการมาจากการปรบมือ เคาะจังหวะ ใช้กำกับจังหวะเพื่อบรรเลงร่วมไปกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542)

การประสมวงดนตรีไทย จะคำนึงถึงความกลมกลืนของเสียงเครื่องดนตรีที่นำมารวมกันเป็นเกณฑ์สำคัญ กล่าวคือ ต้องมีระดับความดังเบาที่ใกล้เคียงกัน ในปัจจุบันนี้ ดนตรีไทย มีการประสมวงแบบมาตรฐานอยู่ 3 ประเภท คือ วงเครื่องสาย วงปี่พาทย์ และวงมโหรี โดยวงเครื่องสายเป็นวงดนตรีที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายเป็นหลัก และมีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าเป็นส่วนประกอบ วงปี่พาทย์ เป็นรูปแบบของการประสมของเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องเป่า และ

เครื่องตี วงมโหรี จัดเป็นวงดนตรีโบราณวงหนึ่งของไทยที่มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา วงมโหรีจัดเป็นการประสมวงที่มีความสมบูรณ์ในด้านเสียงสูงสุด คือมีเครื่องดนตรีครบทุกประเภท ดีด สี ตี เป่า (กาญจนา อินทรสุณานนท์, 2547) นิยมบรรเลงในงานใหญ่ๆ เช่นงานทำบุญ งานแต่งงาน และใช้อวดฝีมือในโอกาสต่างๆ วงมโหรีมีหลายขนาด ได้แก่ มโหรีวงเล็ก มโหรีเครื่องคู่ และมโหรีเครื่องใหญ่หรือวงมโหรีวงใหญ่ โดยวงมโหรีวงเล็ก มีเครื่องดนตรี 10 ชนิด ดังนี้ ซอสามสาย 1 คัน, ซอด้วง 1 คัน, ซออู้ 1 คัน, จะเข้ 1 ตัว, ระนาดเอกมโหรี 1 ราง, ฉิ่งวงใหญ่ มโหรี 1 วง, โทนมโหรี 1 ใบ, รำมะนามโหรี 1 ใบ, ชลุ่มเพียงออ 1 เล้า, ฉิ่ง 1 คู่ วงมโหรีเครื่องคู่ มีเครื่องดนตรีมากขึ้นกว่ามโหรีวงเล็ก และเพิ่มเครื่องดนตรีบางชนิด เป็นคู่ เช่น ซอด้วง 2 คัน ซออู้ 2 คัน จะเข้ 2 ตัว ลักษณะการใช้ก็เช่นเดียวกัน แต่จะเหมาะกับสถานที่ที่กว้างขวางกว่า และวงมโหรีเครื่องใหญ่หรือวงมโหรีวงใหญ่ จะมีเครื่องดนตรีมากขึ้นกว่าเดิมและใช้กับสถานที่ที่ค่อนข้างใหญ่ นิยมบรรเลงในสถานศึกษา โดยนักเรียน นิสิต นักศึกษา

ดนตรีไทย มีความเจริญรุ่งเรืองมานาน เป็นสิ่งที่มีคุณค่า เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติ มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าศิลปะแขนงอื่น เป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญของประเทศชาติ แสดงให้เห็นถึงจิตใจที่สูงมีวัฒนธรรม มีระเบียบแบบแผนของตนเอง เป็นสัญลักษณ์อันบุคคลผู้มีอารยธรรมทั้งหลาย ไม่พึงดูหมิ่น และควรให้เกียรติแก่กัน (ทรงวิทย์ แก้วศรี, 2533) เป็นมรดกตกทอดอันสูงส่งที่บรรพบุรุษไทยมอบไว้แก่ลูกหลาน ดนตรีไทยมีฐานะเป็นดนตรีประจำชาติ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมมีความสำคัญในวิถีชีวิตคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย แต่ดนตรีไทยได้เลือนหายไปจากจิตสำนึกของคนไทยมานาน เพราะถูกมองว่าเป็นของสูง เข้าถึงยาก สถานการณ์ของดนตรีไทยไม่ได้มีบรรยากาศที่เป็นที่นิยมนักในปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติหน้าที่ไว้ให้ชาวไทยทุกคนสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน ที่ประกอบด้วยศิลปะของไทย ทั้งในด้านช่างฝีมือ สถาปัตยกรรม การแสดงและดนตรี รวมทั้งประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่นิยมถือปฏิบัติสืบกันมาจนเป็นแบบแผน เพราะการเป็นชาติที่มีเอกราชอธิปไตยมานาน จะต้องมีการพัฒนาวัฒนธรรม ประเพณี ภาษาและตัวอักษรเป็นของตนเอง จึงเป็นสิ่งที่ต้องรักษาไว้ให้คงอยู่ ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย 25 มกราคม พ.ศ. 2507 ความว่า

“...ชาติไทยเรานั้น ได้มีเอกราช มีภาษา ศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นของตนเอง มาช้านานหลายศตวรรษแล้ว ทั้งนี้เพราะบรรพบุรุษของเราได้เสียสละอุทิศชีวิต กำลังทั้งกายและใจ สะสมสิ่งเหล่านี้ไว้ให้เพื่อพวกเรา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องรักษาสืบสิ่งเหล่านี้ไว้ให้คงทนถาวร เป็นมรดกของอนุชนรุ่นหลังต่อไป ข้าพเจ้าเห็นว่าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุทั้งหลายนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ชี้ให้เห็นอดีตอันรุ่งโรจน์ของชาติไทยเรา เป็นประโยชน์แก่การศึกษาทั้งในทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ โบราณคดี และวัฒนธรรม จึงควรที่ทุกฝ่ายจะได้ช่วยกันทะนุถนอมบำรุงรักษาอย่าให้สูญหายไป....”

ดนตรีไทยสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ให้กับ ทั้งผู้เล่นและผู้ฟัง ซึ่งประสบการณ์สุนทรีย์มีส่วนช่วยให้สังคมดีขึ้น เพราะคนในสังคมที่มีสุนทรีย์จะมีสภาพจิตใจที่ดี (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์, 2557) กล่าวคือ ประสบการณ์สุนทรีย์ เมื่อเกิดขึ้นแก่เราแล้วช่วยให้เราเพลิดเพลิน ฟังพอใจ เกิดเป็นความอิ่มเอมใจ และอยากเผื่อแผ่ผู้อื่นที่มีความสนใจคล้ายกัน เพื่อให้เขาได้ร่วมรู้สึกเบิกบาน ยินดี และมีความสุขด้วย (อารี สุทธิพันธุ์, 2533) ประสบการณ์สุนทรีย์ มีความสำคัญในทุกวงการของสังคม การสร้างสรรค์งานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานเขียน งานศิลปะ หรืองานออกแบบ ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงาน จำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องฟังพาประสบการณ์สุนทรีย์ เพื่อก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ และความต้องการสร้างสรรค์ (อรัญ วาณิชกร, 2560)

ภาพประกอบ 2 ดนตรีไทยสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ให้กับทั้งผู้เล่นและผู้ฟัง

ที่มา: ถ่ายภาพโดย นฤภัค ทันอินทรอาจ ณ ร้านเทปบาร์ เมื่อ 5 พฤศจิกายน 2558

ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ จากจุดเด่นของเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมประจำชาติ ช่วยสร้างความแตกต่างทั้งรูปลักษณ์ มีมิติคุณค่าและความหมาย ทำให้เกิดความรู้สึกทางความคิดของผู้บริโภค ต่อสินค้านั้น แตกต่างไปจากผลิตภัณฑ์ทั่วไป การประยุกต์ใช้ต้นทุนทางศิลปวัฒนธรรม เช่น ศิลปะการแสดง ประเพณี สถาปัตยกรรม จิตรกรรม เป็นต้น มาออกแบบสร้างสรรค์ สามารถสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่น มีจุดแข็งคือ อัตลักษณ์เฉพาะตัว โดยต้องมีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่เป็นแก่นแท้ของรากเหง้าให้ถูกต้อง เพื่อให้ผลงานนั้นๆ สื่อเรื่องราวทางวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้อง มีคุณค่า และเหมาะสม (ปานฉัตต์ อินทร์คง, 2559)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็น ถึงความสำคัญของการธำรงรักษาไว้ ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมคือ เครื่องดนตรีไทย ซึ่งดนตรีไทยจะดำรงอยู่ได้ต้องมีการอนุรักษ์และพัฒนาไปพร้อมกัน โดยการนำอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย มาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกสร้างสรรค์ บูรณาการ

ต้นทุนองค์ความรู้ด้านการออกแบบเรขศิลป์และการออกแบบผลิตภัณฑ์ของผู้วิจัย องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนดนตรีไทย องค์ความรู้ประยุกต์ศิลป์ในการสร้างสรรค์งานกระดาษจากนักออกแบบมืออาชีพ มาวิเคราะห์ เพื่อให้การออกแบบมีประสิทธิภาพ ใช้ทุนทางวัฒนธรรม เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงผลรวมของลักษณะเฉพาะของชาติไทย ทำให้ผลิตภัณฑ์จดจำได้ สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากร่างกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ซึ่งจะนำมาใช้ในปี 2560-2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) เพื่อเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่งดงามและทรงคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. ศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์
2. ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทย ที่จำลองอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยและการออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย
2. ใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึก เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัยไว้ดังนี้คือ ศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการออกแบบจากทุนทางวัฒนธรรมของชาติ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารวิชาการ ในเรื่องทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เกี่ยวกับดนตรีไทย และการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ จากนั้นสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย อาจารย์เมธี พันธุ์วราร, อาจารย์สุรศักดิ์ จำนงสาร และอาจารย์เทพิกา รอดสการ ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อสร้างความเข้าใจในทุกมิติของเครื่องดนตรีไทย และกำหนดเนื้อหา อัตลักษณ์ดนตรีไทยที่เหมาะสมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

ดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา อาจารย์ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, คุณศรัณยู อยู่คงดี นักออกแบบผลิตภัณฑ์เจ้าของแบรนด์ SARRAN ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่า และคุณสุวิทย์ บุญไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเรขศิลป์ หัวหน้าฝ่ายศิลปกรรม บริษัท อัสตรัมพัลลขซึ่ง จำกัด เพื่อศึกษาวิธีการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ รวมถึงข้อเสนอแนะ นำสิ่งที่เป็นประโยชน์จากการสัมภาษณ์มาปรับใช้และนำบทสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย และสร้างแบบสอบถามความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย

ขั้นตอนที่ 2 นำผลวิเคราะห์ด้านอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย ด้านการออกแบบ และความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย มาออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก ประเมินแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยและด้านการออกแบบ จากนั้นนำไปพัฒนาสู่ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีวงมโหรีวงเล็กจำนวนหนึ่งชุด ประกอบด้วย 10 เครื่องดนตรี ได้แก่ ซอสามสาย, ระนาดเอก, ฆ้องวง, ซอด้วง, ซออู้, จะเข้, ขลุ่ยเพียงออ, โทน, รำมะนา และฉิ่ง จากนั้นทดสอบความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรคือ

1. เครื่องดนตรีไทยจากวงมโหรีวงเล็ก มีเครื่องดนตรีดังนี้ ซอสามสาย 1 คัน, ระนาดเอกมโหรี 1 ราง, ฆ้องวงใหญ่มโหรี 1 วง, ซอด้วง 1 คัน, ซออู้ 1 คัน, จะเข้ 1 ตัว, ขลุ่ยเพียงออ 1 เลา, โทนมโหรี 1 ใบ, รำมะนามโหรี 1 ใบ และฉิ่ง 1 คู่
2. งานออกแบบประติมากรรมกระดาด ที่มีความเหมาะสมสำหรับเป็นแนวทางในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยต้นแบบ
3. การสร้างกลิ่นหอมในกระดาด
4. กลไกการเกิดเสียงในกล่องดนตรี
5. ผิวสัมผัสของกระดาด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างคือแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยที่ได้รับการออกแบบโดยผู้วิจัยและให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อหารูปแบบที่นำไปผลิตเป็นผลงานต้นแบบ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 เนื้อหาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก สำหรับการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ได้ออกแบบโดยคำนึงถึง

1.1.1 เนื้อหาเรื่องราวอัตลักษณ์ของดนตรีไทย ที่เหมาะสมในการเผยแพร่ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

1.1.2 รูปแบบขนาดวัสดุที่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

1.1.3 หลักเกณฑ์ด้านการออกแบบประกอบด้วยลักษณะทางด้านกายภาพและด้านความงาม

1.1.4 หลักเกณฑ์ด้านการผลิตประกอบด้วยวัสดุที่ใช้ในการผลิต และกรรมวิธีการผลิตตามมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

2. ตัวแปรตาม

ความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทย

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก และลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ ที่เหมาะสมจะนำไปเผยแพร่ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบ ด้านรูปแบบ ขนาด ที่เหมาะสม การใช้งานได้จริง รวมถึงวัสดุและความสวยงาม การสอบถามความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย คือนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำผลวิเคราะห์มาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย จากนั้นนำผลงานการออกแบบที่ได้ไปทำการประเมินประสิทธิภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และทดสอบความพึงพอใจโดยผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เครื่องดนตรีไทย หมายถึง เครื่องดนตรี ที่สร้างสรรค์ขึ้นตามศิลปวัฒนธรรมดนตรีของไทย ที่มีรูปแบบเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ซึ่งสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของคนไทย โดยนิยมแบ่งตามอากัปกริยา ของการบรรเลง เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี เครื่องเป่า

วงมโหรี หมายถึง วงดนตรีชนิดหนึ่งที่มีกำเนิดในสมัยรัตนโกสินทร์ ใช้บรรเลงในโอกาสพิเศษ แต่เดิมใช้ผู้หญิงบรรเลง มีในพระบรมมหาราชวังเท่านั้น เครื่องดนตรีสำหรับวงมโหรีก็ประดิษฐ์ขึ้นพิเศษ มีขนาดเล็กกว่าเดิม ระนาดก็เล็กกว่าเดิม ข้องก็เล็กกว่าเดิม ให้เหมาะกับผู้หญิงดี และเสียงก็แหลมเล็กกว่าเดิม วงมโหรีมีเครื่องดนตรีทุกประเภทรวมกัน นิยมบรรเลงในงานใหญ่ๆ เช่น งานทำบุญต่างๆ งานแต่งงาน และใช้บรรเลงอวดฝีมือในโอกาสต่างๆ วงมโหรีนั้นมีหลายขนาด ได้แก่ วงมโหรีวงเล็ก มโหรีเครื่องคู่ และวงมโหรีวงใหญ่

วงมโหรีวงเล็ก หมายถึง วงดนตรีที่นิยมใช้บรรเลงในงานที่ค่อนข้างเล็ก ในอาคารที่ไม่กว้างขวางนัก มีเครื่องดนตรีประกอบดังนี้ ซอสามสาย 1 คัน, ซอดัง 1 คัน, ซอด้วง 1 คัน, จะเข้ 1 ตัว, ระนาดเอกมโหรี 1 ราง, ข้องวงใหญ่มโหรี 1 วง, โทนมโหรี 1 ใบ, รำมะนามโหรี 1 ใบ, ขลุ่ยเพียงออ 1 เล้า และฉิ่ง 1 คู่

ประสบการณ์สุนทรีย์ หมายถึง อารมณ์ความรู้สึกที่เกิดจากประสบการณ์ในเรื่องความสวยงาม ความไพเราะ ทำให้เกิดความพึงพอใจ เพลิดเพลิน หรือโปรดปรานขึ้นมาเป็นประสบการณ์ในตัวตน

ผลิตภัณฑ์ที่ระลึก หมายถึง สัญลักษณ์แทนบุคคล เหตุการณ์ เรื่องราว ฯลฯ ที่ได้รับการออกแบบสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อกระตุ้นหรือเน้นย้ำความทรงจำให้คิดถึงหรือนึกถึงอยู่เสมอในบุคคล เหตุการณ์ หรือเรื่องราวนั้นๆ

สมมุติฐานในการวิจัย

ผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก จากอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ เป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ให้ดำรงสืบไป สร้างความประทับใจแก่ผู้บริโภค สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ตามแนวนโยบายของรัฐ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับดนตรีไทย
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของดนตรีไทย
 - 1.2 เครื่องดนตรีไทย
 - 1.3 การประสมวงดนตรีไทย
 - 1.4 บทเพลงไทย
2. องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดประสบการณ์สุนทรีย์
3. แนวคิดทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก
4. แนวคิดทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม
5. แนวคิดทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมกับพฤติกรรมผู้บริโภค
6. การออกแบบประติมากรรมกระดาษ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับดนตรีไทย

1.1 ประวัติความเป็นมาของดนตรีไทย

ประดิษฐ์ อินทนิล ได้กล่าวถึงประวัติดนตรีไทย ในหนังสือดนตรีไทยและนาฏศิลป์ว่า ดนตรีไทย มีกำเนิดมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งจากการสันนิษฐานของผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและประวัติศาสตร์ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการกำเนิดหรือที่มาของดนตรีไทย ดังนี้

ทัศนะที่ 1 สันนิษฐานว่า ดนตรีไทย ได้แบบอย่างมาจากอินเดีย เนื่องจาก อินเดียเป็นแหล่งอารยธรรมโบราณ ที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก อารยธรรมต่างๆ ของอินเดียได้เข้ามามีอิทธิพลต่อประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียอย่างมาก ทั้งในด้าน ศาสนา ประเพณีความเชื่อ ตลอดจนศิลปะแขนงต่างๆ โดยเฉพาะทางด้านดนตรี ปรากฏรูปร่างลักษณะเครื่องดนตรีของประเทศต่างๆ ในแถบเอเชีย เช่น จีน เขมร พม่า อินโดนีเซีย และมาเลเซีย มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากประเทศเหล่านั้นต่างก็ยึดแบบฉบับ ดนตรี ของอินเดีย เป็นบรรทัดฐาน รวมทั้งไทยเราด้วย เหตุผลสำคัญที่ท่านผู้รู้ได้เสนอทัศนะนี้ก็คือ ลักษณะของเครื่องดนตรีไทย สามารถจำแนกเป็น 4 ประเภท คือ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี เครื่องเป่า การสันนิษฐานเกี่ยวกับ กำเนิดหรือที่มาของ ดนตรีไทย ตามแนวทัศนะข้อนี้ เป็นทัศนะที่มีมาแต่เดิม นับตั้งแต่ ได้มีผู้สนใจ และได้ทำการค้นคว้าหาหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้นและนับว่าเป็นทัศนะที่ได้รับการนำมากล่าวอ้างกันมาก บุคคลสำคัญที่เป็น

ผู้เสนอแนะแนวทางนี้คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระบิดาแห่งวงการประวัติศาสตร์ของไทย

ภาพประกอบ 3 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ทัศนคติที่ 2 สันนิษฐานว่า ดนตรีไทย เกิดจากความคิด และ สติปัญญา ของคนไทย เกิดขึ้นมาพร้อมกับคนไทย ตั้งแต่สมัยที่ยังอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีนแล้ว ทั้งนี้เนื่องจาก ดนตรีเป็นมรดกของมนุษยชาติ ทุกชาติทุกภาษาต่างก็มี ดนตรี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตนด้วยกันทั้งนั้น ถึงแม้ว่าในภายหลัง จะมีการรับเอาแบบอย่างดนตรี ของต่างชาติเข้ามาก็ตาม แต่ก็เป็นการนำเข้ามาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับลักษณะและนิสัยทางดนตรีของคนในชาตินั้นๆ ไทยเราตั้งแต่สมัยที่ยังอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีนก็จะมีดนตรีของเราเองเกิดขึ้นแล้ว ทั้งนี้จะสังเกตเห็นได้ว่า เครื่องดนตรี ดั้งเดิมของไทย จะมีชื่อเรียกเป็นคำโดด ซึ่งเป็นลักษณะของคำไทยแท้ เช่น เกราะ, โกร่ง, กรับ ฉาบ, ฉิ่ง, ปี่, ขลุ่ยฆ้อง, กลอง เป็นต้น ต่อมาเมื่อไทยได้อพยพลงมาตั้งถิ่นฐานในแถบแหลมอินโดจีน จึงได้มาพบวัฒนธรรมแบบอินเดีย โดยเฉพาะเครื่องดนตรีอินเดีย ซึ่งชนชาติมอญและเขมร รับไว้ก่อนที่ไทยจะอพยพเข้ามา ด้วยเหตุนี้ชนชาติไทยซึ่งมีนิสัยทางดนตรีอยู่แล้ว จึงรับเอาวัฒนธรรมทางดนตรีแบบอินเดีย ผสมกับแบบมอญและเขมรเข้ามาผสมกับดนตรีที่มีมาแต่เดิมของตน จึงเกิดเครื่องดนตรีเพิ่มขึ้นอีก ได้แก่ พิณ สังข์ ปี่ไฉน บัณเฑาะว์ กระจับปี่ และจะเข้ เป็นต้น ต่อมาเมื่อไทยได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแหลมอินโดจีนอย่างมั่นคงแล้ว ได้มีการ ติดต่อสัมพันธ์ กับประเทศเพื่อนบ้านในแหลมอินโดจีนหรือแม้แต่กับประเทศทางตะวันตกบางประเทศที่เข้ามา ติดต่การค้าขาย ทำให้ไทยรับเอาเครื่องดนตรีบางอย่าง ของประเทศต่าง ๆ เหล่านั้นมาใช้ เล่นใน วงดนตรีไทย ด้วย เช่น กลองแขก ปี่ชวา ของชาว (อินโดนีเซีย) กลองมลายู ของมลายู (มาเลเซีย) เปิงมาง ตะโพนมอญ ปี่มอญ และฆ้องมอญ ของมอญ กลองยาวของพม่า ขิม ม้าล้อของจีน กลองมโหรี (กลองของชาวอเมริกัน) เปียโน ออร์แกน และ ไวโอลิน ของประเทศทางตะวันตก เป็นต้น

วิวัฒนาการของดนตรีไทย

ชาวพันธุ์ พลชะดิน ได้กล่าวถึงดนตรีไทยในยุคต่าง ๆ ไว้ว่า นับตั้งแต่ไทยได้มาตั้งถิ่นฐานในแหลมอินโดจีน และได้ก่อตั้งอาณาจักรไทยขึ้น จึงเป็นการเริ่มต้น ยุคแห่งประวัติศาสตร์ไทย ที่ปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร กล่าวคือเมื่อไทยได้สถาปนาอาณาจักรสุโขทัยขึ้น และหลังจากที่ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้ประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้แล้ว นับตั้งแต่นั้นมาจึงปรากฏหลักฐานด้านดนตรีไทยที่เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งในหลักศิลาจารึก หนังสือวรรณคดี และเอกสารทางประวัติศาสตร์ในแต่ละยุค ซึ่งสามารถนำมาเป็นหลักฐานในการพิจารณาถึงความเจริญและวิวัฒนาการของดนตรีไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัย เป็นต้นมา จนกระทั่งเป็นแบบแผนดังปรากฏในปัจจุบัน พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

สมัยก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

จากประวัติศาสตร์ชนชาติไทยเดิมที่ได้อพยพมาจากแถบภูเขาอัลไต และอพยพเรื่อยมาจนถึงแหลมทองในปัจจุบัน และได้ปรากฏหลักฐานเป็นจดหมายของอาจารย์ที่เชียงใหม่ ซึ่งอาจารย์มนตรี ตราโมท กล่าวว่า (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2540 อ้างใน มนตรี ตราโมท, 2507) ดังนี้ “จดหมายของอาจารย์ผู้หนึ่ง ในโรงเรียนที่เชียงใหม่ ซึ่งมีมาถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของไทย เรา ลงในวันที่ 11 ตุลาคม 2484 กล่าวว่า เขาได้ทำการศึกษาค้นคว้าตำนานดึกดำบรรพ์ของชาติไทยในดินแดนจีน ได้หลักฐานไว้หลายอย่าง มีความในหนังสือฉบับนี้กล่าวว่า คนไทยมีอุปนิสัยทางศิลปะทางดนตรีมาแต่ดึกดำบรรพ์” จากข้อความในจดหมายที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า ดนตรีไทยมีมาควบคู่กับคนไทย มาตั้งแต่โบราณก่อนการอพยพลงมาสู่แหลมทองในปัจจุบัน และยังมีเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับดนตรีไทย ซึ่งอาจารย์มนตรีตราโมท ได้กล่าวถึงความเจริญรุ่งเรืองและความเป็นมาเกี่ยวกับดนตรีไทยและเพลงไทยอีกว่า (มนตรี ตราโมท, 2507) “ในตอนกลางลุ่มแม่น้ำแยงซี เป็นที่ตั้งของอาณาจักรฉือ ซึ่งนักประวัติศาสตร์ โดยมากกล่าวรับรองว่า ฉือในสมัยนั้นคือชนชาติไทย พระเจ้าฉือป้าอ่อง ซึ่งครองราชย์อยู่ระหว่าง พ.ศ. 310 ถึง 343 ว่าเป็นกษัตริย์ไทย ในสมัยนั้นจึงได้เครื่องดนตรีไปจากชนชาติในดินแดนตอนใต้หลายอย่าง ที่ปรากฏชัดคือ กลองชนิดหนึ่งซึ่งจีนใช้อยู่จนทุกวันนี้เรียกว่า “น่านตังกู” อันหมายถึง กลองชาวใต้ ลักษณะเป็นกลองซึ่งหนังตึงด้วยหมุดทั้งสองหน้าอย่าง “กลองทัด” ของไทยเราไม่ผิดเพี้ยนเลย และรูปร่างก็แตกต่างจากกลองชนิดอื่นเข้าใจว่าอาจได้ไปจากกลองของชนชาติไทย ในสมัยครั้งกระโน้นก็เป็นได้”

หลักฐานสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึง “เครื่องดนตรีไทย” และเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ของไทยก็คือ “แคน” โดยมีหลักฐานยืนยัน ซึ่งมีบันทึกของจีนได้บันทึกไว้ว่า (สงบดีก ธรรมวิหาร, 2540) “ที่เมือง CHANGSHA แคว้นยูนาน เป็นบ้านเกิดของประธานาธิบดีเหมาเจ๋อตง เขาได้พบศพ 2 ศพ ที่เกรียวกราวมาก คือ เป็นศพที่มีอายุตั้ง 2,000 ปี แล้วร่างกายอยู่อย่างเก่าเอะไรก็เข้าไปก็ไม่เป็นอะไร แล้วเครื่องแต่งกายก็วิจิตรพิสดารมาก รัฐบาลของเขาให้ชื่อศพนี้ว่า “The Duke of Tai and his Consort” ในช่วงๆ ศพ ปรากฏสิ่งของอยู่ 2 อย่างคือ เครื่องใช้ประจำวันเป็นเครื่องเงิน เครื่องเงินที่คล้ายๆ กับเชียงใหม่เรา นี่ แล้วก็เงินจำนวนนับร้อย แล้วอีกสิ่งหนึ่งก็เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่ตรงกับของเราที่เรียกว่า แคน ในเรื่องเกี่ยวกับแคนนี้ สุมาลี นิมนานุภาพ ยังเล่าเพิ่มเติมพอสรุปได้ว่า จากบันทึกของจีนที่บันทึกว่าจีนมีแคนใช้ประมาณ 3,000 ปี แต่จีนมีแคนใช้หลังไทย เพราะฉะนั้นแคนไทยต้องมีอายุมากกว่า 3,000 ปี ที่กล่าวว่าจีนมีแคนใช้หลังไทยเพราะถ้าใช้หลังการเปรียบเทียบจะเห็นว่าแคน ของจีนสวยงามประณีต กะทัดรัดกว่าของไทยเพราะจีนได้แบบอย่างและรูปแบบไปจากแคนไทย ซึ่งมีรูปร่างยาว ใช้วัสดุที่ไม่ทนทานเท่าแคนของไทย ซึ่งเมื่อจีนเห็นข้อบกพร่องของแคนไทยแล้วจึงนำไปปรับปรุงให้กะทัดรัดและสวยงามจากแคนของไทย ได้พัฒนาเป็นเครื่องดนตรีอื่นๆ อีกหลายชนิด เช่น ขลุ่ย และปี่ซอ เพราะขลุ่ยทำงานง่ายกว่าแคน เพียงแต่เจาะรูที่ไม่ได้ก็เป่าได้แล้ว อย่างเช่น ขลุ่ยผิวของจีน ส่วนปี่ซอก็คือลูกของแคนนั่นเองใช้ลิ้นโลหะประกอบกับไม้ไผ่เข้าแล้วเจาะรู เพื่อบังคับเสียง อย่างเช่น ปี่ซอของทางภาคเหนือในปัจจุบัน ซึ่งต่อมาจึงใช้ไม้ทำเครื่องบังคับลมเรียกว่า “ดาก” เข้าไปในตัวของไม้ไผ่แล้วเจาะลิ้น (ปากนกแก้ว) ทำให้เกิดเสียงเช่น ขลุ่ยชนิดต่างๆ ที่เรารู้จักกันอยู่ในปัจจุบันนี้ (สงบดีก ธรรมวิหาร, 2540 อ้างใน จารุวรรณ ไวยเจตน์, 2529)

โดยสรุป ดนตรีไทย มีประวัติความเป็นมาควบคู่กับชนชาติไทย ก่อนที่จะอพยพมาสู่ถิ่นแหลมทองในปัจจุบัน เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่ค้นพบคือ กลองและแคน ต่อมาได้พัฒนาจากแคนเป็นปี่ซอและขลุ่ย ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า เพราะทำได้ง่ายเพียงแต่เจาะรูแล้วทำเครื่องบังคับลมก็สามารถเป่าเป็นเสียงดนตรีได้

สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

การดนตรีในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีนับเป็นสมัยเริ่มต้นประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เพราะว่า เรื่องราวชนชาติไทยปรากฏหลักฐานเด่นชัดขึ้นในสมัยสุโขทัย เมื่อพ่อขุนรามคำแหงได้ประดิษฐ์อักษรไทยและจารึกเรื่องราวต่างๆ ลงในศิลา และจากศิลาจารึกสมัยสุโขทัยนี้ ทำให้ทราบประวัติศาสตร์สุโขทัยอย่างดี (เฉลิม พงศ์อาจารย์, 2529) เพราะในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงที่จารึกเป็นคำสั้นๆ ว่า “เสียงพาทย์ เสียงพิณ เสียงเลื้อน เสียงขับ (สงบดีก ธรรมวิหาร, 2540 อ้างใน ณรงค์ชัย ปิฎกัรชณ์, 2528) ทำให้เราทราบถึงดนตรีไทยในสมัยสุโขทัยได้เป็นอย่างดี มีความกว้างขวางมากมาย เสียงพาทย์ หมายถึง การบรรเลงวงปี่พาทย์ เสียงพิณ หมายถึง วงเครื่องสาย เป็นต้น ทวีสิทธิ์ไทยวิจิตร ได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีไทยในสมัยสุโขทัย โดยสันนิษฐาน

ว่า เครื่องดนตรีไทย มีกลองสองหน้า แตรวง (คล้ายเขาสัตว์ทำด้วยโลหะ) แตรสังข์ (ทำจากหอยสังข์) ตะโพน ข้อง กลองทัด ฉิ่ง บัณเฑาะว์ กรับ กังสดาล มโหระทึก ซอสามสาย ระนาด ปี่ฉิ่ง (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2540)

ภาพประกอบ 5 นักดนตรีสองคนด้านบนเป่าแตรวง
จากจิตรกรรมฝาผนังวัดช่องนนทรี กรุงเทพฯ

โดยสรุป เครื่องดนตรีไทยในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีนั้น เครื่องดนตรีมีครบทั้ง 4 ประเภท อย่างเช่นสมัยปัจจุบัน คือ เครื่องดีด ได้แก่ พิณ เป็นต้น เครื่องเป่า ได้แก่ ปี่ ขลุ่ย เป็นต้น เครื่องตี ได้แก่ ระนาด ข้อง กลอง เป็นต้นเครื่องสี ได้แก่ ซอ เป็นต้น

สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

การดนตรีไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีนับได้ว่า มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก เพราะประชาชนนิยมเล่นดนตรีกันมาก ซึ่งเครื่องดนตรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนใหญ่ได้รับมาจากกรุงสุโขทัย แต่ก็ได้มีการปรับปรุงรูปร่าง ตลอดจนการประสมวงดนตรี และได้มีการพัฒนาคิดค้นเครื่องดนตรีเพิ่มเติม เช่น จะเข้ เป็นต้น ด้วยความเจริญรุ่งเรืองในการดนตรีไทย มีประชาชนนิยมเล่นดนตรีไทยกันอย่างกว้างขวางจะเล่นดนตรีกันจนเกินขอบเขต จนต้องออกกฎหมายเพื่ยรบาลในรัชสมัยของพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.1991 - 2031) ว่า “...ห้ามขับร้องเพลงเรือ เป่าขลุ่ย เป่าปี่ สีซอ ดีดกระจับปี่ตีโทนทับ ในเขตพระราชฐาน” ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ปรากฏเครื่องดนตรีครบทุกประเภท ดังนี้

เครื่องดีด ได้แก่ กระจับปี่ จะเข้ พิณเพี้ยะ พิณน้ำเต้า

เครื่องสี ได้แก่ ซอสามสาย ซออู้ ซอดัง

เครื่องตีไม้ ได้แก่ กรับพวง กรับคู่ กรับเสภา ระนาดเอก

เครื่องตีโลหะ ได้แก่ ข้องวงใหญ่ ข้องคู่ ข้องชัย ข้องโหม่ง ฉิ่งฉาบ มโหระทึก

เครื่องตีหนัง ได้แก่ ตะโพน (ทับ) โทน รำมะนา กลองทัด กลองตุ้ม

เครื่องเป่า ได้แก่ ปีใน ปีกกลาง (คงมีพวกปี่มอญและปี่ชวาด้วย) ขลุ่ย แตรงอน

โดยสรุป ดนตรีไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจากสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี และมีการคิดค้นเครื่องดนตรีเพิ่มเติม ประชาชนนิยมเล่นดนตรีไทยกันอย่างกว้างขวางแม้แต่ในเขตพระราชฐาน จนต้องมีการออกกฎหมายเฝ้าระวังเกี่ยวกับการห้ามเล่นดนตรีไทยในเขตพระราชฐาน

สมัยกรุงธนบุรี

เนื่องด้วยในรัชสมัยนี้ปกครองโดย สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี หรือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หรือ สมเด็จพระบรมราชาที่ 4 พระราชกรณียกิจที่สำคัญในรัชสมัยของพระองค์ คือ การกอบกู้เอกราชจากพม่าภายหลังการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่สอง โดยขับไล่ทหารพม่าออกจากราชอาณาจักรจนหมดสิ้น และยังทรงทำสงครามตลอดรัชสมัยเพื่อรวบรวมแผ่นดินซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของ ขุนศึกก๊กต่างๆ ให้เป็นปึกแผ่น เช่นเดียวกับขยายพระราชอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงมุ่งมั่นที่จะฟื้นฟูประเทศในด้านต่าง ๆ ให้กลับคืนสู่สภาวะปกติหลังสงคราม ทรงส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรม และการศึกษา

เนื่องจากพระมหากษัตริย์ที่มีต่อแผ่นดินไทยอย่างอนงกอนันต์รัฐบาลไทยจึงได้ประกาศให้วันที่ 28 ธันวาคมของทุกปีเป็น "วันสมเด็จพระเจ้าตากสิน" และยังทรงได้รับสมัญญานามมหาราช แม้ตลอดรัชกาลเป็นช่วงระยะเวลาอันสั้นเพียงแค่ 15 ปี ประกอบกับเป็นสมัยแห่งการก่อสร้างเมือง และการป้องกันประเทศเสียโดยมาก วงดนตรีไทยในสมัยนี้จึงไม่ปรากฏหลักฐานไว้ว่า ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงขึ้น สันนิษฐานว่า ยังคงเป็นลักษณะและรูปแบบของ ดนตรีไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยานั่นเอง

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

หลังจากบ้านเมืองได้ผ่านพ้นจากภาวะศึกสงครามและได้มีการก่อสร้างเมืองให้มั่นคงเป็นปึกแผ่น เกิดความสงบร่มเย็นโดยทั่วไปแล้ว ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ก็ได้รับการฟื้นฟูทะนุบำรุง และส่งเสริมให้เจริญรุ่งเรืองขึ้น โดยเฉพาะทางด้านดนตรีไทย ในสมัยนี้ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเจริญขึ้นเป็นลำดับ

สมัยรัชกาลที่ 1

ในสมัยนี้ดนตรีไทยส่วนใหญ่ยังคงมีลักษณะรูปแบบตามที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาที่พัฒนาขึ้นบ้างในสมัยนี้ก็คือ การเพิ่มกลองทัดขึ้นอีก 1 ลูก ในวงปี่พาทย์ ซึ่งแต่เดิมมีแค่ 1 ลูก รวมมีกลองทัด 2 ลูก มีเสียงสูง (ตัวผู้) ลูกหนึ่งและเสียงต่ำ (ตัวเมีย) ลูกหนึ่งและการใช้กลองทัด 2 ลูก ในวงปี่พาทย์นี้ก็เป็นที่ยอมรับมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

สมัยรัชกาลที่ 2

ในสมัยนี้เป็นยุคทองของดนตรีไทยยุคหนึ่ง ทั้งนี้เพราะองค์พระมหากษัตริย์ทรงสนพระทัยดนตรีไทยเป็นอย่างมาก ยิ่งพระองค์ทรงพระปรีชาสามารถในทางดนตรีไทยถึงขนาดที่ทรงดนตรีไทยคือ ซอสามสายได้มีซอคู่พระหัตถ์ชื่อว่า "ซอสายฟ้าฟาด"

"ซอสายฟ้าฟาด" ซอสามสายคู่พระหัตถ์พระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์ทรงโปรดดนตรีไทยมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งซอสามสายเป็นเครื่องดนตรีที่พระองค์โปรดปรานมากถึงกับพระราชทาน "ตราภูมิคุ้มห้าม" แก่เจ้าของสวนที่มีกะลามาพร้าวชนิดที่ใช้กะโหลกซอสามสายได้ เพื่อมิต้องเสียภาษีอากร ซอสามสายที่เป็นคู่พระหัตถ์นั้นทรงพระราชทานนามว่า "ซอสายฟ้าฟาด" เมื่อว่างจากพระราชกิจพระองค์มักจะทรงโปรดซอสามสายอยู่เสมอ ถ้าไม่รวมวงก็จะทรงเดี่ยวด้วยพระองค์เอง มีเรื่องเล่ากันว่า คืบหนึ่งหลังจากที่ได้ทรงซอสามสายอยู่จนดึกแล้วเสด็จเข้าที่บรรทม ก็ทรงสุบินว่า พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปในสถานที่แห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นสถานที่สวยงามมาก และได้ทอดพระเนตรเห็นดวงจันทร์ลอยเข้ามาใกล้พระองค์ สาดแสงสว่างไสวไปทั่วบริเวณ ทันใดนั้นก็พลันได้ทรงสดับเสียงดนตรีทิพย์อันไพเราะเสนาะกรรณเป็นอย่างยิ่ง จึงเสด็จประทับทอดพระเนตร ทิวทัศน์อันงดงาม และทรงสดับเสียงดนตรีอันไพเราะอยู่ด้วยความเพลิดเพลินเจริญพระราชหฤทัย ครั้นแล้วดวงจันทร์ก็เริ่มถอยห่างออกไปในท้องฟ้า พร้อมกับเสียงดนตรีทิพย์ค่อยๆ ห่างจนเสียงหายไป ก็ทรงตื่นพระบรรทม

เมื่อพระองค์ทรงตื่นจากพระบรรทมแล้ว เสียงดนตรีในทรงสุบินก็ยังกังวานอยู่ในพระโสต จึงโปรดให้ตามพนักงานดนตรีเข้ามาต่อเพลงไว้แล้วพระราชทานนามว่า "เพลงบุหลันลอยเลื่อน" หรือ "บุหลันเลื่อนลอยฟ้า" หรือบางทีเรียกว่า "เพลงสรรเสริญพระจันทร์" มีนักดนตรีจำสืบบางฉบับนี้ แต่เป็นรู้จักกันดีในชื่อว่า "เพลงทรงพระสุบิน" และเคยใช้เป็นเพลงสรรเสริญพระบารมีในสมัยหนึ่ง ต่อมาเมื่อผู้แต่งเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นทำนองอย่างอื่นหรือเป็นทำนองฝรั่งขึ้น จึงเรียกเพลงทรงพระสุบินที่ใช้เป็นเพลงสรรเสริญพระบารมีนั้นว่า "เพลงสรรเสริญพระบารมีไทย" ซึ่งเคยใช้บรรเลงเป็นเพลงชาติไทยในสมัยหนึ่ง

เนื้อเพลงบุหลันลอยเลื่อนฟ้า (ครูเงิน, 2542)

“กิดาหยันหมอบกราบกรานอยู่ณพัต

พระบรรทมโสมนัสอยู่ในที่

บุหลันเลื่อนลอยฟ้าไม่ราศี

รัตมีส่องสว่างดังกลางวัน

พระนั่งนึกตรึกไตรไปมา

ที่จะแต่งคุณหาเสดาหมัน

ปานนี้พระองค์ทรงธรรม์

จะนับวันคร่ำคอยทุกเวลา

ครั้นล่วงเข้ายามดึกสงัด

สงบเงียบเสียงสัตว์ทุกภาษา

คู่ และเครื่องใหญ่เช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ของไทย และกลายเป็นที่นิยมใช้บรรเลงประโคมในงานศพ มาจนกระทั่งบัดนี้ นอกจากนี้ยังได้มีการนำเครื่องดนตรีของต่างชาติเข้ามาบรรเลงผสมกับวงดนตรีไทย บางชนิดก็นำมาดัดแปลงเป็นเครื่องดนตรีของไทย ทำให้รูปแบบของวงดนตรีไทยเปลี่ยนแปลงพัฒนา ดังนี้ คือการนำเครื่องดนตรีของชาวหรืออินโดนีเซียคือ "อังกะลุง" มาเผยแพร่ในเมืองไทย เป็นครั้งแรก โดยหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ทั้งนี้โดยนำมาดัดแปลง ปรับปรุงขึ้นใหม่ ให้มีเสียงครบ 7 เสียง (เดิมมี 5 เสียง) ปรับปรุงวิธีการเล่น โดยถือเขย่าคนละ 2 เสียง ทำให้เครื่องดนตรีชนิดนี้ กลายเป็นเครื่องดนตรีไทยอีกอย่างหนึ่ง เพราะคนไทยสามารถทำอังกะลุงได้เอง อีกทั้งวิธีการบรรเลงก็เป็นแบบเฉพาะของเรา แตกต่างไปจากของชาวโดยสิ้นเชิง การนำเครื่องดนตรีของต่างชาติเข้ามาบรรเลงผสมในวงเครื่องสาย ได้แก่ ขิมของจีน และออร์แกนของฝรั่ง ทำให้วงเครื่องสายพัฒนารูปแบบของวงไปอีกลักษณะหนึ่ง คือ "วงเครื่องสายผสม"

สมัยรัชกาลที่ 7

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสนพระทัยทางด้านดนตรีไทยมากเช่นกัน พระองค์ได้พระราชนิพนธ์ เพลงไทยที่ไพเราะไว้ถึง 3 เพลง คือ เพลงไหมโรงคลื่นกระทบฝั่ง 3 ชั้น เพลงเขมรลอยองค์ (เถา) และเพลงราตรีประดับดาว (เถา) พระองค์และพระราชินีได้โปรดให้ครูดนตรีเข้าไปถวายการสอนดนตรีในวัง แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ระยะเวลาแห่งการครองราชย์ของพระองค์ไม่นานเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองและพระองค์ทรงสละราชบัลลังก์ หลังจากนั้นได้ 2 ปี มิฉะนั้นแล้ว ดนตรีไทยก็คงจะเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยแห่งพระองค์ อย่างไรก็ตามดนตรีไทยในสมัยรัชกาลนี้ นับว่าได้พัฒนารูปแบบและลักษณะ มาจนกระทั่งสมบูรณ์เป็นแบบแผนดังเช่นในปัจจุบันนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าในสมัยที่ปกครองโดยระบบสมบูรณาญาสิทธิราชมีผู้นิยมดนตรีไทยกันมากและมีผู้มีฝีมือทางดนตรี ตลอดจนมีความคิดปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้พัฒนาก้าวหน้ามาตามลำดับ พระมหากษัตริย์ เจ้านาย ตลอดจนขุนนางผู้ใหญ่ได้ให้ความอุปถัมภ์และทำนุบำรุงดนตรีไทยในวังต่าง ๆ มักจะมีวงดนตรีประจำวัง เช่น วงวังบูรพา วงวังบางขุนพรหม วงวังบางคอกแหลม และวงวังปลายเนิน แต่ละวงต่างก็ชวนหาครูดนตรีนักดนตรีที่มีฝีมือเข้ามาประจำวัง มีการฝึกซ้อมกันอยู่เนืองนิจ บางครั้งก็มีการประกวดประชันกัน จึงทำให้ดนตรีไทยเจริญเฟื่องฟูมาก ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมา ดนตรีไทยเริ่มซบเซาลง อาจกล่าวได้ว่า เป็นสมัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่ดนตรีไทยเกือบจะถึงจุดจบเนื่องจากรัฐบาลในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีนโยบายที่เรียกว่า "รัฐนิยม" ซึ่งนโยบายนี้ มีผลกระทบต่อดนตรีไทยด้วย กล่าวคือมีการห้ามบรรเลงดนตรีไทย เพราะเห็นว่าไม่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ ใครจะจัดให้มีการบรรเลงดนตรีไทยต้องขออนุญาตจากทางราชการก่อน อีกทั้งนักดนตรีไทยก็จะต้องมีบัตรนักดนตรีที่ทางราชการออกให้

จนกระทั่งต่อมาอีกหลายปี เมื่อได้มีการสังคายนา "รัฐนิยม" ดังกล่าวเสียแต่ถึงกระนั้นก็ตาม ดนตรีไทยก็ไม่รุ่งเรืองเท่าแต่ก่อน ยังล้มลุกคลุกคลานมาจนกระทั่งบัดนี้ เนื่องจากวิถีชีวิตและสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมวัฒนธรรมทางดนตรีของต่างชาติได้เข้ามามีบทบาทใน

ชีวิตประจำวันของคนไทยเป็นอันมาก ดนตรีที่เราได้ยินได้ฟังและได้เห็นกันทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือ ที่บรรเลงตามงานต่าง ๆ โดยมากก็เป็นดนตรีของต่างชาติไม่ใช่ "เสียงพาทย์ เสียงพิณ" เหมือนเก่า

สมัยรัชกาลที่ 8

พระองค์เสด็จสวรรคตด้วยทรงต้องพระแสงปืนเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 ณ ห้องพระบรรทม พระที่นั่งบรมพิมาน ภายในพระบรมมหาราชวัง

สมัยรัชกาลที่ 9

ด้วยพระองค์ได้ทรงเชี่ยวชาญทางด้านดนตรีสากลในแนวดนตรีแจ๊สเป็นพิเศษ แต่ก็มีได้ละทิ้งแขนงดนตรีไทย ทรงให้การอุปถัมภ์วงการดนตรีไทยเรื่อยมา พระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทเพลง ทรงเชี่ยวชาญรอบรู้เรื่องดนตรีเป็นอย่างดีและทรงเครื่องดนตรีได้หลายชนิด เช่น แซ็กโซโฟน คราริเน็ต ทรัมเป็ต กีตาร์ และเปียโน โปรดดนตรีแจ๊สเป็นอย่างมากและพระองค์ได้พระราชนิพนธ์เพลงที่มีความหมายและไพเราะหลายเพลงด้วยกัน เช่น เพลงพระราชนิพนธ์แสงเทียนเป็นเพลงแรก สายฝน ยามเย็น ไกลรุ่ง ลมหนาว ยิ้มสู้ คำแล้ว ไกลกังวล ความฝันอันสูงสุด และเรารู้ หรือจะเป็นพรปีใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของชาวไทย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชปรีชาญาณในเรื่องของดนตรี ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองเพลงตั้งแต่ยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราช รวบรวมเพลงพระราชนิพนธ์ทั้งสิ้น 48 เพลง เพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์ทำนอง และคำร้องภาษาอังกฤษด้วยพระองค์เอง มี 5 เพลง คือ "Echo", "Still on My Mind", "Old-Fashioned Melody", "No Moon" และ "Dream Island" นอกจากนี้ มีเพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองขึ้นภายหลังใส่ในคำร้องที่มีผู้ประพันธ์ไว้แล้ว คือ ความฝันอันสูงสุด เรารู้ และ รัก

ผู้ที่ทรงโปรดเกล้าฯ ให้แต่งคำร้องประกอบเพลงพระราชนิพนธ์มีหลายท่าน ได้แก่ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์, ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิงนพคุณ ทองใหญ่ ณ อยุธยา, ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร, ท่านผู้หญิงสมโรจน์สวัสดิกุล ณ อยุธยา, นายจางราชกิจ(จรัส บุณยรัตพันธุ์), ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ม.ล.ประพันธ์สนิทวงศ์ และท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค เป็นต้น

ในยุคแรก หลังจากที่เพลงพระราชนิพนธ์มีทำนองและคำร้องสมบูรณ์แล้ว จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ครูเอื้อสุนทรศานานำไปบรรเลงในวงดนตรีกรมโฆษณาการหรือวงสุนทราภรณ์ เพื่อให้แพร่หลายทั่วไป ปรากฏว่าหลายเพลงกลายเป็นเพลงยอดนิยมทั้งในหมู่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ในระยะหลังพระองค์มีพระราชกรณียกิจมากมาย ทำให้พระองค์ทรงไม่มีเวลาที่จะทรงพระราชนิพนธ์เพลงใหม่ๆ ออกมา เพลงสุดท้ายที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ออกมาคือเพลง "เมนูไข่" เป็นเพลงแนวสนุกสนาน เนื้อร้องโดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานเป็นของขวัญวันพระราชสมภพครบ 72 พรรษาแด่ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2538

ภาพประกอบ 6 คณะละครและวงปี่พาทย์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์
ของนายบุศย์มรินทร์ หรืออดีตเจ้าหมื่นไวยวรนาถ (บุศย์ เพ็ญกุล)

1.2 เครื่องดนตรีไทย

การจำแนกเครื่องดนตรีไทยตามลักษณะการบรรเลงสามารถแบ่งได้ 4 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องดีด เป็นเครื่องสายที่มีกะโหลกเสียง และใช้นิ้วมือ หรือไม้ดีดสายให้สั่นสะเทือนจนเกิดเป็นเสียงเช่น พิณ กระจับปี จะเข้ ซึ่ง เป็นต้น ตามประวัติกล่าวว่า เครื่องมือประเภทนี้มีกำเนิดจากประเทศทางตะวันออกคือบรรดาประเทศในทวีปเอเชีย แล้วประเทศทางตะวันตก คือ บรรดาประเทศในทวีปยุโรปจึงได้นำไปดัดแปลง สร้างเครื่องดนตรีในประเภทเดียวกัน เป็นของตนในภาษาบาลีและสันสกฤตเรียกเครื่องดนตรีประเภทนี้ว่า พิณ สำหรับของไทยมีปรากฏชื่อในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ในสมัยกรุงสุโขทัย

กระจับปี เป็นพิณชนิดหนึ่ง มี 4 สาย กระพุ่มพิณมีลักษณะ เป็นกลองแบน รูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมูมุมมน ด้านหน้าทำเป็นช่อง ให้เสียงกังวาน ทวนทำเป็นก้านเรียวยาวและกลมกลิ้งปลายแบน และงอนโค้งไปด้านหลัง ตรงปลายทวนมีลิ่มสลักเป็นลูกบิดไม้ สำหรับขึ้นสาย 4 ลูก สายส่วนมากทำด้วยสายเอ็น หรือลวดทองเหลือง ตลอดแนวทวนด้านหน้าทำเป็น “สะพาน” หรือ นม ปักทำด้วยไม้เขาสัตว์หรือกระดูกสัตว์ สำหรับหมุนสายมี 11 มม บนหน้ากระพุ่มพิณ มีชิ้นไม้หรือชิ้นโลหะรองสายไว้เรียกว่า “หย่อง” ทำหน้าที่ถ่ายทอดแรงสะเทือน จากการดีดสายลงมาสู่ ตัวกระพุ่มพิณ เวลาบรรเลงใช้นิ้วจับไม้ดีดเขี่ยสาย เพื่อให้เกิดเสียง ไม้ดีดปักทำด้วยงาช้าง เขาสัตว์ หรือวัสดุที่มีลักษณะแบนและบางกระจับปีพัฒนามาจากเครื่องดนตรีประเภทหนึ่งของอินเดีย มีต้นกำเนิดจากการดีดสายธนู ตามหลักฐานพบว่า กระจับปีมีมาตั้งแต่ สมัยสุโขทัย

ภาพประกอบ 7 กระจับปี

พิณเปี้ยะ หรือ พิณเพี้ยะเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองลานนาชนิดหนึ่งเป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด ลักษณะของพิณเปี้ยะมีคันทวนยาวประมาณ 1 เมตรเศษ ตอนปลายคันทวนทำด้วยเหล็กรูปหัวช้าง ทองเหลือง สำหรับใช้เป็นที่พาดสาย ใช้สายทองเหลืองเป็นพื้น สายทองเหลืองนี้จะพาดผ่านสลักตรงกะลาแล้วต่อไปผูกกับสลักตรงด้านซ้าย สายของพิณเปี้ยะมีทั้ง 2 สายและ 4 สาย กะโหลกของพิณเปี้ยะทำด้วยเปลือกน้ำเต้าตัดครึ่งหรือกะลามะพร้าว ก็ได้ เวลาดีด ใช้กะโหลกประกบติดกับหน้าอก ขยับเปิดปิดให้เกิดเสียงตามต้องการ เช่นเดียวกับพิณน้ำเต้าของภาคกลาง ในสมัยก่อนชาวเหนือมักจะใช้พิณเปี้ยะดีดคลอกับการขับลำนำในขณะไปเที่ยวสาว พิณเปี้ยะไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควรเพราะเป็นเครื่องดนตรีที่เล่นยาก

ภาพประกอบ 8 พิณเปี้ยะ

จะเข้ สันนิษฐานว่า ได้รับอิทธิพลจากมอญ เดิมทำเป็น รูปร่างเหมือน จระเข้ ไทยใช้จะเข้มาตั้งแต่สมัยอยุธยา และคงเล่นอย่างบรรเลงเดี่ยว ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้นำจะเข้เข้ามาผสมแทนกระจับปี เพราะเสียงดีกว่าและดีดได้สะดวกกว่า

จะเข้เป็นเครื่องดนตรีที่วางดีดตามแนวนอน ทำด้วยไม้ท่อนซุดเป็นโพรงอยู่ภายใน นิยมใช้ไม้แก่นขนุน เพราะให้เสียงกังวานดี ด้านล่างเป็นพื้นไม้ ซึ่งมักใช้ไม้ฉำฉา เจาะรูไว้ให้เสียงออกดีขึ้น มีขาอยู่ตอนหัว 4 ขา ตอนท้าย 1 ขา มีสาย 3 สาย คือ สายเอก (เสียงสูง) สายกลาง (เสียงทุ้ม) ทั้งสองสายนี้ทำด้วยเอ็นหรือไหมพันเป็นเกลียว สายที่สามเรียก สายลวด(เสียงต่ำ) ทำด้วยลวดทองเหลือง ทั้งสามสายนี้ขึงจากหลักตอนหัวผ่าน โตะ (กล่องทองเหลืองกลวง) ไปพาดกับ “หย่อง” แล้วสอดลงไปพันกันด้านลูกบิด(ปักทำด้วยไม้หรืองา) สายละลูก โตะนี้ทำหน้าที่ขยายเสียงของจะเข้

ให้คมชัดขึ้น ระหว่างราง ด้านบนกับสายจะเข้ จะมีชิ้นไม้เล็กๆ ทำเป็นสันหนาเรียกว่า “นม” 11 นม วางเรียงไปตามแนวยาว เพื่อรองรับการกด จากนั้นมีขนาบระเรียง นมเหล่านี้มีขนาดสูงต่ำลดหลั่น กันไป ทำให้เกิดเสียงสูง-ต่ำ เวลาดีดจะใช้ไม้ดีดที่ทำด้วยงาหรือเขาสัตว์ กลิ้งเป็นท่อนกลม ปลาย เรียวแหลมมน ดีดบดสายไปมา ไม้ดีดนี้จะพันติดกับนิ้วชี้มือขวา ส่วนมือซ้ายใช้กดนิ้วบนสายถัดจากนม ไปทางซ้ายเล็กน้อย เพื่อให้เกิดเสียงสูงต่ำตามที่ต้องการ

ภาพประกอบ 9 จะเข้

2. เครื่องสี เป็นเครื่องสายที่ทำให้เกิดเสียงด้วยการใช้คันชักสีเข้ากับสายในดนตรีไทย เรียกว่า ซอ ซึ่งมีอยู่ 3 ชนิด ด้วยกัน คือ ซอสามสาย ซออู้ และซอด้วงที่เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ได้แก่ สะล้อ สำหรับประเทศทางตะวันตก เครื่องดนตรีประเภทนี้ได้แก่ ไวโอลินและไวโอลา เป็นต้น

ซอด้วง เป็นซอชนิดหนึ่งของไทย ให้เสียงสูงแหลม การที่ได้ชื่อนี้เพราะส่วนที่เป็นเครื่องอุ้มเสียง มีรูปร่างคล้ายเครื่องดักสัตว์ชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า ด้วง มีส่วนประกอบ ดังนี้

1) กระบอก เป็นส่วนที่อุ้มเสียงให้เกิดกังวาน รูปร่างเหมือนกระบอกไม้ไผ่ ทำด้วยไม้เนื้อแข็งบางที่ทำด้วยงาช้าง ไม้ที่ใช้ทำต่างชนิดกันจะให้คุณภาพเสียงต่างกัน เช่น เสียงนุ่ม เสียงกลม เสียงแหลม เป็นต้น ด้านหน้าของกระบอกมีวาล์วบางๆ ซึ่งปิด นิยมใช้หนังงูเหลือม นอกนั้นอาจเป็นหนังลูกวัว หนังแพะ หรือใช้กระดาษว่าวปิดซ้อนกันหลายๆ ชั้นก็ได้

2) คันซอ ทำด้วยไม้หรืองาช้าง ลักษณะกลมยาว สอดปักที่กระบอกตั้งตรงขึ้นไป แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงบนตั้งแต่ได้ลูกบิดขึ้นไปจนถึงปลายคัน รูปร่างคล้ายฆ้องเรือ เรียกว่า “ฆ้อง” ปลายโขนโค้งงอไปทางด้านเปิดของกระบอก ช่วงล่างนับตั้งแต่ลูกบิดลงไปเรียกว่า “ทวนล่าง”

3) ลูกบิด มีอยู่สองลูก เสียบอยู่ที่ช่วงล่างของฆ้อง ปลายลูกบิดเจาะรูไว้สำหรับร้อยสายซอ เพื่อขึงให้ตึงตามที่ต้องการ ลูกบิดลูกบน สำหรับสายเสียงต่ำ เรียกว่า ลูกบิดสายทุ้ม ลูกบิดลูกล่าง สำหรับสายที่มีเสียงสูง เรียกว่า ลูกบิดสายเอก

4) รัตอก เป็นบ่วงเชือกสำหรับร้อยสายซอ นิยมใช้ขนาดเดียวกับสายเอก ใช้ผูกร้อยสายซอทั้งสองเข้ากับทวนล่าง

5) หย่อง เป็นไม้ชิ้นเล็กใช้หุ้มสายซอให้พ้นขอบกระบอก และเป็นตัวรับความสั่นสะเทือนจากสายซอไปสู่หน้าซอ

6) คันชัก ทำด้วยไม้เนื้อแข็งหรืองาช้าง รูปโค้ง ด้ามมือจับมีหมุดสำหรับให้เส้นหางม้าคล้อง อีกด้านหนึ่งเจาะรูไว้ร้อยเส้นหางม้า ซึ่งมีประมาณ 250 เส้น สอดเส้นหางม้าให้อยู่ภายในระหว่าง

สายเอกกับสายทุ้ม สำหรับสี การเทียบเสียง เทียบเสียงให้ตรงกับเสียงขลุ่ยเพียงออ ทั้งสายเอกและสายทุ้ม โดยใช้สายเอกเป็นหลัก

ภาพประกอบ 10 ซอด้วง

ซอสามสาย เป็นซอชนิดหนึ่งของไทย มีมาแต่โบราณ มีเสียงไพเราะ นุ่มนวล รูปร่างวิจิตร สวยงามกว่าซอชนิดอื่น ถือเป็นเครื่องดนตรีชั้นสูง ใช้ในราชสำนัก มีส่วนประกอบ ดังนี้

1) กะโหลก ทำด้วยกะลามะพร้าว ตัดตามด้านขวาง ด้านหน้าต่อติดกับกรอบไม้เนื้อแข็ง เดิมนิยมใช้ไม้สักเรียกว่า “ขงไม้สัก” มีรูปร่างคล้ายกรอบหน้านาง ใช้หนังลูกวัวหรือหนังแพะขึงปิดทับขอบขงไม้สักและขอบกะลาให้ตึงพอดี

2) คันซอ แบ่งออกเป็นสามส่วน คือ ทวนบน ทวนกลาง และทวนล่าง ทวนบน คือ ส่วนที่นับจากรอบต่อเหนือรัดอกขึ้นไป ทวนกลาง คือ ส่วนต่อจากทวนบนลงมาถึงกะโหลก ทวนล่างหรือแข้งไก่ คือ ส่วนที่ต่อจากกะโหลก ลงไปรวมทั้งเข็มที่ทำด้วยโลหะ ซึ่งอยู่ปลายล่างสุด

3) ลูกบิด มีสามลูก ลูกล่างสำหรับสายเอก ลูกบนสำหรับสายกลาง สองลูกนี้อยู่ทางขวา ทางซ้ายมีลูกเดียว สำหรับสายทุ้ม หรือสายสาม

4) รัดอก มักใช้สายไหมพันเกลียวแบบสายซอ พันรอบทวนกลาง ใช้รัดสายทั้งสาม ให้แนบเข้ากับทวนกลาง เพื่อให้เสียงของสายเปล่าได้ระดับและมีความกังวาน

5) หย่อง ทำด้วยไม้หรืองา เหลาเป็นรูปคันธนูให้ได้ขนาดพอรับสายซอทั้งสามสาย บนหย่องบากร่องไว้ สามตำแหน่ง เพื่อรองรับสายซอ

6) ถ่วงหน้า ทำด้วยแก้วหรือโลหะ ขึ้นรูปเป็นดลับลมเล็ก ๆ ข้างบนประดับพลอยสีต่าง ๆ หรือถม หรือลงยา ภายในบรรจุสีผึ้งผสมตะกั่ว เพื่อให้ได้น้ำหนัก ใช้ขันปิดหน้า ใช้ปรับเสียงให้สายเอกเข้ากับสายทุ้ม

7) หนดพราหมณ์ ใช้สายไหมพันเกลียวอย่างสายซอ ผูกเป็นสายบ่วงร้อยเข้าไปในรูที่ทวนล่าง เพื่อรั้งปลายสายซอทั้งสาม

8) คันชัก ทำด้วยไม้เนื้อแข็งและเหนียว กลึงให้ได้รูป ขึงด้วยขนหางม้าสีขาวประมาณ 250-300 เส้น

ภาพประกอบ 11 ซอสามสาย

ซอ เป็นซอที่มีเสียงทุ้มกังวาน ลักษณะโดยทั่วไปคล้ายซอด้วง มีส่วนประกอบ ดังนี้

- 1) กะโหลก ทำด้วยกะลามะพร้าว ตัดส่วนที่กว้างใกล้กับขั้วให้พู่ทั้งสามอยู่ด้านบนใช้หนังลูกวัวหรือหนังแพะ ซึ่งเป็นหน้าตรงที่ตัด
- 2) คันซอ ทำด้วยไม้หรืองาช้างกลึง แบ่งเป็นสองส่วน คือ ทวนบน นับตั้งแต่ลูกบิดไปถึงปลายคัน ทวนล่างนับตั้งแต่ลูกบิดลงมาถึงตัวคันมีลวดหรือลูกแก้วคันเป็นระยะ ปลายทวนล่างสอดทะลุ กะโหลกลงไปเพื่อคล้องสายซอทั้งสองเส้น
- 3) ลูกบิด มีสองลูก เสียบบนที่ทวนบน ใช้ขึงสายซอ ซึ่งทำให้ด้วยไหมพันเป็นเกลียว หรือทำด้วยเอ็นผูกคล้องปลายทวนล่างสุด ลูกบนสำหรับสายทุ้ม ลูกล่างสำหรับสายเอก
- 4) รัตดอก เป็นปวงเชือกใช้ลูกล่างสำหรับสายเอกรั้งสายซอ เพื่อให้ได้คู่เสียงสายเปล่าชัดเจน
- 5) หมอน เป็นวัสดุที่วางหนุนระหว่างหน้าซอกับสายซอเพื่อให้ได้เสียงกังวาล บางทีเรียกว่าหย่อง
- 6) คันชัก ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง กลึงให้ได้รูป ขึงเส้นหางม้า ประมาณ 250 เส้น เส้นหางม้านี้จะสอดเข้าระหว่าง สายเอกกับสายทุ้มการเทียบเสียง สายเอกมีระดับเสียงตรงกับสายทุ้มของซอด้วง สายทุ้มมีเสียงต่ำกว่าสายเอก 5 เสียง

ภาพประกอบ 12 ซอ

3. เครื่องดี เป็นเครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดเสียงดนตรีด้วยการใช้ของสองสิ่งกระทบกัน ด้วยการตี นับว่าเป็นเครื่องดนตรีประเภท เป่าแก๊ที่สุดที่ที่มนุษย์รู้จักใช้ ได้มีวิวัฒนาการจากอุปกรณ์ง่ายๆ ให้มี ความหลากหลายออกไปทั้งรูปแบบและวัสดุที่ใช้ สำหรับเครื่องดนตรีไทย ที่เป็นประเภทเครื่องดีมีดังนี้ เครื่องดนตรีทำด้วยไม้ เครื่องดนตรีทำด้วยเหล็ก และเครื่องดนตรีทำด้วยหนัง

เครื่องดีที่ทำด้วยไม้

กรับพวง ทำด้วยไม้หรือโลหะ ลักษณะเป็นแผ่นบางหลายแผ่นร้อยเข้าด้วยกันใช้ไม้หนาสองชิ้นประกบไว้วิธีตี ใช้มือหนึ่งถือกรับแล้วตีกรับลงไปในอีกมือหนึ่งที่รองรับทำให้เกิดเสียงกระทบจากแผ่นไม้ หรือแผ่นโลหะดังกล่าว ใช้ตีในการบรรเลงมโหรี โปราณ เล่นเพลงเรือ และโขนละคร

ภาพประกอบ 13 กรับพวง

กรับเสภา ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ลักษณะเป็นแท่งสี่เหลี่ยม มีสันมนวิธีตี การตีใช้ขยับมือที่ละคู่ การขับเสภาใช้กรับสองคู่ ถือมือละคู่ ผู้ขับเสภาจะขยับกรับ สองคู่นี้ตามท่วงทำนองที่เรียกเป็นไม้ต่างๆ เช่น ไม้กรอ ไม้หนึ่ง ไม้รับ หรือไม้สี่

ภาพประกอบ 14 กรับเสภา

ระนาดเอก ที่ให้เสียงนุ่มนวล นิยมทำด้วยไม้ไผ่บง ถ้าต้องการ ให้ได้เสียงเกรียวกราว นิยมทำด้วยไม้แก่น ลูกกระพรวนมี 21 ลูก ลูกที่ 21 หรือลูกยอด จะมีขนาดสั้นที่สุด ลูกกระพรวน จะร้อยไว้ด้วยเชือกติดกันเป็นผืนแขวนไว้บนราง ซึ่งทำด้วย ไม้เนื้อแข็งรูปร่างคล้ายเรือ ดำหัวและท้ายโค้งขึ้น

เพื่อให้อัมเสียง มีแผ่นไม้ปิดหัวและท้ายรางเรียกว่า “โชน” ฐานรูปสี่เหลี่ยมเรียกว่า “ปีพาทย์ไม้แข็ง” ไม้ตีอีกชนิดหนึ่งทำด้วยวัสดุที่นุ่มกว่า ใ้ผ้าพัน แล้วถักด้ายสลับ เวลาตีจะให้เสียงนุ่มนวล เมื่อผสมเข้าวงเรียกว่า “ปีพาทย์ไม้นวม” วิธีตี เมื่อตีตามจังหวะของลูกระนาดแล้วจะเกิดเสียงกังวาล ลดหลั่นกันไปตามลูกระนาด ระนาดที่ให้เสียงแกร่งกร้าว อันเป็นระนาดดั้งเดิมเรียกว่า ระนาดเอก

ภาพประกอบ 15 ระนาดเอก

ระนาดทุ้ม เลียนแบบระนาดเอก สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ลูกระนาดมีจำนวน 17-18 ลูก ตัวลูกมีขนาดกว้างและยาวกว่าของระนาดเอก ตัวรางก็แตกต่างจาก ระนาดเอก คือเป็นรูปคล้ายหีบไม้แต่เว้ากลาง มีโชนปิดหัวท้าย มีเท้าอยู่สี่มุมราง ไม้ตีตอนปลายใช้ ผ้าพันพอกให้โต และนุ่ม เวลาตีจะได้เสียงทุ้ม

วิธีตี ตีตามจังหวะของลูกระนาดใช้บรรเลงในวงปีพาทย์ทั่วไป มีวิธีการบรรเลง แตกต่างไปจากระนาดเอก คือไม่ได้ยึดการบรรเลงคู่ 8 เป็นหลัก

ภาพประกอบ 16 ระนาดทุ้ม

เครื่องตีที่ทำด้วยโลหะ

ฆ้อง ตัวฆ้องทำด้วยโลหะแผ่นรูปวงกลมตรงกลางทำเป็นปุ่มนูน เพื่อใช้รองรับการตีให้เกิดเสียงเรียกว่า ปุ่มฆ้อง ต่อจากปุ่มเป็นฐานแผ่ออกไป แล้วอ้อมลงมาโดยรอบเรียกว่า “ฉัตร” ส่วนที่เป็นพื้นราบรอบปุ่มเรียกว่า “หลังฉัตร” หรือ “ซานฉัตร” ส่วนที่อ้อมเป็นขอบเรียกว่า “ใบฉัตร” ที่ใบฉัตรนี้จะมีรูเจาะสำหรับร้อยเชือกหรือหนังเพื่อแขวนฆ้อง ถ้าแขวนตีทางตั้งจะเจาะสองรู ถ้าแขวนตีทางนอนจะเจาะสี่รูการบรรเลง ฆ้องใช้ในการบรรเลงได้สองลักษณะคือ ใช้ตีกำกับจังหวะ และใช้ตีดำเนินทำนอง ฆ้องที่ใช้ตีกำกับจังหวะได้แก่ ฆ้องหุ่ย หรือฆ้องชัย ฆ้องโหม่ง ฆ้องเหม่ง ฆ้องระเบ็ง และฆ้องคู่ ฆ้องที่ใช้ตีดำเนินทำนอง ได้แก่ ฆ้องราง ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก ฆ้องมโหรี ฆ้องมอญ ฆ้อง

กะแตและฆ้องหุ่ย หรือฆ้องชัย ฆ้องกะแต ใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญ ลูกฆ้องมีขนาดเล็ก จำนวน 11 ลูก

ภาพประกอบ 17 ฆ้อง

ฆ้องมโหรี เป็นฆ้องวงที่ใช้บรรเลงในวงมโหรีโดยเฉพาะ มีอยู่สองขนาด คือฆ้องวงใหญ่ มโหรีและฆ้องวงเล็กมโหรี ฆ้องวงใหญ่มโหรีเดิมมีลูกฆ้อง 17 ลูก ต่อมานิยมใช้ 18 ลูก

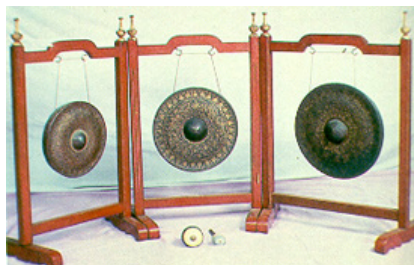
ภาพประกอบ 18 ฆ้องมโหรี

ฆ้องมอญ เป็นฆ้องวงที่ตั้งโค้งขึ้นไปทั้งสองข้างไม่วางราบเหมือนฆ้องไทย มีลูกฆ้อง 15 ลูก ใช้บรรเลงใน วงปี่พาทย์มอญ ตัวรางประดิษฐ์ตกแต่งงดงาม

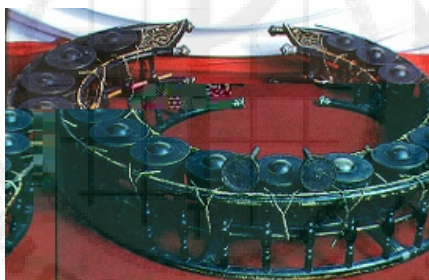
ภาพประกอบ 19 ฆ้องมอญ

ฆ้องระเบ็ง ใช้ตีประกอบการและแสดงระเบ็ง ชุดหนึ่งมีสามลูก มีขนาดและให้เสียงสูง-ต่ำต่างกัน มีชื่ออีกอย่างหนึ่งตามลักษณะว่า “ฆ้องราว” ฆ้องราว ใช้ตีดำเนินทำนอง ชุดหนึ่งมี 7-8 ลูก เสียงลูกที่ 1 กับลูกที่ 8 เป็นเสียงเดียวกัน แต่ต่างระดับเสียง ปัจจุบันไม่มีการใช้ในวงดนตรีไทย

ภาพประกอบ 20 ฆ้องระเบ็ง

ฆ้องวงใหญ่ มีลูกฆ้อง 16 ลูก ลูกเสียงต่ำสุดเรียกว่า ลูกทวน ลูกเสียงสูงสุดเรียกว่า ลูกยอด ไม่ที่ใช้ตีมีสองอัน ผู้ตีถึงไม้ตีมือละอัน

ภาพประกอบ 21 ฆ้องวงใหญ่

ฆ้องวงเล็ก มีลูกฆ้อง 18 ลูก สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ใช้บรรเลงร่วมในวงปี่พาทย์ มีหน้าที่เก็บ สอด แทรก ฯลฯ

ภาพประกอบ 22 ฆ้องวงเล็ก

ฆ้องหุ่ย ใช้ตีกำกับจังหวะเป็นฆ้องที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในวงดนตรีไทยมีอีกชื่อว่าฆ้องชัย อาจเป็นเพราะสมัยโบราณใช้ฆ้องชนิดนี้ตีเป็นสัญญาณในกองทัพ ปัจจุบันใช้ตีในงานพิธีงานมงคลต่างๆ

ภาพประกอบ 23 ฆ้องหุ่ย

ฆ้องโหม่ง ใช้ตีกำกับจังหวะ มีขนาดใหญ่รองลงมาจากฆ้องหุ่ย ได้ชื่อนี้ตามเสียงที่เกิดจากการตี

ภาพประกอบ 24 ฆ้องโหม่ง

ฉาบ เป็นเครื่องตีกำกับจังหวะ ทำด้วยโลหะ รูปร่างคล้ายฉิ่ง แต่ มีขนาดใหญ่กว่าและหล่อบางกว่า มีสองขนาด ขนาดใหญ่กว่าเรียกว่า ฉาบใหญ่ ขนาดเล็กกว่า เรียกว่า ฉาบเล็ก การตีจะตีแบบประกบ และตีแบบเปิดให้เสียงต่างกัน

ภาพประกอบ 25 ฉาบ

ฉิ่ง เป็นเครื่องตีกำกับจังหวะ ทำด้วยโลหะหล่อหนา รูปร่างกลม เว้ากลาง ปากผายคล้ายฝานมครกไม่มีจุก สำหรับหนึ่งมีสองฝาเจาะรูตรงกลางที่เว้าสำหรับร้อยเชือกโยงฝาทิ้งสองเพื่อสะดวกในการถือตี ฉิ่งมีสองขนาด ขนาดใหญ่ใช้ประกอบวงปี่พาทย์ ขนาดเล็กใช้กับวงเครื่องสายและมโหรี

ภาพประกอบ 26 ฉิ่ง

เครื่องตีที่ทำด้วยหนัง

กลอง เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี สำหรับใช้บอกสัญญาณ บอกจังหวะ และใช้ประกอบเครื่องดนตรีอื่นๆ ตัวกลองเรียกว่า “หุ่น” ทำด้วยไม้ ข้างในเป็นโพรง หน้าซึ่งด้วยหนังมีทั้งหน้าเดียวและสองหน้า การขึ้นหนังมีทั้งตึงด้วยหมุด และโยงเร่งด้วยเส้นหนัง หวายเป็นหรือลวด การตีกลอง อาจใช้ตีด้วยฝ่ามือ และตีด้วยไม้สำหรับตี

กลองแขก มีรูปร่างยาวเป็นกระบอก หน้าด้านหนึ่งใหญ่เรียกว่า “หน้ารุ่ม” หน้าด้านหนึ่งเล็กเรียกว่า “หน้าต่าน” หนังหน้ากลอง ทำด้วยหนังลูกวัว หนังแพะ ใช้เส้นหวายผ่าซีกเป็นสายโยงเร่งให้ตึงด้วยรัดอก สำหรับหนึ่งมีสองลูก ลูกเสียงสูงเรียกว่า “ตัวผู้” ลูกเสียงต่ำเรียกว่า “ตัวเมีย” การตี การตีใช้ฝ่ามือทั้งสอง ตีทั้งสองหน้าให้เสียงสอติดสลับกันทั้งสองลูก กลองชนิดนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “กลองชะวา”

ภาพประกอบ 27 กลองแขก

กลองชนะ รูปร่างเหมือนกลองแขกแต่สั้นกว่า หน้าหนึ่งใหญ่อีกหน้าหนึ่งเล็กใช้ตีด้วยไม้แงแง หรือหวาย ทางด้านหน้าใหญ่ เดิมกลองชนะน่าจะใช้ในกองทัพ หรือในการสงคราม ต่อมาใช้เป็นเครื่องประโคมในกระบวนพยุหยาตรา และใช้ประโคม พระบรมศพ พระศพ และศพ ตามเกียรตินิยมของงาน จำนวนที่ใช้บรรเลง มีตั้งแต่ 1 คู่ ขึ้นไป

ภาพประกอบ 28 กลองชนะ

กลองชาตรี มีรูปร่างลักษณะและการตีเช่นเดียวกับกลองทัดแต่ขนาดเล็กกว่ากลองทัดประมาณครึ่งหนึ่ง ขึ้นหนังสองหน้า ใช้บรรเลงร่วมในวงปี่พาทย์ในการแสดงละครชาตรีที่เรียกว่า “ปี่พาทย์ชาตรี” ใช้เล่นคู่กับโทนชาตรี

ภาพประกอบ 29 กลองชาตรี

กลองต๋ोक เป็นกลองจีนชนิดหนึ่ง มีขนาดเล็ก หุ่นกลองหนา ขึ้นหนังสองหน้า หน้าทั้งสองมีขนาดเท่ากัน ตีหน้าเดียวโดยใช้ไม้ขนาดเล็ก

ภาพประกอบ 30 กลองต๋ोक

กลองตะโพน ใช้ตะโพนสองลูก เสียงสูงต่ำต่างกัน ถอดเท้าออก แล้วนำมาตั้งเอาหน้าทั้งขึ้นตีแบบกลองทัด ใช้ไม้ฉาบที่ตีระนาดเป็นไม้ตี

ภาพประกอบ 31 กลองตะโพน

กลองทัด มีรูปทรงกระบอกกลางป่องออกเล็กน้อย ขึ้นหนึ่งสองหน้า ตีด้วยหมุดที่เรียกว่า “แส” ซึ่งทำด้วยไม้ งาช้าง กระดุกสัตว์ หรือโลหะ หน้ากลองด้านหนึ่งติดข้าวตะโพน แล้วตีอีกด้านหนึ่ง ใช้ไม้ตีสองอัน สำหรับหนึ่งมีสองลูก ลูกเสียงสูงเรียกว่า “ตัวผู้” ลูกเสียงต่ำเรียกว่า “ตัวเมีย” ตัวผู้ อยู่ทางขวา และตัวเมียอยู่ทางซ้ายของผู้ตี กลองทัดน่าจะเป็นกลองของไทยมาแต่โบราณ ใช้บรรเลง รวมอยู่ในวงปี่พาทย์มาจนถึงปัจจุบัน

4. เครื่องเป่า เป็นเครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดเสียงจากลมเป่า อุปกรณ์ดั้งเดิมได้จากพืช ได้แก่ หลอดไม้ต่าง ๆ และจากสัตว์ ได้แก่ เขาสัตว์ต่าง ๆ ต่อมาได้มีวิวัฒนาการด้วยการเจาะรูและทำลิ้น เพื่อให้เกิดระดับเสียงได้มาก

ขลุ่ย เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่ามักทำจากไม้รวก ไม้ชิงชัน ไม้พะยูน และงาช้าง แต่ที่ทำจากไม้รวกจะให้เสียงนุ่มนวลไพเราะกว่า ขลุ่ยมี 5 ชนิด คือ ขลุ่ยกรวด ขลุ่ยนก ขลุ่ยเพียงออ ขลุ่ยหลีบ และขลุ่ยอู้ ขลุ่ยมีส่วนประกอบดังนี้

1) เลาชลุ่ย คือ ตัวขลุ่ย มีขนาดแตกต่างกันไปตามชนิดของขลุ่ย มักนิยมประดิษฐ์ลวดลายลงบนตัวขลุ่ย เช่น ลายดอกพิกุล ลายหิน และลายลูกกระพรวน เป็นต้น

2) ดาก คือ ไม้อุดปากขลุ่ย นิยมใช้ไม้สักทอง เหลากลมให้คับแน่นกับร่องภายในของปากขลุ่ย ฝาให้เป็นช่องว่าง ลาดเอียงตลอดขึ้นดาก ให้เป่าลมผ่านไปได้

3) รูเป่า เป็นรูสำหรับเป่าลมเข้าไปรูปากนกแก้ว เป็นรูที่เจาะร่องรับลม จากปลายดาก ภายในขลุ่ย อยู่ด้านเดียวกับรูเป่า อยู่สุดปลายดากพอดี เป็นรูสี่เหลี่ยมผืนผ้า รูปากนกแก้วนี้ทำให้เกิดเสียง เทียบได้กับลิ้นของขลุ่ย

4) รูเยื่อ เป็นรูสำหรับปิดวัสดุที่ทำให้เสียงสั้นพริ้ว มักใช้เยื่อไม้ไผ่ หรือเยื่อหัวหอมปิด อยู่ด้านขวามือ

5) รูค้ำ หรือรูนิ้วค้ำ เป็นรูสำหรับให้นิ้วหัวแม่มือปิด เพื่อบังคับเสียง และประคองเลาชลุ่ย ขณะเป่า อยู่ด้านล่างเลาชลุ่ย ต่อจากรูปากนกแก้วไปทางปลายเลาชลุ่ย

6) รูบังคับเสียง เป็นรูที่เจาะเรียงอยู่ด้านบนของเลาชลุ่ย มี 7 รู ด้วยกัน

7) รู้อยู่เชือก มี 4 รู หรือ 2 รูก็ได้ อยู่ทางส่วนปลายของเลาขลุ่ย โดยการเจาะทะลุบนล่าง และ ซ้ายขวา ให้เยื้องกันในแต่ละคู่ เสียงขลุ่ยเกิดจากเป่าลม และใช้นิ้วมือปิดเปิดรูบังคับเสียง

ขลุ่ยกรวด มีขนาดเล็กกว่า ขลุ่ยเพียงออ ระดับเสียงต่ำสุดสูงกว่า ระดับเสียงของขลุ่ยเพียงอออยู่ 1 เสียง

ขลุ่ยนก เป็นขลุ่ยพิเศษ ทำขึ้นเพื่อ เสียงสัตว์ต่างๆ โดยเฉพาะนก ใช้บรรเลง ประกอบในวงดนตรี เพื่อให้เกิดจินตนาการ ในการฟังเพลงได้ดียิ่งขึ้น บางครั้งยังใช้ ลิ้นเป่าประกอบกับ ตัวขลุ่ย เพื่อเลียนเสียงไก่ ขลุ่ยพิเศษเหล่านี้นิยมใช้บรรเลง เพลงตับนก และตับภุมรินทร์

ขลุ่ยหลีบ เป็นขลุ่ยขนาดเล็ก มีเสียงสูงแหลมเล็ก ระดับเสียงต่ำสุดสูงกว่า เสียงต่ำสุดของขลุ่ยเพียงออขึ้นมา 3 เสียง ใช้เป่าคู่กับขลุ่ยเพียงออ หรือขลุ่ยกรวด มีอยู่สองชนิด คือ ขลุ่ยหลีบเพียงออ และขลุ่ยหลีบกรวด

ขลุ่ยอู้ เป็นขลุ่ยขนาดใหญ่ ระดับเสียงต่ำสุด ต่ำกว่าระดับเสียงต่ำสุดของขลุ่ยเพียงออ ลงไปอีก 2 เสียง ใช้บรรเลงในวงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์

ภาพประกอบ 32 ขลุ่ยเพียงออ

ปี่ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า ปกติ เลาปี่ ทำด้วยไม้แก่น ต่อมาเป็นผู้คิดทำด้วยงา โดยกลึงให้เป็นรูปบานหัว และบานท้าย ช่วงกลางป่อง ภายในกลวง ทางหัวใส่ลิ้นเป็นช่องรูเล็ก ทางท้ายปาก รูใหญ่ ใช้งาน ชัน หรือวัสดุอย่างอื่นมาหล่อเสริมตอนหัว และตอนท้าย เรียกว่า “ทวน” ทางหัวเรียกว่า “ทวนบน” ทางท้ายเรียกว่า “ทวนล่าง” ช่วงที่ป่องกลาง เจาะรูนิ้วสำหรับเปลี่ยนเสียง เรียงลงมาตามข้างเลาปี่ จำนวน 6 รู ที่รูเป่าตอนทวนบนใส่ลิ้นสำหรับเป่าเรียกว่า ลิ้นปี่ ทำด้วยใบตาลซ้อน 4 ชั้น ตัดกลมผูกติดกับทอกลมเล็ก ๆ ที่เรียกว่า “กำพวด” ทำด้วยโลหะ มีลักษณะเรียวยาว วิธีผูกเชือกให้ลิ้นใบตาลติดกับกำพวดเรียกว่า “ผูกตะกรุดเบ็ด”

ปี่โหม เป็นปี่สองท่อน ถอดออกจากกันได้ ท่อนบนเรียงยาว ปลายผายออกเล็กน้อยเรียกว่า “เลาปี่” ท่อนล่างปลายบานเรียกว่า “ลำโพง” ทำด้วยไม้หรืองา ปี่ชนิดนี้เข้าใจว่าได้แบบอย่างมาจากเครื่องดนตรีของอินเดีย ซึ่งเป็นเครื่องเป่าที่ทำด้วยไม้ ไทยใช้ปี่ชนิดนี้มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ปัจจุบันใช้ในขบวนแห่ คู่กับปี่ชวา จำปี่ใช้เป่านำกลองชนะในกระบวนพยุหยาตรา

ภาพประกอบ 33 ปี

1.3 การประสมวงดนตรีไทย

บรรพบุรุษของเรามีความสามารถอย่างยอดเยี่ยมทางศิลปะดนตรี กล่าวคือ ได้นำเครื่องดนตรีมาประกอบขึ้นเป็นวง เรียกว่า การเล่นผสมวง ซึ่งหมายถึงการเล่นร่วมกันหลายคนและหลายเครื่อง มีข้อสำคัญอยู่ที่การปรับเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นให้เสียงประสานกลมกลืนเข้ากันเกิดเป็นเสียงของเครื่องดนตรีที่ไพเราะ

การประสมวงคือ การนำเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ ทั้งฝ่ายดำเนินทำนองและกำกับจังหวะมาบรรเลงร่วมกันอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยคำนึงถึงหลักความเหมาะสมเพื่อให้เครื่องดนตรีทุกชนิดได้ทำหน้าที่ของตนอย่างสมภาคภูมิ ตลอดจนคำนึงถึงผลอันจะก่อให้เกิดความพวยพุ่งแห่งอารมณ์ ซึ่งได้แก่ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเสียงที่ดำเนินร่วมกันไปอย่างสนิทสนมกลมกลืนเป็นสำคัญ เพราะเสียงดนตรีนับเป็นอาหารชนิดหนึ่งซึ่งผ่านทวารหูเข้าสู่ใจ น้อมนำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ชุ่มชื่น รื่นเริง สงบ เศร้าโศก หรือห้าวหาญก็กักไปตามความหมายของเพลง

ลักษณะของดนตรีไทยแต่เดิมเลียนแบบจากอินเดีย มีการขับลำนำ มีคนร้อง คนตีพิณและไก่บัณเฑาะว์ กำกับจังหวะ (ใช้เฉพาะพิธีหลวง) เรียกว่าปี่จตุรยางค์กลายเป็น

- ปี่พาทย์หนัก ชนิดสำหรับทำประกอบการแสดงนาฏศิลป์ เช่น โขน ละคร (คือปี่พาทย์เครื่องห้า)

- ปี่พาทย์เบา สำหรับเล่นกับละครที่เรียกว่า โนห์รา อันเป็นต้นฉบับของละครชาตรี

ไทยได้ดัดแปลงเครื่องดนตรีจากอินเดียมาเป็น

1) ปี่พาทย์ไม้แข็ง

2) เครื่องสาย

3) มโหรี

ลักษณะการประสมวงในยุคปัจจุบัน (พ.ศ.2494 - ปัจจุบัน)

นับแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปัจจุบัน ศิลปะดนตรีไทยในยุคนี้มีทั้งคราวเจริญและคราวเสื่อมตลอดรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อาจถือได้ว่าเป็นระยะอยู่ตัว แม้ศิลปะดนตรีจะไม่สู้คึกคักแต่ก็ไม่ถึงกับเสื่อมโทรม บรรดาพระบรมวงศานุวงศ์

ตลอดจนขุนนางข้าราชการซึ่งนิยมชมชอบศิลปะประเภทนี้ต่างช่วยกันดำรงส่งเสริมไว้มิให้ขาดสาย และแล้วในที่สุดศิลปะดนตรีก็เจริญขึ้นถึงขีดสุดในรัชกาล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ศิลปะดนตรีทำท่าจะก้าวสูงขึ้นอีกในรัชกาล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะในระบอบนี้ตั้งแต่เจ้าจนถึงข้าล้วนเข้าถึงดนตรีรส ไม่มีสมัยใดที่ทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระราชินีเข้าถึงขอด้วยพระองค์เอง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ นั้นทรงมีพระปรีชาญาณลึกซึ้งถึงกับทรงพระราชนิพนธ์เพลงคลื่น กระบองฝ้าง ราตรีประดับดาว และเขมรลออองค์ ไว้ได้อย่างไพเราะเพราะพริ้ง แต่เพราะความผันผวนทางการเมืองและความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจ ศิลปะดนตรีก็มิอาจต้องตกต่ำลงในที่สุด โดยเฉพาะในสมัยเชื้อผู้นำชาติพันธุ์นั้นศิลปะดนตรีไทยเกือบจะต้องสูญสลาย แต่แล้วก็คงอยู่ได้เพราะพระบารมีแห่งสมเด็จพระสยามเทวาธิราช ตลอดจนอดีตบูรพาจารย์ซึ่งคอยแผ่พระคุณคุ้มไทยอยู่ตลอดเวลา

ดนตรีของไทยซึ่งได้จัดรวบรวมเป็นวงบรรเลงที่ถือว่าเป็นแบบแผนมีอยู่ 3 อย่าง คือ

1. วงปี่พาทย์
2. วงเครื่องสาย
3. วงมโหรี

แต่ละวงมีขนาดซึ่งถือตามจำนวนเครื่องดนตรีและผู้บรรเลงมากน้อยต่างกันเป็นช้อยวง ส่วนหน้าที่ของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด จะกล่าวไว้ในวงเครื่องใหญ่

วงปี่พาทย์ หมายถึง วงดนตรีที่เกิดจากการประสมวงกันระหว่างเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า และเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบ ดังนี้

1. วงปี่พาทย์เครื่องห้า

มีเครื่องดนตรีที่ผสมอยู่ในวงก็คือ

- 1) ปี่ใน 2) ระนาดเอก 3) ข้องวงใหญ่
- 4) ตะโพน 5) กลองทัด 6) ฉิ่ง

วิธีบรรเลงและหน้าที่ดูในวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่

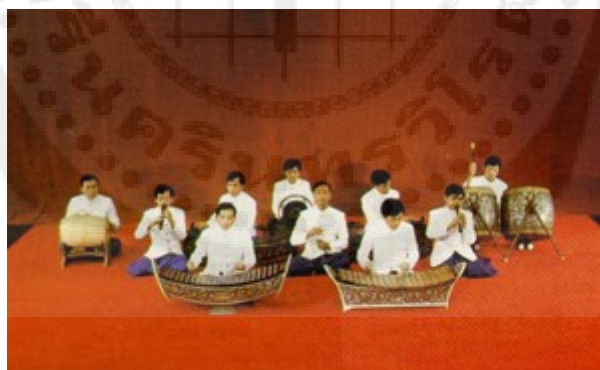
ภาพประกอบ 34 วงปี่พาทย์เครื่องห้า

2. วงปี่พาทย์เครื่องคู่

มีเครื่องดนตรีที่ผสมอยู่ในวงคือ

- 1) ปี่ใน 2) ปี่นอก 3) ระนาดเอก
- 4) ระนาดทุ้ม 5) พ้องวงใหญ่ 6) พ้องวงเล็ก
- 7) ตะโพน 8) กลองทัด 9) ฉิ่ง

วิธีบรรเลงและหน้าที่ดูในวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่

ภาพประกอบ 35 วงปี่พาทย์เครื่องคู่

3. วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่

มีเครื่องดนตรีที่ผสมอยู่ในวงซึ่งมีวิธีบรรเลงและหน้าที่ดังนี้

- 1) ปี่ใน เป่าโดยดำเนินทำนองถี่ๆ บ้าง โห่หวนเป็นเสียงยาวบ้าง มีหน้าที่ดำเนินทำนองและช่วยนำวง

2) ปีนอก เป่าโดยดำเนินทำนองถี่ๆ บ้าง โหยหวนเป็นเสียงยาวบ้าง โดยดำเนินทำนองแทรกแซงไปในทางเสียงสูง

3) ระนาดเอก โดยปรกติตีพร้อมกันทั้งสองมือ เป็นคู่แปดดำเนินทำนองเก็บถี่ๆ โดยตลอด แต่ว่าบางโอกาสอาจจะตีกรอหรือร่ำบ้างก็ได้ มีแต่บางโอกาสอาจจะใช้ไม้ฉวมตีให้มีเสียงนุ่มนวลก็ได้

4) ระนาดทุ้ม ตีพร้อมกันทั้งสองมือบ้าง ตีมือละลูกบ้าง และมือละหลายๆ ลูกบ้าง มีหน้าที่สอดแทรก หลอกล้อ ยั่วเย้าไปกับทำนองให้สนุกสนาน

5) ระนาดเอกเหล็ก ตีพร้อมกันทั้งสองมือเป็นคู่แปดดำเนินทำนองถี่ๆ บ้าง ตีกรอบ้างและร่ำบ้าง เช่นเดียวกับระนาดเอกแต่มีหน้าที่ช่วยให้เสียงกระหึ่มขึ้นเท่านั้น ไม่มีหน้าที่เป็นผู้นำวง

6) ระนาดทุ้มเหล็ก ตีมือละลูกหรือหลายๆ ลูก ดำเนินทำนองห่างๆ มีหน้าที่ยั่วเย้าทำนองเพลงในระยะห่างๆ

7) ข้องวงใหญ่ ตีพร้อมกันทั้งสองมือบ้าง ตีมือละลูกบ้าง มีหน้าที่ดำเนินทำนองซึ่งเป็นเนื้อเพลงเป็นหลักของวง

8) ข้องวงเล็ก ตีเก็บถี่ๆ มือละลูกบ้าง มือละหลายๆ ลูกบ้าง มีหน้าที่สอดแทรกทำนองในทางเสียงสูง

9) ตะโพน ตีมือละหน้า โดยปรกติใช้มือขวาตีหน้าใหญ่ ซึ่งเรียกว่า หน้าเท่ง มือซ้ายตีหน้าเล็กซึ่งเรียกว่าหน้ามัด ให้เสียงสอดสลับกัน มีหน้าที่กำกับจังหวะหน้าทับ ให้รู้วาระตอนและประโยคของเพลง และเป็นผู้นำกลองทัดด้วย

10) กลองทัด ตีห่างบ้าง ถี่บ้าง ตามแบบแผนของเพลงแต่ละเพลง

11) ฉิ่ง โดยปกติจะตีสลับกันให้ดัง “ฉิ่ง” ที่หนึ่ง “ฉับ” ที่หนึ่ง โดยสม่ำเสมอ มีหน้าที่กำกับจังหวะย่อยให้รู้จังหวะเบาและจังหวะหนัก

ภาพประกอบ 36 วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่

เครื่องประกอบจังหวะพิเศษ

เครื่องประกอบจังหวะนั้นยังมีเพิ่มเติมได้ในเมื่อต้องการหรือเห็นว่าเหมาะสมกับเพลงนั้นๆ เครื่องประกอบจังหวะเหล่านั้นก็คือ

ฉาบเล็ก ตีได้ทั้งให้ข้างๆกระทบกัน หรือตีสองฝ่าเข้าประกอบกัน มีหน้าที่หยอกล้อ ยั่วเย้าไปกับฉิ่ง หรือให้สอดคล้องกับทำนองเพลง

ฉาบใหญ่ ตีสองฝ่าเข้าประกอบกันตามจังหวะห่างๆ มีหน้าที่ช่วยกำกับจังหวะต่างๆ ถ้าเป็นเพลงสำเนียงจีนก็ให้เข้ากับทำนองเพลง

โหม่ง ตีตรงปุ่มด้วยไม้แฉกตามจังหวะต่างๆ มีหน้าที่ควบคุมจังหวะห่างๆ

การบรรเลงปี่พาทย์นี้ โดยปรกติระนาดเอกและฆ้องวงใหญ่ใช้ไม้แข็ง แต่ถ้าต้องการให้มีเสียงนุ่มนวลก็ให้เปลี่ยนไม้ตีเป็นไม้แฉกเสีย ทั้ง 2 อย่าง เรียก “ปี่พาทย์ไม้แฉก” ถ้าบรรเลงประกอบกับการขับเสภา ซึ่งมีร้องส่งก็เอาตะโพนและกลองทัดออก ใช้สองหน้าตีกำกับจังหวะหน้าทับและใช้ได้ทั้งปี่พาทย์เครื่องห้า เครื่องคู่ และเครื่องใหญ่ ใช้ไม้แข็งตามปกติ

4. วงปี่พาทย์ชาตรี

วงปี่พาทย์ชนิดนี้ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเรียกว่า “ปี่พาทย์เครื่องห้าชนิดเบา” สาเหตุที่เรียกเช่นนี้เพราะเครื่องดนตรีที่ใช้ในวงส่วนใหญ่จะมีน้ำหนักเบา นิยมใช้บรรเลงประกอบการแสดงละครชาตรี ภายหลังจึงมีชื่อว่า “วงปี่พาทย์ชาตรี” ตามชื่อละครชาตรีด้วย วงปี่พาทย์ชาตรีประกอบด้วยเครื่องดนตรี ปี่นอก ฆ้องคู่ กลองชาตรี โทนชาตรี ฉิ่ง

ภาพประกอบ 37 วงปี่พาทย์ชาตรี

7. วงปี่พาทย์นางหงส์

ลักษณะการประสมวงเป็นเช่นเดียวกับวงปี่พาทย์โดยทั่วไป ผิดกันแต่ใช้ปี่ชวาแทนปี่นอก และปี่ใน และใช้กลองมลายู 1 คู่ เป็นตัวเดินจังหวะหน้าทับ แทนเครื่องหนังทุกชนิดที่เคยใช้ในวง ปี่พาทย์มาแต่เดิม ตามทางสันนิษฐานเข้าใจว่าวงปี่พาทย์นางหงส์เริ่มมีการประสมวงแล้ว แต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา แต่เพิ่งมาสมบูรณ์ที่สุดในราวรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

วงปี่พาทย์ใช้บรรเลงเฉพาะในงานศพเท่านั้น ประกอบด้วยเครื่องดนตรีดังนี้คือ ปี่ชวา ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ข้องวงใหญ่ ข้องวงเล็ก กลองมลายู ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

ภาพประกอบ 40 วงปี่พาทย์นางหงส์

วงเครื่องสาย หมายถึง วงดนตรีที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายเป็นหลัก โดยมีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าและเครื่องกำกับจังหวะเป็นส่วนประกอบ วงเครื่องสายมีหลายขนาดด้วยกัน ดังนี้

1. วงเครื่องสายวงเล็ก

มีเครื่องดนตรีและเครื่องผสมอยู่ในวงและมีหน้าที่ต่างๆ กัน คือ

- 1) ซอด้วง สีเป็นทำนองเพลง ซึ่งมีเก็บถี่ๆ บ้าง โหยหวนเป็นเสียงยาวบ้าง มีหน้าที่เป็นผู้นำวงและเป็นหลักในการดำเนินเนื้อเพลง
- 2) ซออู้ สีเป็นทำนองเพลง โดยหยอกล้อ ยั่วเย้าไปกับผู้ทำทำนอง
- 3) จะเข้ ดีดโดยเก็บถี่ๆ บ้าง ห่างๆ บ้าง สอดแทรกทำนองให้ความไพเราะ
- 4) ขลุ่ยเพียงออ เป่าเก็บถี่ๆ บ้าง โหยหวนเป็นเสียงยาวๆ บ้าง ดำเนินทำนองเพลง
- 5) โทน ดีให้สอดคล้องสลับกับรำมะนา มีหน้าที่กำกับจังหวะหน้าทับ
- 6) รำมะนา ดีให้สอดสลับกับโทน หน้าที่กำกับจังหวะหน้าทับ โทนกับรำมะนาคือต้องดีให้สอดคล้องกันเหมือนเครื่องดนตรีอย่างเดียว เพราะฉะนั้นบางวงจึงใช้คนคนเดียวตีทั้งสองอย่าง

7) จิ้ง ตีให้มีเสียง “จิ้ง” และ “จับ” กำกับจังหวะให้ดำเนินไปโดยสม่ำเสมอ และให้รู้จักจังหวะเบาและจังหวะหนัก

ภาพประกอบ 41 วงเครื่องสายวงเล็ก

2. วงเครื่องสายเครื่องคู่

มีเครื่องดนตรีที่ผสมอยู่ในวงและมีหน้าที่ดังนี้

- 1) ซอด้วง 2 คัน การสีก็เหมือนกับที่ได้อธิบายไว้แล้วในเครื่องสายวงเล็ก แต่หน้าที่การนำวงมีเพียงคันเดียว ส่วนอีกคันหนึ่งเพียงแต่ช่วยเป็นหลักในการดำเนินทำนองเนื้อเพลง
- 2) ซออู้ 2 คัน การสีและหน้าที่เหมือนในเครื่องสายวงเล็ก
- 3) จะเข้ 2 ตัว การตีและหน้าที่เหมือนในเครื่องสายวงเล็ก
- 4) ขลุ่ยเพียงออ วิธีเป่าและหน้าที่เหมือนในเครื่องสายวงเล็ก
- 5) ขลุ่ยหลีบ เป็นขลุ่ยที่เล็กกว่าขลุ่ยเพียงออ และเสียงสูงกว่า 3 เสียง วิธีเป่าก็เหมือนกับขลุ่ยเพียงออ แต่มีหน้าที่สอดแทรกทำนองไปในทางเสียงสูง
- 6) โทน วิธีตีและหน้าที่เหมือนในเครื่องสายวงเล็ก
- 7) รำมะนา วิธีตีและหน้าที่เหมือนในเครื่องสายวงเล็ก
- 8) จิ้ง วิธีตีและหน้าที่เหมือนในเครื่องสายวงเล็ก

ภาพประกอบ 42 วงเครื่องสายเครื่องคู่

ภาพประกอบ 44 วงมโหรีวงเล็ก

2. วงมโหรีเครื่องคู่

มีเครื่องดนตรีที่ผสมอยู่ในวงคือ ซอสามสาย ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ข้องกลางหรือฆ้องมโหรี ฆ้องวงเล็ก ซอด้วง 2 คัน ซออู้ จะเข้ 2 ตัว ขลุ่ยเพียงออ ขลุ่ยหลีบ โทน รำมะนา ฉิ่ง

วงมโหรีเครื่องคู่นี้บางทีก็เพิ่มซอสามสายอีกหนึ่งคัน ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าซอสามสาย ของเดิม เรียกว่า “ซอหลีบ” แต่เป็นซอที่หายาก จึงไม่ค่อยได้ใช้

ภาพประกอบ 45 วงมโหรีเครื่องคู่

3. วงมโหรีเครื่องใหญ่

วิธีบรรเลงและหน้าที่ของเครื่องดนตรีวงมโหรี

1) ซอสามสาย สีเก็บบ้าง โทนหวานเป็นเสียงยาวๆ บ้าง มีหน้าที่คลอเสียงคนร้องและดำเนินทำนองเพลง

2) ซอสามสายหลีบ สีเก็บบ้าง โทนหวานเป็นเสียงยาวๆ บ้าง แต่ไม่มีหน้าที่คลอเสียงคนร้อง เพียงแต่ช่วยในการดำเนินทำนองโดยแทรกแซงในทางเสียงสูงเท่านั้น

3) ระนาดเอก ดีพร้อมกันสองมือเป็นคู่ 8 เดินทำนองเก็บถี่ๆ โดยตลอด แต่บางโอกาสก็มีตีกรอบบ้าง รัวบ้าง มีหน้าที่เป็นผู้นำวง

4) ระนาดทุ้ม ดีพร้อมกันทั้งสองมือบ้าง ดีมือละลูกบ้างและมือละหลาย ๆ ลูกบ้าง มีหน้าที่สอดแทรก หยอกล้อ ยั่วเย้าไปกับทำนอง ให้สนุกสนาน

5) ระนาดเอกเหล็ก หรือระนาดทอง ที่เรียกว่า “ระนาดทอง” นั้น ก็เพราะว่าลูกระนาดทำด้วยทองเหลือง ดีสองมือพร้อม ๆ กัน เป็นคู่ 8 ดำเนินทำนองถี่ ๆ โดยตลอดเหมือนระนาดเอก แต่ไม่มีหน้าที่เป็นผู้นำวงเป็นแต่ช่วยให้มีเสียงกระหึ่มขึ้นเท่านั้น

6) ระนาดทุ้มเหล็ก ดีมือละลูกหรือหลาย ๆ ลูก เดินทำนองห่าง ๆ มีหน้าที่ยั่วเย้าทำนองเพลงอย่างห่าง ๆ

7) พ้องกลางหรือพ้องมโหรี ดีพร้อมกันสองมือบ้าง ดีมือละลูกบ้างหรือหลาย ๆ ลูกบ้าง มีหน้าที่ดำเนินทำนองเนื้อเพลงเป็นหลักของวง

8) พ้องวงเล็ก ดีเก็บถี่ ๆ มือละลูกบ้าง มือละหลาย ๆ ลูกบ้าง มีหน้าที่สอดแทรกทำนองในทางเสียงสูง

9) ซอด้วง สองคันสีเป็นทำนองเพลง มีถี่บ้าง โหยหวนเป็นเสียงยาวบ้าง เป็นหลักในการดำเนินเนื้อเพลง แต่ไม่มีหน้าที่เป็นผู้นำวง เพราะว่ามีระนาดเป็นผู้นำวงอยู่แล้ว

10) ซออู้ สองคัน สีหยอกล้อยั่วเย้าไปกับทำนองเพลง

11) จะเข้ สองตัว ดีเก็บถี่ ๆ บ้าง ห่าง ๆ บ้าง สอดแทรกทำนองให้เกิดความไพเราะ

12) ขลุ่ยเพียงออ เป่าเก็บถี่ ๆ บ้าง โหยหวนเป็นเสียงยาว ๆ บ้าง ช่วยดำเนินทำนองเพลง

13) ขลุ่ยหลีบ วิธีเป่าเหมือนกับขลุ่ยเพียงออ แต่มีหน้าที่สอดแทรกทำนองไปในทางเสียงสูง

14) โทน ดีให้สอดสลับกันกับรำมะนา กำกับจังหวะหน้าทับ

15) รำมะนา ดีให้สอดสลับไปกับโทน หน้าที่กำกับจังหวะหน้าทับ โทนกับรำมะนาคือต้องให้สอดคล้องกันเหมือนเครื่องดนตรีอย่างเดียวกัน

16) ฉิ่ง ดีให้ดัง “ฉิ่ง” ที่หนึ่ง “ฉับ” ที่หนึ่ง กำกับจังหวะโดยสม่ำเสมอ ให้รู้จักจังหวะเบาและจังหวะหนัก

ส่วนเครื่องประกอบจังหวะอีก 3 อย่าง คือฉาบเล็ก ฉาบใหญ่และโหม่ง นั้น เลือกใช้ตามโอกาสที่เห็นสมควร

ภาพประกอบ 46 วงมโหรีเครื่องใหญ่

1.4 เพลงไทย เนื้อหาเรื่องราวในบทเพลง

เพลงไทย หมายถึง เพลงที่แต่งขึ้นตามหลักของดนตรีไทย มีลีลาในการขับร้องและบรรเลงแบบไทย โดยเฉพาะและแตกต่างจากเพลงของชาติอื่นๆ เพลงไทยแต่เดิมนักจะมีประโยชน์ๆ และมีจังหวะค่อนข้างเร็ว ส่วนใหญ่มีต้นกำเนิดมาจากเพลงพื้นบ้าน หรือเพลงสำหรับประกอบการรำเต้นเพื่อความสนุกสนาน รื่นเริง ต่อมาเมื่อต้องการจะใช้ เป็นเพลงสำหรับร้องขับกล่อม และประกอบการแสดงละครก็จำเป็นต้องประดิษฐ์ทำนองให้มีจังหวะช้ากว่าเดิม และมีประโยคยาวกว่าเดิม ให้เหมาะสมที่จะร้อง

ประเภทของเพลงไทย อาจแบ่งออกได้เป็นพวก ๆ คือ

1. เพลงสำหรับบรรเลงดนตรีล้วนๆ ไม่มีการขับร้อง เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีต่างๆ เพลงโหมโรง และเพลงหน้าพาทย์ จะเป็นเพลงสำหรับใช้ประกอบกิริยาอาการและแสดงอารมณ์ต่างๆ ของการรำ

2. เพลงสำหรับขับร้อง คือ เพลงซึ่งร้องแล้วรับด้วยการบรรเลง เรียกว่า ร้องส่งดนตรี เช่น เพลงประกอบ การขับเสภา(ร้องส่งเสภา) เพลงที่ร้องส่งเพื่อฟังไพเราะทั่วไปส่วนมากจะเป็นเพลงเถาและเพลงตับ

3. เพลงประกอบการรำ คือ เพลงร้องตามบทร้อง ให้ผู้รำได้รำตามบทหรือเนื้อร้อง ส่วนมากจะเป็นเพลง สองชั้นเพื่อให้เหมาะกับการรำไม่ช้าไปไม่เร็วไป นอกจากนั้นก็ยังใช้เพลงหน้าพาทย์ประกอบการแสดง กิริยาอาการ ของผู้แสดงอีกด้วย

ลักษณะเพลงไทยประเภทต่าง ๆ

เพลงชั้นเดียว หมายถึง เพลงที่มีจังหวะเร็ว หรือเรียกว่าเพลงเร็ว จะสังเกตได้จากเสียงฉิ่ง ปกติแล้วการตีฉิ่งจะเริ่มด้วยเสียง ฉิ่ง และจบด้วยเสียง ฉับ ตีสลับกันไปจนกว่าจะจบการบรรเลง ถ้าช่วงระหว่างเสียงฉิ่ง และฉับเร็วกระชับติดกัน ก็แสดงว่าเป็นเพลงชั้นเดียว หรือสังเกตได้จากทำนองร้อง เพลงชั้นเดียวจะร้องเอื้อนน้อย หรือไม่มีการร้องเอื้อนเลยก็ได้ เพลงชั้นเดียว ใช้ขับร้องและบรรเลงประกอบการแสดงมหรสพต่างๆ

เพลงสองชั้น หมายถึง เพลงที่มีจังหวะปานกลาง ไม่ช้าหรือเร็วจนเกินไป ส่วนใหญ่เป็นเพลงสั้นๆ ที่ร้องและจำทำนองง่าย มีความยาวกว่าเพลงชั้นเดียวหนึ่งเท่าตัว หรือสังเกตจากเสียงฉิ่ง ช่วงระหว่างเสียงฉิ่งและฉับห่างกันปานกลาง มีทำนองร้อง การร้องเอื้อนไม่มากไม่น้อย ขึ้นอยู่กับลักษณะของเพลง เพลงสองชั้น ใช้ขับร้องและบรรเลงเพื่อเป็นการขับกล่อม และประกอบการแสดงมหรสพต่างๆ

เพลงสามชั้น หมายถึง เพลงที่มีจังหวะช้า ต้องใช้เวลาบรรเลงและขับร้องนานกว่าเพลงในอัตราอื่นๆ ถ้าจะสังเกตเสียงฉิ่ง ช่วงระหว่างเสียงฉิ่งและฉับห่างกันมาก ทำนองร้องจะมีการร้องเอื้อนยาวๆ เพลงสามชั้นใช้ขับร้องและบรรเลงในโอกาสทั่วไป

เพลงเถา หมายถึง เพลงขนาดยาวที่มีเพลง 3 ชนิดติดต่อกันในเพลงเดียวกัน โดยการบรรเลงเพลงสามชั้นก่อน แล้วเป็นเพลงสองชั้น ลงมาจนถึงเพลงชั้นเดียว เรียกว่า เพลงเถา ตัวอย่าง เพลงเขมรพวงเถา เดิมเป็นเพลงสองชั้น ต่อมา หลวงประดิษฐไพเราะ ได้คิดแต่งขึ้นเป็นสามชั้นดำเนินทำนองเป็นคู่กัน กับเพลงเขมรเลียบพระนคร เมื่อราว พ.ศ. 2460 แล้วหมื่นประคัมเพลงประสาน (ใจ นิตยผลิน) ได้ตัดลงเป็นชั้นเดียว เมื่อ พ.ศ. 2464 และมีทำนองชั้นเดียวโดยนายเหมือน ดุริยะประกิจ เป็นผู้แต่งเพลงเถา นิยมใช้บรรเลงและขับร้องในรูปของเพลงรับร้อง คือเมื่อร้องจบท่อน ดนตรีก็บรรเลงรับ ไม่นิยมนำเพลงเถามาร้องให้ดนตรีบรรเลงคลอ หรือบรรเลงล้าลองแต่อย่างใด

เพลงเกร็ด เป็นเพลงขนาดย่อม นำมาขับร้องและบรรเลงเป็นเพลงๆ ไป อาจเป็นอัตราจังหวะใด จังหวะหนึ่งในชุดของเพลงเถา หรือเป็นเพลงใดเพลงหนึ่ง จากชุดเพลงตับหรือเพลงเรื่องก็ได้ เพลงเกร็ด ที่ขับร้องและบรรเลงกันอยู่โดยทั่วๆ ไป มักจะมีท่วงท่าที่มีความหมาย มีคติมีความซาบซึ้ง ประทับใจและมีช่วงทำนองที่มีความ ไพเราะเป็นพิเศษ ตัวอย่างเพลงเกร็ด เช่น เพลงแป๊ะ (สามชั้น) เพลงแขกสาหร่าย (สองชั้น) และเพลงเต่าเห่ (สองชั้น)

เพลงละคร หมายถึง เพลงที่ใช้ขับร้องและบรรเลงในการแสดงโขน ละคร และมหรสพต่างๆ มีทั้งร้องแล้วดนตรีรับ ทั้งร้องคลอดนตรี เคล้า และล้าลอง ขึ้นอยู่กับลักษณะการแสดงนั้นๆ

ตัวอย่างเพลงละคร ได้แก่ เพลงอัตราสองชั้น เช่น เพลงสร้อยเพลง เพลงเวสสุกรรม เพลงพญาโศก หรือเพลงในอัตราเดียว เช่น เพลงนาคราช เพลงหนีเสือ เพลงลิงโลด และเพลงพิเศษที่ใช้เฉพาะละครแท้ๆ เช่น เพลงเข้าปี เพลงไอ้ชาตรี เพลงไอ้โลม เพลงไอ้ร้าย เพลงยานี เพลงชมตลาด เป็นต้น เพลงที่ใช้ร้องประกอบละครหรือมหรสพอื่นๆ จะต้องใช้ให้ถูกต้องตามอารมณ์ของตัวละคร เช่น เพลงพญาโศก เพลงสร้อยเพลง ใช้สำหรับอารมณ์โศก เพลงนาคราช เพลงลิงโลด ใช้สำหรับอารมณ์โกรธ เพลงไอ้โลม เพลงไอ้ชาตรี ใช้สำหรับอารมณ์รักหรือเวลาเกี่ยวพาราสี เป็นต้น

เพลงลา หมายถึง เพลงที่ผู้ขับร้องและบรรเลงแสดงเป็นอันดับสุดท้ายก่อนที่การแสดงจะจบลง ซึ่งเป็นไปตามแบบแผนของการแสดงกิจกรรมการบรรเลงดนตรีไทย ที่โบราณจารย์ได้กำหนดไว้ กล่าวคือ เพลงแรกที่บรรเลงคือเพลงโหมโรง และเพลงสุดท้ายต้องบรรเลงเพลงลา เพื่อเป็นการร่ำลา ให้ศิลาให้พรแก่เจ้าของงานหรือผู้ชมผู้ฟัง เนื้อร้องมีความหมายในทางร่ำลา อาลัย อารมณ์ และให้ศิลาให้พรแล้ว มักจะมีสร้อย คือ มีการร้องว่า "ดอกเอ๋ย เจ้าดอก..." และจะมีเครื่องดนตรีขึ้นใดชิ้นหนึ่งบรรเลงเลียนเสียงร้องให้คล้ายคลึงกันมากที่สุด ซึ่งเรียกกันเป็นทางภาษาสามัญว่า "ว่าดอก" เครื่องดนตรีที่ใช้ก็อาจใช้ ซออู้ เพลงลาที่นิยมใช้บรรเลงกัน เช่น เพลงเต่ากินผักบุ้ง เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง เพลงอกทะเล เป็นต้น

เพลงเรื่อง คือ เพลงที่โบราณจารย์ประดิษฐ์ขึ้น โดยนำเอาเพลงที่มีลักษณะใกล้เคียงกันหลายๆ เพลงมาบรรเลงติดต่อกันเป็นชุด เป็นเรื่อง เพื่อความสะดวกในการใช้บรรเลงในโอกาสต่างๆ กัน เช่น เพลงเรื่อง นางหงส์ สำหรับใช้บรรเลงประกอบพิธีศพ เพลงเรื่องฉิ่งพระฉันทสำหรับใช้บรรเลงประกอบพระฉันท ภัตตาหาร และเพลงเรื่องสร้อยสน สำหรับใช้บรรเลงในโอกาสทั่วๆ

ไป นอกจากนั้น ยังเป็นการรวบรวมเพลงที่มีลักษณะคล้ายๆ กันมาไว้ด้วยกัน เพื่อความสะดวกในการจดจำ ที่น่าสนใจคือ มักจะนิยมบรรเลงเพลงเรื่อง โดยการบรรเลงเฉพาะดนตรี ไม่มีร้อง การบรรเลงเพลงเรื่อง โดยทั่วไปประกอบด้วยเพลงช้า เพลงสองไม้ เพลงเร็ว และจบลงด้วยเพลงลา เช่น เพลงเรื่องสร้อยสน ประกอบด้วยเพลงสร้อยสน เพลงพวงร้อย แล้วออกท้ายด้วยเพลงสองไม้ และเพลงเร็ว จบด้วยเพลงลา

เพลงโหมโรง หมายถึง เพลงที่บรรเลงในอันดับแรกสำหรับงานต่างๆ เพื่อเป็นการประกาศให้รู้ว่า ขณะนี้งานดังกล่าวกำลังจะเริ่มขึ้นแล้ว และเป็นการบรรเลงเพื่อเคารพสักการะครูอาจารย์ และอัญเชิญเทพยตามายังสถานมงคลพิธีนั้นด้วย เพลงโหมโรงแบ่งออกได้หลายลักษณะ ดังนี้

1. โหมโรงเช้า ใช้บรรเลงในงานมงคลพิธีต่างๆ ซึ่งจะมีขึ้นในตอนเช้า เช่น งานที่รู้จักกันเป็นสามัญว่า งานสวดมนต์เย็นฉันทเช้า เพลงที่บรรเลง ได้แก่ สาธุการ เหาะ รัว กลม ชำนาญ

2. โหมโรงกลางวัน เป็นโหมโรงที่เกิดขึ้นจากประเพณีการแสดงมหรสพในสมัยโบราณ ถ้าเป็นการแสดงกลางวัน ซึ่งได้เริ่มแสดงตั้งแต่เช้ามืดแล้ว เมื่อถึงเวลาเที่ยงจะต้องหยุดพักกลางวัน เพื่อให้ตัวละครและผู้บรรเลงดนตรี ตลอดจนผู้ร่วมงานการแสดงนั้น ได้หยุดพักและรับประทานอาหารกลางวัน โหมโรงกลางวัน ประกอบด้วยเพลงกราวใน เชิด ชุบ ลา กระบองตัน เสมอข้ามสมุทร เชิดฉาน ปลุกต้นไม้ ชายเรือ รุกัน แผละ เหาะ โล้ว

3. โหมโรงเย็น เป็นเพลงชุดที่ใช้บรรเลงในตอนเย็นของงาน ในการเริ่มงานมงคลต่างๆ ประกอบด้วยเพลง สาธุการ ตระโหมโรง รัวสามลา ต้นชุบ เข้าม่าน ปฐม ลา เสมอ รัว เชิด กลม ชำนาญ กราวใน ต้นชุบ

4. โหมโรงเสภา เกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ที่มีการนำเอาปีพาทย์มาบรรเลงประกอบการขับเสภา การโหมโรงเสภาใช้ลักษณะเดียวกันกับโหมโรงก่อนการแสดงละคร คือ ปีพาทย์จะบรรเลงหน้าพาทย์ชุดต่างๆ จนกระทั่งถึงเพลงวาแล้วจึงเริ่มการแสดง ต่อมาเพื่อให้เสียเวลามาก ใช้บรรเลง เพลงวาเพลงเดียว จากนั้นก็เปลี่ยนมาใช้เพลงในอัตราสอง ชั้นและสามชั้นตามความนิยม แต่ก็ยังยึดถือกันว่า ต้องจบด้วยทำนองตอนท้ายของเพลงวา นอกจากนั้น ยังกำหนดให้บรรเลง เพลงเร็ว ซึ่งเรียกกันเป็นสามัญว่า รัวประลองเสภา แล้วจึงบรรเลง เพลงโหมโรง

ในปัจจุบัน การบรรเลงของวงปีพาทย์ วงเครื่องสาย และวงมโหรี ก็ได้นำเอาวิธีการโหมโรงเสภานี้มาใช้ แต่ได้ตัดเพลงรัวประลองเสภาออกเสีย เริ่มต้นด้วยเพลงโหมโรง และจบด้วยทำนองท้ายของเพลงวาเหมือนกัน และนิยมใช้บรรเลงกันอย่างแพร่หลายจนทุกวันนี้

เพลงหน้าพาทย์ คือ เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบกิริยา พฤติกรรมต่างๆ และอารมณ์ของตัวละคร เช่น เพลงโอดสำหรับร้องไห้ เสียใจ เพลงกราวรำสำหรับเยาะเย้ยสนุกสนาน เพลงเชิดฉานสำหรับพระรามตามกวาง เพลงแผละสำหรับครุฑบิน เพลงคุกพาทย์สำหรับทศกัณฐ์แสดงอิทธิฤทธิ์ ความโหดร้าย หรือสำหรับหนุมานแผลงอิทธิฤทธิ์ หาวเป็นดาวเป็นเดือน เป็นต้น นอกจากนั้นยังหมายถึงเพลงที่บรรเลงประกอบกิริยาสมมุติที่แลไม่เห็นตัวตน เช่น เพลงสาธุการ เพลงตระเชิญ

เพลงตระนิมิต เพลงกระบองกัน สำหรับเชิญเทพยดาให้เสด็จมา แต่ไม่มีใครมองเห็นการเสด็จมาของเทพยดาในเวลานั้น เช่น บรรเลงประกอบพิธีไหว้ครู ครบครุตนตรีและนาฏศิลป์ และยังเป็นเพลงที่บรรเลงประกอบพิธีที่เป็นอดีต ไม่ใช่ปัจจุบัน เช่น เมื่อพระเทศน์มหาชาติกัณฑ์มัทรีจบลง ปีพาทย์บรรเลงเพลงทยอยโอด คือ บรรเลงเพลงโอดกับเพลงทยอยสลับกัน เพื่อประกอบพิธีการรำครวญ โศกเศร้า เสียใจของพระนางมัทรี ตัวเอกของกัณฑ์นี้ เมื่อทราบว่พระเวสสันดรได้บริจาค 2 कुमार กัณหาและชาลีให้แก่พราหมณ์ชุกไป พระได้เทศน์เรื่องนี้จนจบลงแล้ว แต่ปีพาทย์เพ็งจะบรรเลงเพลงประกอบเรื่อง อย่างนี้ถือว่าเป็นการบรรเลงประกอบพิธีกรรมที่ดี เป็นอดีต เป็นต้น

เพลงหางเครื่อง คือ เพลงเล็กๆ สั้นๆ แปลกๆ ที่บรรเลงต่อจากเพลงแม่บท (เพลงเถาหรือเพลงสามชั้น) โดยทันทีทันใดหลังจากที่บรรเลงเพลงนั้นจบลงแล้ว บางครั้งเรียกว่า เพลงลูกบท เพราะใช้บรรเลงเพลงต่อจากเพลงแม่บท เพลงหางเครื่องเป็นเพลงในอัตราจังหวะสองชั้นหรือชั้นเดียว ที่มีท่วงทำนองค่อนข้างเร็ว กระฉับกระเฉงให้ความเพลิดเพลินสนุกสนาน ละเป็นเพลงที่มีเสียงและสำเนียงเดียวกันกับแม่บทที่บรรเลงนำมาก่อน เช่น บรรเลงเพลงแขกมอญบางขุนพรหม (เถา) จบแล้ว บรรเลง ต่อท้ายด้วยเพลงมอญมอญเรืออัตราจังหวะสองชั้น เพลงมอญมอญเรือ (สองชั้น) ก็เรียกว่าเพลงหางเครื่อง หรือบรรเลงเพลงเขมรไพรโยค (สามชั้น) จบแล้ว บรรเลงต่อท้ายด้วยเพลงมยุราภิรมย์ หรือระบำลพบุรี การบรรเลงเพลงหางเครื่องจะจบด้วยการออกลูกกลมดเสมอ และนิยมบรรเลงเฉพาะดนตรีอย่างเดียว ไม่มีร้อง เพลงไทย ที่ใช้ขับร้องและบรรเลงในปัจจุบันนี้ มีทั้งเพลงเก่าสมัยโบราณ เพลงที่ดัดแปลงจากของเก่า และเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ แยกเป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะและวิธีใช้ได้หลายประเภท ได้แก่

เพลงดับ หมายถึง เพลงที่บรรเลงเป็นเรื่อง มีแขนงย่อยแบ่งออกเป็น ดับเรื่องและดับเพลง

1. ดับเรื่อง หมายถึง เพลงที่นำมาบรรเลงและบรรเลงติดต่อกัน มีบทร้องที่เป็นเรื่องเดียวกันและดำเนินไปโดยลำดับ ฟังแล้วรู้เรื่องโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ ส่วนทำนองเพลงจะเป็นคนละอัตรา คนละประเภท หรือหมายถึง เพลงที่ร้องและบรรเลงประกอบการแสดงโขนและละครที่เป็นเรื่อง เป็นชุดหรือเป็นตอน ตัวอย่างของเพลงดับเรื่อง เช่น ดับนางลอย ดับพระลอ(ดับเจริญศรี)และดับนางซินเดอเรลลาดับนางลอย ได้แก่ เพลง ยานี เชิดฉิ่ง แยกต๋อยหม้อ ไล่ ข้าปี หม่อม ร่าย เต่าเห่ ตะลุ่มโป่ง พ้อ ขวัญอ่อน กล่อมพญา พราหมณ์เก็บหัวเหวน แยกประเทศ เชิดนอก ดับพระลอ(ดับเจริญศรี) ได้แก่ เพลง เกริ่น ลาวเล็กตัดสร้อย ลาวเล่นน้ำ สาวกระตุกก็ กระแตเล็ก ดอกไม้เหนือ ลาวเนียง ลาวครวญ ลาวกระแซ ดับนางซินเดอเรลลา ได้แก่ เพลง วิลันดาโอด ฝรั่งจระกาศ ครอบจักรวาล ฝรั่งรำเท้า เวสสุกรรม หงส์ทอง

2. ดับเพลง หมายถึง เพลงที่นำมาบรรเลงและบรรเลง จะต้องมีส่วนทำนองสอดคล้องต้องกัน คือ มีเสียงขึ้นต้นเพลงคล้ายๆ กัน คือ สำเนียงคล้ายๆ กัน เป็นเพลงในอัตราจังหวะเดียวกัน เช่น เป็นสองชั้นเหมือนกัน หรือสามชั้นเหมือนกัน ส่วนบทร้องจะมีเนื้อเรื่องอย่างไร เรื่องเดียวกันหรือไม่ ไม่ถือเป็นสิ่งสำคัญ ตัวอย่างดับเพลง เช่น ดับลมพัดชายเขา (สามชั้น) ดับต้นเพลงฉิ่ง (สามชั้น) และดับต้นเพลงฉิ่ง (สองชั้น) ดับลมพัดชายเขา (สามชั้น) ได้แก่ เพลง ลมพัดชายเขา แยกมอญ

บางช้าง ลมหวน เหาเล่นน้ำ ตับตันเพลงฉิ่ง (สามชั้น) ได้แก่ เพลง ตับตันเพลงฉิ่ง จะเข้หางยาว ตวง พระธาตุ นกขมิ้น ตับตันเพลงฉิ่ง (สองชั้น) ได้แก่ เพลง ตับตันเพลงฉิ่ง สามเส้า ตวงพระธาตุ นก ขมิ้น ธรณีร้องไห้

เพลงภาษาและการออกภาษา หมายถึง เพลงไทยที่มีชื่อขึ้นต้นเป็นชื่อของชาติอื่น ภาษาอื่น เช่น เพลงจีนขิมเล็ก เพลงเขมรพายเรือ เพลงมอญรำดาบ เพลงมอญรำดาบ เพลงพม่ารำขวาน เพลงแขกยี่งนก เพลงผั่งรำเท้า เป็นต้น เพลงภาษาเป็นเพลงที่นักดนตรีไทยได้แต่งขึ้นเอง โดยเลียนสำเนียงภาษาต่างๆ เหล่านั้น เป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้นคล้ายๆ กับเพลงหางเครื่อง ต่างกันที่ว่าเพลงหางเครื่องนิยมบรรเลงต่อท้าย เพลงแม่บทที่บรรเลงนำมาก่อนเพียง 1 เพลงหรือ 2 เพลงเท่านั้น และต้องเป็นเพลงที่มีเสียงหรือสำเนียง เดียวกันกับเพลงแม่บท ส่วนเพลงภาษาบางที่ บรรเลงติดต่อกัน ไปหลายๆ ภาษา หรือที่เรียกว่า "ออกภาษา" หรือ "ออกสิบสองภาษา" วิธีออก ภาษาตามระเบียบแบบแผนวิธีการบรรเลง

เพลงภาษา ที่นิยมใช้ บรรเลงกันอยู่โดยทั่วไปนั้น มีหลักอยู่ว่า ต้องออก 4 ภาษาแรก คือ จีน เขมร ตะลุง พม่า แล้วจึงออกภาษาอื่นๆ ต่อไป ซึ่งสมัยก่อนคงจะมีถึง 12 ภาษา จึงมักนิยมเรียก กันติดปากว่า "ออกสิบสองภาษา"

การบรรเลงเพลงภาษาและออกภาษานี้ เป็นที่นิยมกันมาก บางที่บรรเลงเพลงสามชั้น สำเนียงแขก ก็ออกภาษาแขกต่อท้าย บางที่ก็นำเพลงภาษามาบรรเลง 2-3 เพลง ติดต่อกัน บางที่ก็นำเพลงภาษาไปใช้ ในละครพื้นทาง บางครั้งก็ใช้สำหรับวงปี่พาทย์นางหงส์ ที่บรรเลงในงานศพเพื่อ เป็นการผ่อนคลายความเศร้าโศก เพลงออกภาษาที่ใช้บรรเลงกันมาแต่เดิม ใช้บรรเลงเฉพาะดนตรี ล้วนๆ ไม่มีร้อง ในปัจจุบัน บางครั้ง ได้มีการนำเอาเนื้อร้องเข้าประกอบเพลงภาษาด้วย เพื่อเป็นการ สร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลินแก่ผู้ชม และผู้ฟังได้อีกแบบหนึ่ง

เพลงลูกหมด เป็นเพลงเล็กๆ สั้นๆ มีจังหวะเร็ว เทียบเท่าเพลงชั้นเดียว สำหรับบรรเลง ต่อท้ายเพลงต่างๆ เพื่อแสดงว่าจบเพลงหรือที่เรียกกันเป็นสามัญว่า "ออกลูกหมด" การบรรเลงเพลง ลูกหมดหรือการออกลูกหมดนี้ นอกจากจะมีความหมายว่า เพลงได้จบลงแล้ว ยังเป็นการให้เสียงกับ คนร้อง ช่วยให้คนร้อง ร้องได้ตรงกับระดับเสียงของวงดนตรีที่บรรเลง คนร้องที่มีความสามารถ เมื่อ ดนตรีบรรเลงเพลงลูกหมดจบลงแล้ว ก็ร้องเพลงได้ทันทีโดยไม่ต้องรอนักดนตรีให้เสียง เพลงลูก หมดมักจะใช้บรรเลงต่อจากเพลงสามชั้น เพลงเถา และเพลงหางเครื่อง แล้วแต่กรณีและไม่มีร้อง

เพลงเดี่ยว เป็นการบรรเลงโดยเครื่องดนตรีสร้างทำนองเพียงเครื่องเดียว โดยมีเครื่องเคาะ จังหวะบรรเลงประกอบด้วย ปกติเพลงที่ใช้บรรเลงเดี่ยวจะเป็นเพลงขับร้อง และบรรเลงหมู่ทั่วไป แต่จะมีลูกเล่นกลเม็ดในการบรรเลงแพรวพราวมากยิ่งขึ้นไปกว่าตอนบรรเลงหมู่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการ แสดงความสามารถทั้งการแปรทำนองที่วิจิตร พิสดารของผู้แปร, ความแม่นยำในการจดจำลูกเล่น และความชำนาญในการใช้เครื่องดนตรีของผู้เล่น มักจะเลือกเอาเพลงที่มีเสียงครบ 7 เสียง เพราะ เพลงไทยบางเพลงมีเพียง 5 เสียง จึงไม่เหมาะกับการบรรเลงเดี่ยว

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดประสบการณ์สุนทรียะ

อารี สุทธิพันธุ์ กล่าวว่า จากสภาพของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่จริง ๆ จะพบว่า เมื่อมีเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้นแก่เรา และเราสามารถ เต่า คิด หรือคาดคะเนว่า ต่อไปอะไรจะเกิดขึ้นได้ ก็แสดงว่า ความสามารถในการคาดเดา การคาดคะเนส่วนหนึ่ง เป็นผลมาจากประสบการณ์

ประสบการณ์คืออะไร

ประสบการณ์เป็นคำที่ใช้เรียกการรับรู้ที่เกิดขึ้นแก่เรา เมื่อเราสัมผัสหรือปะทะกับโลกภายนอก โดยจะได้รับการสั่งสมไว้ตามประสิทธิภาพของอวัยวะรับสัมผัสของแต่ละคน ซึ่งจะสัมพันธ์กับความตั้งใจของเรา หรือความสนใจของเราด้วย หลังจากนี้

สุนทรียศาสตร์ เรื่องของความงามทั้งในด้านศิลปะและในธรรมชาติซึ่งเกิดจากธรรมชาติหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ก็ตาม สุนทรียะหรือความงามในแต่ละยุคแต่ละสมัย หรือแต่ละท้องถิ่น จะมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสังคมของแต่ละ กลุ่มนั้นๆ แต่ทั้งนี้สุนทรียะ อาจจะเป็นเรื่องความงามของแต่ละบุคคลที่ชื่นชอบก็ได้ ฉะนั้นการจะสื่อความรู้สึกทางความงามแต่ละสังคมหรือบุคคลจึงต้องมีระดับให้ชัดเจน

มนุษย์และประสบการณ์

ประสบการณ์ของมนุษย์แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ประสบการณ์ตรง คือการพบเห็นรับรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง
2. ประสบการณ์รอง คือรับรู้เรื่องราวต่างๆ จากผู้ที่ได้ประสบพบมาอีกทอดหนึ่ง

มนุษย์และประสบการณ์ทางสุนทรียะ

องค์ประกอบของประสบการณ์ทางสุนทรียะ

สุชาติ สุทธิ ได้กล่าวไว้ในหนังสือสุนทรียภาพของชีวิต ไว้ว่า ประสบการณ์ทางสุนทรียะของมนุษย์ นั้นไม่ได้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้น การเกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะจะต้องมี องค์ประกอบที่ครบวงจรดังนี้

1. สุนทรียวัตถุ สิ่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับความนิยมหรือความงาม สุนทรียวัตถุนี้เป็นเหตุทำให้เกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะแก่ผู้รับแบ่งออก ได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) สุนทรียวัตถุที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติ 2) สุนทรียวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น

2. มนุษย์ผู้รับรู้ แยกออกได้ 2 พวก คือ 1) มนุษย์ผู้สร้างสุนทรียวัตถุ 2) มนุษย์ผู้สนใจศึกษาและสนับสนุน ทั้งสองกลุ่มต่างมีสุนทรียวัตถุเป็นตัวกลางร่วมกัน และต้องมีการขานรับที่ตรงกันคือต้องอยู่บนพื้นฐาน ประสบการณ์ที่ตรงกันและประสบการณ์ก็มีเงื่อนไขเกี่ยวกับวัย วุฒิ ชั้นวรรณะ ชาติศาสนา และยุคสมัยที่ตรงกันด้วย

3. สุนทรียรส สิ่งที่เป็นส่วนของความรู้สึกที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ทางสุนทรียะ เพราะช่วยปลุกจิตใจให้เบิกบานยินดี ชื่นชม เกิดความรู้สึกกินใจ เพลิดเพลิน ลืมตัว หรืออาจไม่มีความสุขเพราะเกิดความ สงสารกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกเวทนาหรือเกิดความสำนึกขึ้นในใจ แม้ว่าจะมีสุนทรียวัตถุอยู่ตรงหน้าหรือไม่ก็ตาม เพียงแต่กล่าวถึงเรื่องเดียวกันหรือเกิดการขานรับที่

ตรงกัน ก็สามารถทำให้เกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะได้ และ เมื่อเกิดความรู้สึกต่าง ๆ ขึ้นแล้วก็จะเกิดความคิดรวบยอดหรือส่วนที่ให้แก่คิดแก่เราได้

ในองค์ประกอบของประสบการณ์ทางสุนทรียะ ถ้ามีสุนทรียะวัตถุ มีมนุษย์ผู้รับรู้ แต่การรับรู้ นั้นไม่เกิด สุนทรียส ประสบการณ์ทางสุนทรียะก็จะไม่สมบูรณ์ครบวงจร หรือไม่เป็นประสบการณ์ ทางความงามนั่นเอง ซึ่งความหมายของสุนทรียสที่เป็นประสบการณ์ทางสุนทรียะอาจสร้างความ เข้าใจให้เกิดขึ้นได้โดยยก เอาลักษณะเด่น ๆ ได้ 3 ลักษณะ 1) ประสบการณ์ทางสุนทรียะที่มุ่ง ประโยชน์ ประสบการณ์ทางสุนทรียะที่เพ่งประโยชน์เป็นหลัก บางครั้งก็ช่วยให้เกิดการฉุฉิด หรือ สะดุดใจแล้ว ทำให้เกิดความรู้สึกทางสุนทรียะได้ 2) ประสบการณ์ทางสุนทรียะเกิดการหยุดพัก ประสบการณ์ทางสุนทรียะทำให้เกิดกิจกรรมในชีวิตจริงได้หยุดพักชั่วคราวและมีความเพลิดเพลิน เช่น การ ดูละคร ดูหนัง ฟังเพลงดูงานศิลปะ 3) ประสบการณ์ทางสุนทรียะทำให้เกิดอารมณ์ร่วม การที่ผู้ดู รับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วเอาตัวเองเข้าไปเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของเรื่องราวที่กำลังรับรู้อยู่ จนถึง ความรู้สึกสุขหรือเป็นทุกข์ไปรับสิ่งที่รับรู้ ความเข้าใจในสุนทรียะ เรื่องของความซาบซึ้งในคุณค่า ความงามทั้งในด้านศิลปะและในธรรมชาติซึ่งความรู้สึกนี้เกิดขึ้นได้ ด้วยประสบการณ์หรือการศึกษา อบรมฝึกฝนจนเป็นรสนิยม ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

สุนทรียศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของคุณวิทยา เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องความงาม โดยเฉพาะ อย่างยิ่งก็คือ ความงามในศิลปะ และยังรวมไปถึงเรื่องรสนิยม และมาตรฐานทางคุณค่าสำหรับตัดสิน ศิลปะด้วย นอกจากนี้ สุนทรียศาสตร์ว่าด้วยทฤษฎีศิลปะ และทำที่หรือความรู้สึกนึกคิดที่มนุษย์มีต่อ ศิลปะด้วย สุนทรียศาสตร์เป็นคำในภาษาสันสกฤต แปลว่า วิชาที่ว่าด้วยเรื่องแห่งความงามหรือสิ่งที่ สวยงาม ภาษาอังกฤษใช้คำว่า AESTHETIC มาจากภาษาเยอรมันว่า AESTHETIKOS หมายถึง PERCEPTION (เห็นได้ เข้าใจได้) หมายถึงศาสตร์ที่ว่าด้วยความรู้สึกอันมีความงามเป็น พื้นฐาน การศึกษาฝึกฝนในเรื่องสุนทรียะไม่ใช่ของง่าย เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล เนื่องจากสุนทรียะ เป็นศาสตร์หนึ่งของวิชาปรัชญาโดยอยู่ในแขนงอภิปรัชญา แต่ถ้าได้ฝึกฝนรสนิยมมาบ้างก็เห็นแวว ความลึกซึ้งยิ่งกว่าคนธรรมดาเห็น ยังมีรสนิยมสูงเท่าใดก็ยิ่งจะเห็นอะไรๆ มากขึ้น นี่แหละคือ สุนทรียะซึ่งมีเนื้อหาสาระที่น่านศึกษา คือ ความหมาย อาจจำแนกออกได้ ๒ คำ สุนทรียะ หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความนิยม ความงาม สุนทรียภาพ หมายถึง ความรู้สึกถึงคุณค่าของสิ่งทั้งงามและความ เป็นระเบียบของเสียง และถ้อย คำที่ไพเราะ

สุนทรียศาสตร์ จึงหมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความนิยม ความงาม จะเห็นได้ว่า สุนทรียะ สุนทรียภาพ และสุนทรียศาสตร์ เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เป็นปรัชญาที่ว่าด้วยความงามที่ เกี่ยวกับความรู้สึกละเอียดอ่อนในความงาม ความงามนี้อยู่ในธรรมชาติและในงานที่มนุษย์สร้างขึ้น เราอาจมองเห็นความงามของวัตถุสิ่งเดียวกันไปคนละแง่ก็ได้ สุนทรียศาสตร์เป็นปรัชญาศิลปะ ซึ่งมี หน้าที่หลักคือค้นหาธรรมชาติของความงาม

ความงามในทัศนะของนักปรัชญา

โฮเมอร์ (Homer, 400-300 B.C) จินตกรวิสมัย กรีกโบราณ กล่าวว่า “ความงามคือ ความมหัศจรรย์” อาจเป็น เพราะว่า ความงามเป็นความรู้สึกเฉพาะตัว อันลึกซึ้งภายในจิตใจที่อธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ยากยิ่ง

โสเครตีส (Socrates, 469-399 B.C) นักปรัชญาสมัยกรีกโบราณ กล่าวว่า “ความงามคือ ความเหมาะสม ของสัดส่วน” เช่น ความงามของคนจะต้องมี สัดส่วน 8 ส่วน โดยยึดเอา สัดส่วนของ ศีรษะเป็นหลัก สัดส่วนของอาคาร จะต้องมีส่วนเป็น 1:3:5 คือสูง 1 ส่วน กว้าง 3 ส่วน ยาว 5 ส่วน โดยยึดส่วนสูงเป็นหลัก เช่นวิหารพาร์เธนอน จัดว่าเป็นวิหาร ที่มีสัดส่วนเหมาะสมที่สุด เรียก สัดส่วนนี้ว่า “Golden Mean Rectangle”

เพลโต (Plato, 428-347 B.C นักปรัชญา ร่วมสมัยกับโสเครตีส กล่าวว่า “ความงามคือการ เลียนแบบ” เพลโต ถือว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมีแบบที่เป็น มาตรฐานของมันอยู่แล้ว ความงาม ก็มีแบบ ของความงามอยู่แล้ว ศิลปินที่สามารถ สร้างงานศิลปะ ได้ใกล้เคียงกับ แบบ ที่เป็นมาตรฐานมากที่สุด จะได้รับการยกย่องว่า เป็นศิลปินชั้นเยี่ยม ถ้าถามเพลโตว่า แบบที่ว่ามันอยู่ที่ไหน เพลโตจะชี้ ขึ้นเบื้องบน แสดงนัยว่าต้นแบบนั้น อยู่ที่เพระเจ้า และยังกล่าวอีกว่า “ความงามคือ ความบริสุทธิ์ และชัดเจน” และ “หนุ่ม สาวทั้งหลายไม่ควรมีความละอาย ต่อเรือนร่างอันบริสุทธิ์สมบูรณ์ของตน”

อริสโตเติล (Aristotle, 348-322 B.C) นักปรัชญา สมัยกรีกโบราณและเป็นศิษย์เอก ของเพลโต กล่าวว่า “ความงามคือการเลียนแบบธรรมชาติ” และ ยังเชื่อว่า ศิลปะ คือ การเลียนแบบ ธรรมชาติด้วย อริสโตเติล มีความเชื่อเรื่อง รูปแบบ ที่เป็นมาตรฐานความงาม แตกต่าง ไปจากเพลโต คือ เขาเชื่อว่าแบบที่เป็นต้นแบบจริง ๆ นั้น ปรากฏ อยู่บนโลกนี้เอง ถ้าถามว่า แบบอยู่ที่ไหน อริสโตเติล จะชี้ลงไปสู่พื้นโลก

เอมมานูเอล คานท์ (Emmanuel Kant, 1724-1804) เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมัน กล่าวว่า “ความงาม เป็นสิ่งที่ดีเป็นความสุข ความเพลิดเพลินและความพึงพอใจ”

เฮอเบิร์ต รีด (Herbert Read) นักปรัชญาชาวอังกฤษ กล่าวถึงความงามว่า “เป็นเอกภาพ หรือความ เป็นหน่วยที่สมบูรณ์ของมูลฐานของศิลปะ” ซึ่งเป็นผลมาจากการสร้างสรรค์ ของมนุษย์

ทฤษฎีเกี่ยวกับความงาม

ทฤษฎีเกี่ยวกับความงาม เป็นเรื่องที่นักสุนทรียศาสตร์ต่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ปรากฏคุณค่าของความ งาม หรือตำแหน่งของความงามว่าอยู่ที่ไหนมีความแตกต่างกันออกไปอย่าง หลากหลาย จนก่อให้เกิดเป็นทฤษฎีความงาม ขึ้นหลายทฤษฎี ทฤษฎีวัตถุวิสัย ความงามเป็น คุณสมบัติของวัตถุ ติดมากับตัววัตถุและคงอยู่ตลอดไปไม่ว่าจะนานเท่าไรหรือเราจะสนใจ หรือไม่ ก็ตาม ทฤษฎีจิตวิสัย ความงามไม่ใช่คุณสมบัติของวัตถุ แต่วัตถุมีค่าความงามขึ้นมาได้ เพราะบุคคล เป็นผู้กำหนดให้ วัตถุจะไม่มีค่า ทางความงามเลยถ้าไม่มีความสนใจของบุคคล ทฤษฎีภาวะสัมพันธ์ ความงามไม่ใช่จิตวิสัยโดยสิ้นเชิงและไม่ใช่วัตถุวิสัยโดยสิ้นเชิง แต่ภาวะสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับ

บุคคล ทฤษฎีปฏิบัติการใหม่ ทฤษฎีความงามนี้มีความเห็นว่า ภาวะสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับบุคคล นั้นมิใช่เป็นตัวความงามหรือคุณค่าทางสุนทรีย์ เพราะบุคคลมีหน้าที่ให้ความสนใจส่วนวัตถุมีหน้าที่เป็นสิ่งที่ถูกสนใจ ความงามมิใช่ผลลัพธ์ของภาวะสัมพันธ์ ระหว่างสองสิ่งนี้แต่ความงามน่าจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่โดยอาศัยความสัมพันธ์ของทั้งสองสิ่งเป็นรากฐาน

3. ความหมายและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกไทย

ความเป็นมา

ความเป็นมาของของที่ระลึก มิได้มีหลักฐานใด ๆ กล่าวไว้โดยตรง แต่อาศัยพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน สิ่งของต่าง ๆ แก่กันและกันสืบเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนาน ในยุคเริ่มแรกอาจเป็นการแลกเปลี่ยนแบ่งปันสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม หรือเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้รับเกิด การระลึกและนึกถึงและคิดถึง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ของที่ระลึกนั้นมีการมอบแก่กันมานับแต่มนุษย์เกิดมาในโลกแล้ว ในปัจจุบันมีการมอบของที่ระลึก ให้แก่กันและกัน เพื่อเป็นเกียรติในวาระและโอกาสต่าง ๆ แม้ว่าของที่ระลึกบางอย่างอาจไม่มีราคา แต่มีคุณค่าทางจิตใจที่ผู้ให้มอบให้ผู้รับ ของที่ระลึกอาจนับเป็น วัตถุแห่งความยินดี ที่ผู้ให้ ให้ความรัก เคารพ ศรัทธา และความคิดถึงต่อผู้รับ ของที่ระลึกมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์ ส่งผ่านความรู้สึกดี ๆ ให้แก่กัน ในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป สิ่งของที่ระลึก สิ่งของ ที่มนุษย์ทำขึ้นเพื่อให้ หรือแจกจ่ายเป็นของที่ระลึกได้กลายมาเป็นการผลิตสินค้าที่ระลึกเพื่อการ จำหน่าย มีการพัฒนารูปแบบและคุณภาพของสินค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

ความหมายของที่ระลึก

ความหมายของ ของที่ระลึก ตามคำจำกัดความในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2542 ได้แยกความหมายของคำว่า ของ ซึ่งหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับนำหน้านามที่เป็น ผู้ครอบครอง ส่วนคำว่า ระลึก หมายถึง คิดถึง นึกถึง เรื่องราวในอดีตได้ เช่น ระลึกถึงความหลังเป็น ต้น ดังนั้น คำว่าของที่ระลึกอาจหมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความนึกถึงและคิดถึง

ของที่ระลึก อาจหมายถึง สิ่งที่น่ามาใช้เป็นแรงจูงใจ กระตุ้นให้เกิดความคิดถึง นึกถึง เรื่องราวที่เกี่ยวข้อง (ประเสริฐ ศิลรัตน์, 2531)

ของที่ระลึก อาจหมายถึง สื่อที่ใช้หวังผลทางด้านความทรงจำ ในสิ่งที่ผ่านมามีในอดีต กลับมากระจางชัดในปัจจุบัน

ของที่ระลึก อาจหมายถึง สัญลักษณ์แทนบุคคล เหตุการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อกระตุ้นเตือนหรือให้นึกถึงอยู่เสมอ

ของที่ระลึก หมายถึง สิ่งของที่ทำให้คิดถึงสถานที่ที่เคยไปสะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์และ ประเพณีบางอย่าง

ของที่ระลึกอาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไป ตามแต่โอกาสนั้นๆ เช่น ถ้ามอบให้เนื่องในวันเกิด วันแต่งงาน วันปีใหม่ เรียกว่า ของขวัญ ถ้ามอบให้ผู้ที่รักและนับถือเรียกว่า ของกำนัล และถ้าให้เพื่อเป็นการตอบแทน เช่น งานศพ เรียกว่า ของชำร่วย หรือ ของแถมพก เหล่านี้เป็นต้น

แม้ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม มีวัตถุประสงค์การให้ที่แตกต่างกัน แต่ในความหมายที่แท้จริงก็คือการกระตุ้นเตือนให้เกิดความทรงจำซึ่งอยู่ในขอบข่าย ของที่ระลึก นั่นเอง

ของที่ระลึกซึ่งทำออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น ของบริโภค ของใช้ เครื่องประดับ ฯลฯ มีความเกี่ยวข้องกับวัสดุ เทคนิควิธีทำ จุดมุ่งหมายในการผลิตและการนำไปใช้ ตลอดจนอิทธิพลอื่นๆ เช่น ความเชื่อ ศาสนา การเมือง วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม ทำให้ของที่ระลึกมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป การจัดประเภทของที่ระลึกสามารถจัดได้โดยยึดหลักต่อไปนี้

ลักษณะสำคัญสินค้าของที่ระลึก

การที่คนจะเลือกสินค้าสิ่งใด สิ่งใดนั้นจะต้องเป็นที่ถูกใจและมีความน่าสนใจ ชวนให้อยากซื้อ สินค้าของที่ระลึกที่น่าสนใจควรมีลักษณะ ดังนี้ (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2537)

1. เป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เมื่อมีผู้กล่าวถึงของที่ระลึกประเภทนี้แล้วทุกคนต้องรู้จักแหล่งที่มาของสิ่งนั้นได้ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่เกิดมาจากประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นนั้นๆ
2. เป็นสินค้าน่าหายาก ของที่ระลึกประเภทนี้มักจะเป็นสิ่งของที่นักท่องเที่ยวซื้อ และเป็นสิ่งที่ เป็นของแท้ และราคาสูงกว่าที่อื่น
3. ราคาถูก เมื่อนำไปเทียบกับสิ่งของประเภทเดียวกัน ที่วางจำหน่ายตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งอาจเป็นสิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องหนัง เป็นต้น
4. มีความดึงดูดใจจากการออกแบบ ลวดลาย ความประณีต สีสัน ความน่าสนใจ ความมีประโยชน์ใช้สอย เช่น ตุ๊กตา สมุนไพร เป็นต้น
5. หาได้ง่าย สะดวก มีวางขายตามจุดต่างๆ อย่างเหมาะสม
6. ขนาด รูปร่าง และน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง สินค้าของที่ระลึกที่มีจุดอ่อน จะต้องหาทางแก้ไข เช่น มีบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ หรือออกแบบให้สามารถแยกชิ้นได้ เพื่อนำไปประกอบใหม่ในภายหลัง เป็นต้น
7. ใช้แรงงานในท้องถิ่น โดยการแปรรูปสินค้าของที่ระลึก ให้เกิดมูลค่าเพิ่มโดยใช้แรงงานในท้องถิ่นนั้นๆ
8. มีการแสดงขั้นตอนการผลิต เพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสทดลองทำ เพื่อที่จะสร้างความประทับใจให้เห็นคุณค่าของสินค้านั้น เช่น การทอผ้า การวาดลายร่ม เป็นต้น
9. มีฉลากบอกส่วนประกอบหรือส่วนผสม บอกที่มาของสินค้านั้นว่าทำมาจากอะไร วิธีการใช้ การดูแลรักษา และมีข้อควรระวังอย่างไร เหล่านี้เป็นต้น

ประเภทของที่ระลึก

1. การจัดประเภทตามรูปแบบของที่ระลึก สามารถจัดตามรูปแบบที่ปรากฏได้ดังนี้

1.1) ของที่ระลึกที่ผลิตขึ้นตามแบบประเพณีนิยม คือ ของที่ระลึกที่ผลิตขึ้นโดยสืบทอดรูปแบบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ โดยในอดีตนั้นสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก เมื่อสภาวะความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลง จุดมุ่งหมายของการใช้สิ่งนั้น จึงอาจเปลี่ยนแปลงไปเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวได้ เช่น ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านต่างๆ เป็นต้น

1.2) ของที่ระลึกที่ผลิตขึ้นตามแบบสมัยนิยม เป็นของที่ระลึกที่ผลิตขึ้นตามความนิยมในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จากนั้นก็เสื่อมความนิยมไปพร้อมกับรูปแบบใหม่เข้ามาแทนที่

2. การจัดประเภทตามวัสดุที่ใช้ผลิต สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ซึ่งอาจจะผลิตโดยใช้วัสดุประเภทใดประเภทหนึ่งหรือใช้ผสมกัน รายละเอียดมีดังนี้

2.1) ของที่ระลึกที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ เป็นของที่ระลึกที่นำเอาวัสดุธรรมชาติมาเสริมเติม แต่ง ประกอบต่อ ดัดแปลง เป็นเครื่องใช้ไม้สอย เครื่องประดับหรือวัตถุทางศิลปะซึ่งบางอย่างยังคงรูปแบบตามต้นแบบของธรรมชาติเดิมหรือต่อเติมบ้าง เช่น ของที่ระลึกที่ผลิตจากเปลือกหอย ดอกไม้แห้ง น้ำเต้าและกะลามะพร้าว เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำเอาวัสดุธรรมชาติมาสร้างสรรค์เป็นของที่ระลึกรูปแบบใหม่ขึ้น

2.2) ของที่ระลึกที่ผลิตจากวัสดุสังเคราะห์ เป็นการนำเอาวัสดุสังเคราะห์มาใช้ในการผลิตของที่ระลึก ซึ่งคุณสมบัติทางกายภาพของวัสดุแต่ละชนิดนั้นมีความแตกต่างกัน เช่น แก้วมีความใส เป็นประกายทอมีความสุกปลั่ง พลาสติกมีสีสนสวยสด เป็นต้น จากคุณสมบัติของวัสดุและกรรมวิธีในการผลิตที่แตกต่างกันจึงทำให้เกิดของที่ระลึกรูปแบบต่างๆ มากมาย เช่น เครื่องแก้ว เครื่องทอง ผลิตภัณฑ์โลหะและผลิตภัณฑ์พลาสติก เป็นต้น

2.3) ของที่ระลึกที่ผลิตจากเศษวัสดุ เป็นการนำวัสดุธรรมชาติหรือวัสดุสังเคราะห์ที่เหลือใช้แล้วมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของต่างๆ ซึ่งส่วนมากมักจะใช้เป็นของที่ระลึกเพื่อประโยชน์ในทางประดับตกแต่ง

3. การจัดประเภทตามประโยชน์ใช้สอย จัดแบ่งตามจุดประสงค์ของการนำไปใช้ว่าใช้ในลักษณะใด แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

3.1) ของที่ระลึกประเภทของบริโภค หมายถึง ของที่ระลึกประเภทอาหาร แต่เดิมนั้นคงเป็นเพียงการแบ่งปันอาหารกันในลักษณะที่คงเป็นธรรมชาติอยู่เช่น ผลไม้ เนื้อสัตว์ เป็นต้น ปัจจุบันมีการปรุงแต่งอาหารทั้งในด้านรูปแบบและรสชาติ รวมถึงการจัดใส่ภาชนะและหีบห่อที่สวยงามเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ฉะนั้นอาหารไม่เพียงใช้บริโภคโดยตรง หากยังใช้แลกเปลี่ยนซื้อขายหรือมอบให้แก่กันในโอกาสต่างๆ อีกด้วย เช่น ขนมลูกชุบ ขนมเทียนเสวย ขิงดอง กระเทียมดอง เป็นต้น ด้วยเหตุที่อาหารเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน อาหารจึงมักไม่ค่อยได้รับการยอมรับว่าเป็นของที่ระลึกเหมือนกับวัตถุอย่างอื่น

3.2) ของที่ระลึกประเภทของอุปโภค ได้แก่ ของที่ระลึกประเภทเครื่องใช้ต่างๆ เป็นสิ่งที่ผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางด้านร่างกายเป็นส่วนใหญ่ ของที่ระลึกประเภทนี้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านต่างๆ โคมไฟ เซิงเทียน ตะเกียง เป็นต้น

3.3) ของที่ระลึกประเภทของตกแต่ง เป็นของที่ระลึกที่ผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ เครื่องประดับร่างกายและอาคารสถานที่ต่างๆ เป็นต้น

4. การจัดประเภทตามจุดประสงค์ของผลิต เช่น ผลิตขึ้นเพื่อระลึกถึงบุคคล งาน เหตุการณ์และสถานที่ต่างๆ ดังนี้

4.1) ของที่ระลึกที่ผลิตขึ้นเฉพาะบุคคล ได้แก่ ของที่ระลึกที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือเพื่อจำหน่ายแจกให้กับบุคคลอื่น เพื่อเตือนใจให้ระลึกถึงบุคคลนั้น รูปแบบของที่ระลึกประเภทนี้ ได้แก่ รูป โล่ เหรียญ ถ้วย ชิง ฯลฯ

4.2) ของที่ระลึกผลิตขึ้นเฉพาะงาน เป็นการผลิตขึ้นเพื่อแจก แลก ซื้อขายเฉพาะงานใดงานหนึ่ง เช่น งานแสดงสินค้า งานแต่งงาน งานศพ งานฉลองมงคลสมรส งานศิษย์เก่า ฯลฯ

4.3) ของที่ระลึกที่ผลิตขึ้นเฉพาะเหตุการณ์ หมายถึง ของที่ระลึกที่ผลิตขึ้นเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ต่างๆ อาจเป็นเหตุการณ์ที่ดี ที่ร้ายแรง หรือเป็นเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ของที่ระลึกประเภทนี้อาจผลิตในรูปของวัตถุ รูปจำลอง สัญลักษณ์แทน ฯลฯ

4.4) ของที่ระลึกที่ผลิตขึ้นเฉพาะที่ หมายถึงของที่ระลึกที่ผลิตขึ้นเพื่อระลึกถึงสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง อาจแสดงให้เห็นรูปแบบเฉพาะของท้องถิ่นโดยใช้วัสดุและเทคนิควิธีที่สืบทอดกันมาในท้องถิ่นนั้นหรือนำเอารูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบของบุคคลหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่มีเฉพาะในท้องถิ่นนั้น เมื่อนำเอารูปแบบนั้นมาผลิตเป็นของที่ระลึกก็จะช่วยให้ระลึกถึงสถานที่แห่งนั้นได้

4. แนวคิดทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม

ความสำคัญของการสืบทอดวัฒนธรรม

วัฒนธรรมไทยเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ทั้งยังเป็นเครื่องวัดความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม ซึ่งมีผลต่อความก้าวหน้าของประเทศ (ปานฉัตต์ อิศร์ทรง, 2559) เพราะประเทศจะเจริญหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การพัฒนาของคนในสังคม จากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่กล่าวถึงการพัฒนาประเทศให้ เจริญก้าวหน้า นั้น สังคมต้องมีคุณภาพ จากการพัฒนานคนในสังคม ปรากฏผลได้ดังนี้

1. เป็นสังคมคุณภาพ หมายถึง สังคมไทยต้องพัฒนาคนในสังคมทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะมีการดำเนินชีวิตที่ดี โดยยึดหลักความพึงพอใจ ความพอดี และสามารถพึ่งตัวเองได้

2. เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยคนไทยสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตให้เป็นคน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เป็นผู้มีเหตุผล ร่วมใจกันพัฒนาภูมิปัญญาไทย ควบคู่กับการ อนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น

3. เป็นสังคมที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน โดยต้องปลูกฝังให้คนไทยเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีค่านิยมที่ถูกต้อง พึ่งพาอาศัยกัน มีความรู้รัก รู้สามัคคี ภูมิใจในความเป็นไทย รักษาสถาบันที่ สำคัญของสังคมไทยสืบต่อไป

ด้วยเหตุดังกล่าวเบื้องต้น การสืบทอดวัฒนธรรมไทย จึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อ การพัฒนาคนและสังคมไทยอยู่หลายประการดังนี้

1. ทำให้มองเห็นวิถีความเป็นไทย ความคิดสร้างสรรค์ ทั้งทางด้านศาสนา สังคม วัฒนธรรม การปกครองที่สังคมสืบทอดกันมา

2. ทำให้คนไทยเป็นผู้มีความรับผิดชอบ รู้จักรักษาระเบียบวินัย มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์รู้จักพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างในการปลูกจิตสำนึกที่ดีงาม เหมาะสมกับ สภาพของสังคมไทยสืบไป

3. ทำให้คนไทยทั้งชุมชนเมืองและชุมชนเมืองและชุมชนชนบท เกิดความร่วมมือร่วมใจ ส่งเสริมขนบธรรมเนียมที่ดีงาม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่คนในชาติเป็นที่รู้จัก ของชาวโลก

4. ทำให้เกิดการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งซึ่งนับว่าเป็นการสืบทอดเอกลักษณ์ ไทย เพื่อให้คงอยู่ในสังคมสืบต่อไป

การธำรงรักษาวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรม เป็นสิ่งมีคุณค่าที่ควรธำรงรักษาไว้เป็นมรดกสืบไป จึงเป็นหน้าที่ขององค์กร หลัก ของประเทศและคนไทยทุกคนที่ต้องส่งเสริมและธำรงรักษาไว้ ซึ่งมีแนวทางดังนี้

1. การส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์ โดยประเพณี ปฏิบัติวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ทั้ง ศิลปะ วรรณกรรม ประเพณีต่าง ๆ คุณธรรม จริยธรรม ตามหลักศาสนา มารยาทไทย ศิลธรรม จรรยาต่าง ๆ เพื่อธำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาติ และมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นต่อไปให้เป็นมรดกทาง วัฒนธรรม

2. การถ่ายทอด สืบสานวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้จากบรรพบุรุษ ครอบครัว ผู้ใหญ่ หรือ บุคคลอื่น ซึ่งเป็นงานทางวัฒนธรรมประเพณีที่สั่งสมไว้ และเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงามนำมาปฏิบัติ ถ่ายทอด อาจออกมาในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การตั้งชมรมวัฒนธรรมในซึ่งเป็นงานทาง วัฒนธรรมประเพณีที่สั่งสมไว้และเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงามนำมาปฏิบัติ ถ่ายทอด อาจออกมาในรูปแบบ กิจกรรมต่าง ๆ เช่น ป้ายโฆษณา แผ่นพับ วิชชุ และโทรทัศน์ เป็นต้น เพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรม สืบไป

3. การปรับปรุงและเผยแพร่ผลงานทางวัฒนธรรมไทย โดยสร้างความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ โดยเน้นการส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกัน หรืออาจขอความร่วมมือจากศิลปิน เพลง สร้างสรรค์เนื้อเพลงและร่วม ร้องเพลงเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย โดยสอดแทรกปรัชญาและวิธีการดำเนินชีวิตแบบไทย ชี้นำให้คนไทยเลือกสรรวัฒนธรรมที่ดีงาม และปฏิเสธวัฒนธรรมอื่น ที่ไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตแบบไทย เพื่อเอกลักษณ์ประจำชาติ ให้ชาวต่างชาติได้เข้าใจในวัฒนธรรมไทย

4. รัฐบาลต้องสนับสนุนและส่งเสริมองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์อบรมให้ ความรู้เสนอข่าว ประชาสัมพันธ์ ฟันฟู เผยแพร่วัฒนธรรมไทยเพื่อให้ชาวต่างชาติรู้จัก การที่ ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าขึ้นขึ้นอยู่กับทรัพยากรบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ และการดำรงไว้ซึ่งความเป็น ชาติ การรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ หลอมให้คนในชาติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความเป็นชาติที่จะดำรงอยู่ ได้นั้นจึงต้องมีเอกลักษณ์ และสิ่งสำคัญก็คือเอกลักษณ์ของความเป็นชาตินั้นเอง

การสืบทอดวัฒนธรรม

การพัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรมไทย เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง ที่จะดำรงไว้ซึ่งสิ่งที่ดีงาม สืบไป การเรียนรู้และฝึกตนเองให้เห็นคุณค่าจึงเป็นวิธีการที่ดี และควรทำตั้งแต่วัยเด็ก ด้วยการปลูก จิตสำนึก โดยสถาบันที่สำคัญของชาติต้องให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะการอบรมสั่งสอน หรือการปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีก็ตาม

การสืบทอดวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ

1. การปลูกฝังค่านิยมที่ดี ซึ่งต้องเริ่มที่พ่อ - แม่ ควรเป็นตัวอย่างที่ดี อบรมสั่งสอนลูกให้เป็น คนดีของสังคม

2. การจัดวิชาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีไว้ในหลักสูตรทุกระดับชั้น เพื่อเป็นการปลูกฝัง และสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ตั้งแต่เด็ก ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน ได้แก่กระทรวงศึกษา และภาคเอกชน ได้แก่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ

3. การสนับสนุนส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอย่างจริงจัง โดยประสานงานกับหน่วยงานของ จังหวัดหรือท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน ช่วยจัดงานฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีให้เป็นที่รู้จัก

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย โดยใช้การท่องเที่ยว เช่นโครงการ Unseen Thailand เที่ยวเมืองไทยไม่ไปไม่รู้ เป็นต้น

5. การจัดงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าไทย เป็นงานเกี่ยวกับ OTOP (One Tambol One Product) หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีการสาธิตเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีไทย เรื่องของอาชีพ การแสดงพื้นบ้านต่าง ๆ อาจจัดงานใหญ่ เช่น ที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติ หรือหน่วยงานของเอกชน

6. การเสนอข่าวประกาศเกียรติคุณบุคคลที่ประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยไม่หวัง ผลตอบแทนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนทั่วไป เช่น แม่ดีเด่น ลูกกตัญญู หรือผู้มีผลงานหรือนุรักษ์ ผลงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยผู้นุรักษ์หุ่นละครเล็ก ผู้ประดิษฐ์ดนตรีไทยอาจใช้วัสดุสมัยใหม่

7. การส่งเสริมให้สถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์รวมแหล่งความรู้แขนงต่าง ๆ เช่นวัด หรือ พระสงฆ์ เป็นต้นมีส่วนในการช่วยปลูกฝังส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการ เทศน์ การอบรม การเรียนการสอนในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เนื่องจากแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ เริ่มขึ้นในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ดังนั้น เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้เข้าใจ ก่อนจะนำไปสู่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อการพัฒนาในหัวข้อต่อไป ในที่นี้จะนำวัตถุประสงค์ของ แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติมาเสนอต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549)

วัตถุประสงค์ของแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานทางด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และสนองตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

2. เพื่อส่งเสริม ประสานงาน บูรณาการในเรื่องของการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ในหน่วยงานของรัฐ เอกชน และองค์กรอื่น ๆ เช่นท้องถิ่น ชุมชน เป็นต้น

3. เพื่อระดมทรัพยากร บูรณาการ การดำเนินงานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

4. เพื่อความสมานฉันท์ ความเสมอภาค เสริมสร้างศักดิ์ศรี มีสันติสุขแก่ครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศและสังคมโลก

กรอบแนวคิดแผนวัฒนธรรมแห่งชาติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549) สรุปได้ดังนี้

1. ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือยึดทางสายกลาง อยู่บนพื้นฐานของความพอดี รู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุผล

3. มีความรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางดำเนินชีวิต

4. มุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความอยู่ดีมีสุข

5. มุ่งเน้นการบูรณาการ ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

6. การพัฒนาเน้น “คุณภาพ” ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสิ่งแวดล้อม

7. เพื่อให้คนไทยมีความสุขถ้วนหน้า รู้จักพึ่งตนเอง รู้ทันโลก และรักษาเอกลักษณ์ ความเป็นไทย

สำหรับกรอบแนวคิดวัฒนธรรมที่สัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 มีดังนี้

1. พัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. พัฒนาสังคมไทย ให้เป็นสังคมที่เข้มแข็ง คือ

- สังคมคุณภาพ
- สังคมแห่งการเรียนรู้
- สังคมแห่งความสมานฉันท์ มุ่งให้คนไทย เก่ง ดี มีสุข

เป้าหมายในการพัฒนางานด้านวัฒนธรรม เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 คือ

1. คนไทยได้รับการบริการทางด้านวัฒนธรรมอย่างทั่วถึง และทุกคนมีส่วนร่วมในการรักษา พัฒนา และร่วมกันสร้างสรรค์วัฒนธรรม ให้ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรม

2. ส่งเสริมการวิจัย พัฒนางานด้านวัฒนธรรม ร่วมกันสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ เผยแพร่ความรู้ ผสมผสานกับภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในวิถีชีวิตแบบไทย เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข มีความรับผิดชอบ

ตัวอย่างเช่น คนในสมัยก่อนใช้เรือพาย เป็นพาหนะในการเดินทาง แต่ปัจจุบันมีการพัฒนา มาเป็นเรือที่ใช้เครื่องยนต์แทน ทำให้การเดินทางรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังได้มีการพัฒนาการเดินทางให้หลากหลายวิธีมาก เช่น รถยนต์ เครื่องบิน รถไฟใต้ดิน เป็นต้น

ยุทธศาสตร์วัฒนธรรมกับการพัฒนา

เป็นแนวทางในการส่งเสริม ทั้งด้านแนวความคิด และแนวทางในการปฏิบัติ เป็นดังนี้

1. เสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง

ต้องเข้าใจคำว่าวัฒนธรรม ความสำคัญของวัฒนธรรม และผลของการพัฒนาวัฒนธรรม ว่ามีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด เมื่อเกิดความเข้าใจและการยอมรับ ก็เกิดการปฏิบัติที่มาจากความเต็มใจ และมีความสุขที่จะทำ เช่น

1.1 มีการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น

1.2 ส่งเสริมแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และคุณค่า

1.3 เผยแพร่ความรู้ ข้อมูล อาจสร้างในรูปแบบสื่อประเภทต่างๆ เช่นเอกสาร ข่าวทางวิทยุ

1.4 มีการประชุมสัมมนาใหญ่ ควรจัดทุกภาค เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2. สนับสนุนเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น

โดยให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณ โดยท้องถิ่นสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ

3. ส่งเสริมสถาบันครอบครัว

เพราะปัจจุบันพ่อแม่ต้องออกทำงานนอกบ้าน ความใกล้ชิดกับลูกและสมาชิกใน ครอบครัวน้อยลงจึงควรมีกิจกรรมให้เห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองและสังคม ส่งเสริมคุณธรรม

4. ส่งเสริมองค์กรชุมชน และปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม

ผู้ปฏิบัติที่ดีจะทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง การเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมไม่ใช่การท่องจำ แต่เป็นเรื่องของการปฏิบัติ เกิดความซึมซับซาบซึ้ง ซึ่งมาจากภายใน เป็นสิ่งที่สัมผัสได้ สามารถ ทำได้อัตโนมัติ ไม่ต้องเปิดตำรา แต่เป็นชีวิตจริง การศึกษาเป็นเครื่องส่งเสริมให้เกิดการสัมผัสกับ วัฒนธรรมการจัดงานทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา โดยเชิญผู้ปกครอง ชุมชนเข้าร่วมงาน

5. วัฒนธรรมกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

วัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยเริ่มจากชุมชน โดยการ ส่งเสริมจากภาครัฐ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชน การกระจายรายได้การรักษา สภาพแวดล้อมการเข้าใจแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ เป็นเรื่องของภาครัฐ ที่ต้องส่งเสริมให้ ความรู้ ความเข้าใจ ส่งเสริมให้เกิดการ ปฏิบัติเป็นสิ่งสืบทอดจนกลายเป็น วัฒนธรรมของชุมชน เช่นรู้จักคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ปฏิบัติได้ถูกต้องโดยไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักพึ่งตนเอง ทำอย่างไรให้มี กินมีใช้ตลอดไปไม่เป็นหนี้สิน สอนลูกหลานให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมส่วนหนึ่งสืบทอดไป ไม่ใช่เป็น แพชั่นหรือไฟไหม้ฟาง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อการพัฒนา

การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย ครั้งแรกเริ่มภายหลังมีการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยนายปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม) ได้วางเค้า โครงทางเศรษฐกิจแต่แผนนี้ไม่เป็นที่ยอมรับเพราะเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจไทยไปในแนวทาง คอมมิวนิสต์

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2593 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้จัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น เพื่อวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจไทย รวมถึงให้คำปรึกษา แต่พบว่าการจัดตั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติใน ครั้งนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จนกระทั่งเมื่อ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็น นายกรัฐมนตรี ต่อมาใน พ.ศ. 2502 รัฐบาลได้จัดตั้งสภาพัฒนาการทางเศรษฐกิจแห่งชาติพร้อมทั้งมี การร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เริ่มใช้เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2503

สรุปความสำคัญของแผนพัฒนาฯ แต่ละฉบับ

จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ถึงปัจจุบัน คือ ฉบับที่ 10 แบ่งออกเป็น 2 ระยะสรุปได้ดังนี้

ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 - 2509 ระยะเวลา 6 ปี เน้นการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเช่น ไฟฟ้า ประปา เชื้อเพลิง การศึกษา ฯลฯ แต่พัฒนาดำเนินช้าเพราะขาดเงินทุนและบุคลากรประชากรเพิ่ม สูงขึ้น

ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514 ระยะเวลา 5 ปี เป็นการเน้นพัฒนาเช่นเดียวกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 คือ การสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515 - 2519 ระยะเวลา 5 ปี เน้นการพัฒนาเช่นเดียวกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 และ 2 รวมถึงเริ่มมีการวางแผน ครอบครัวขึ้นเป็นครั้งแรก

ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 ระยะเวลา 5 ปี เน้นการฟื้นฟูเศรษฐกิจตกต่ำ มุ่งสร้างความ เป็นธรรมในสังคมโดยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเพราะความเจริญไปกระจุกตัวอยู่ใน กรุงเทพมหานคร

ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 - 2529 ระยะเวลา 5 ปี เน้นปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและเชิง กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค

ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534 ระยะเวลา 5 ปี การพัฒนาโดยการนำวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต ปัญหาที่ตามมาคือความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและ การทรัพยากรฟุ่มเฟือย

ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539 ระยะเวลา 5 ปี เน้นการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ 6

ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544 ระยะเวลา 5 ปี เน้นทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิตของคน ไทย พัฒนามนุษย์ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กระจายรายได้สู่ ภูมิภาคและรักษาการเพิ่มของจำนวนประชากรให้เหมาะสม

ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549 ระยะเวลา 5 ปี เน้นเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์การพัฒนา แบบยั่งยืนตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และฟื้นฟูเศรษฐกิจ

ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2555 ระยะเวลา 5 ปี เน้นเรื่องของวัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม ที่มีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นสำคัญ

จะเห็นว่า แผนพัฒนาทุกแผนมีความเกี่ยวพันกับความเป็นอยู่ของประชาชน ในปัจจุบันอยู่ใน ช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 เป็นฉบับที่กล่าวถึงสังคมที่มีความสุข อย่างยั่งยืน ภายใต้การพัฒนาอย่างสมดุลของทุนทางเศรษฐกิจทุนทางสังคม และทุนทาง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นสายกลางความสมดุลและความยั่งยืน ความ พอประมาณอย่างมีเหตุผล รู้ทันโลกตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพคน โดยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่ การปฏิบัตินั้นแนวทางก็คือ การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ความยั่งยืน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรม ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างภูมิให้คนไทยและสังคมไทยสามารถเผชิญการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรู้ เท่าทัน
2. เพื่อเสริมสร้างความเท่าเทียมและความเข้มแข็งของชุมชนของสังคมให้เป็นรากฐานที่ มั่นคงของประเทศ

3. เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้แข็งแกร่งและเป็นรูปธรรม บนพื้นฐานการพึ่งตนเองมีภูมิคุ้มกันที่ดี
- และมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม
4. เพื่อความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ให้เป็นรากฐานที่มั่นคงในการดำรงชีวิตของสังคม
5. เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับเพื่อสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

เป้าหมาย

โดยการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดังนี้

1. พัฒนาคณะให้มีคุณภาพ มีความรู้คู่คุณธรรม สร้างกำลังคนที่มีทักษะพื้นฐานในการดำเนินงาน พัฒนาต่อองค์ความรู้จากวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน
2. ลดปัญหาความยากจนเพื่อเพิ่มชุมชนที่เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง
3. เพิ่มประสิทธิภาพภาคราชการ เพื่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนาประเทศ สร้างธรรมาภิบาลในองค์กรภาคเอกชน รวมทั้งการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมไทย

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่สำคัญดังนี้

1. พัฒนาให้มีคุณภาพและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยการเตรียมเด็กและเยาวชนให้พร้อมถึงแหล่งเรียนรู้สมัยใหม่ วัฒนธรรมภูมิปัญญา มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต เกิดความสงบมีสิทธิความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกันในสังคม
 2. การพัฒนาบนรากฐานความหลากหลายทางชีวภาพและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากร และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง
 3. การเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อบริหารจัดการประเทศสู่ความยั่งยืน ตลอดจนการพัฒนาวัฒนธรรม ประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักการเมืองเพื่อส่งเสริมการเมืองที่โปร่งใส สุจริตและชอบธรรม การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่มีผลต่อวัฒนธรรมไทยประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกหลายด้าน ซึ่งมีผลกระทบทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาทั้งด้านวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งแนวโน้มมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้
1. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด

ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสร้างความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงโดยการนำเทคโนโลยีมาผสมผสานร่วมกับจุดแข็งในสังคมไทย สร้างความเชื่อมโยงเทคโนโลยีกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มคุณค่า ทั้งการบริหารจัดการลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลประโยชน์ที่เป็นธรรมกับชุมชน

2. การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

ปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยการขยายตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพ การให้บริการด้านอาหารสุขภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแพทย์พื้นบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวและการพักผ่อนระยะยาวของผู้สูงอายุ จึงนับเป็นโอกาสในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และการเป็นการอนุรักษ์เผยแพร่วัฒนธรรมได้ประการหนึ่ง

3. การเคลื่อนไหวของวัฒนธรรมต่างชาติที่เป็นปัญหาของสังคมไทย

สังคมไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤติค่านิยมที่เป็นผลกระทบจากการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศทั้งสื่อเทคโนโลยีที่ขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ตีสงามทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน นำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น

4. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา

ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการความรู้มีมากขึ้น จากการกระจายอำนาจโดยภาครัฐ ในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน ขณะที่ในด้านวัฒนธรรม ค่านิยมที่ตีสงามและภูมิปัญญาท้องถิ่นยังถูกละเลยและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ค่อย ๆ ลดลง ทั้งระบบคุณค่าของสังคมไทยในเรื่องจิตสาธารณะ ความเอื้ออาทรและการช่วยเหลือกันและกัน เริ่มเสื่อมถอย แม้จะมีความสะดวกมากขึ้น แต่กลับมีความสุขน้อยลง

5. ธรรมชาติกับสังคมไทย

สังคมไทยเปิดโอกาสให้ประชาชนตื่นตัวในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการตรวจสอบภาครัฐเพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากการบริหารจัดการประเทศมีขนาดใหญ่ซับซ้อน การตรวจสอบยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก อาจนำไปสู่ความขัดแย้งมีผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีพื้นฐานความเชื่อ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งสู่ "สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน"

ภายใต้ "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" ควรดำเนินการตามพันธกิจของการพัฒนาประเทศ เพื่อสังคมเป็นสุข ดังนี้

1. พัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่ากัน คือ การมีสุขภาวะที่ดีมีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้ดุลยภาพที่หลากหลายทางวัฒนธรรมทางทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. สร้างโอกาสในการเรียนรู้ คู่คุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเชื่อมโยง บทบาท ครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา เพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิต

3. เสริมสร้างธรรมาภิบาลควบคู่กับการเสริมสร้างกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ให้เกิดผลในการปฏิบัติต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกที่รวดเร็วและซับซ้อน จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างระบบต่าง ๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพ มีการพัฒนาที่เป็นธรรม สร้างความเข้มแข็งในชุมชนฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ มั่นคงเพื่อเป็นรากฐานการดำรงชีวิตของชุมชนและ สังคมไทยพัฒนาได้หลายประการดังนี้

1. ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และ องค์ความรู้สมัยใหม่

2. พัฒนาระบบสุขภาพ บริโภคอาหารที่ปลอดภัยไร้มลพิษ ลดเลิกพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ

3. สร้างโอกาสบนพื้นฐานของความยุติธรรม สร้างความยุติธรรม สร้างจิตสำนึกด้านหน้าที่พลเมืองให้เห็นคุณค่า ของการอยู่ร่วมกันโดยลดความขัดแย้ง

4. สร้างความมั่นคง โดยการสนับสนุนกลุ่มอาชีพในรูปสหกรณ์ โดยการนำภูมิปัญญา และ วัฒนธรรมท้องถิ่น มาใช้ในการสร้างอาชีพแก้ไขปัญหาความยากจน

การปลูกจิตสำนึก ค่านิยมวัฒนธรรมประชาชนในทุกระดับ ทุกส่วนภาคทุกสถาบัน เปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินการรับผิดชอบและตรวจสอบในกระบวนการบริหารจัดการประเทศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. แนวคิดทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมกับพฤติกรรมผู้บริโภค

“ผู้บริโภค” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ผู้ซื้อ ผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดนชอบ แม้มิได้เสียค่าตอบแทนก็ตาม “ผู้บริโภคคือพระราชฯ” เป็นคำกล่าวที่ให้ความสำคัญแก่ผู้ประกอบธุรกิจจะอยู่ได้ต้องอาศัยผู้บริโภค แต่ในสังคมปัจจุบัน ผู้บริโภคมักจะถูกเอารัดเอาเปรียบ ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการใช้กลยุทธ์ทางตลาดที่ขาดคุณธรรมและความรับผิดชอบในอดีตคนไทยไม่ค่อยเห็นความสำคัญในเรื่องการใช้สิทธิของผู้บริโภค จึงถูกเอารัดเอาเปรียบทั้งในด้านคุณภาพ และราคามักจะไม่สนใจที่จะรักษาของตนเองให้มากขึ้น อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและไม่ทราบถึงวิธีการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่ถูกต้อง ตลอดจนขาดข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ รวมทั้งผู้บริโภคยังคงมีลักษณะไม่สนใจที่จะเอาเรื่องกับผู้ประกอบธุรกิจที่เอารัดเอา

เปรียบเทียบ ยังมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการรวมตัวกันเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองเพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ของตนเอง ในตลาดปัจจุบันถือว่าผู้บริโภคเป็นใหญ่ และมีความสำคัญที่สุดของนักธุรกิจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารการตลาด จะต้องศึกษากลุ่มผู้บริโภคให้ละเอียด ถึงสาเหตุของการซื้อ การเปลี่ยนแปลงการซื้อ การตัดสินใจซื้อ ฯลฯ ซึ่งถ้าผู้บริหารศึกษาถึงสาเหตุต่างๆ เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้บริหารหายใจหรือเดาใจกลุ่มผู้บริโภคของกิจการได้ถูกต้องว่ากลุ่มผู้บริโภคเหล่านั้น ต้องการอะไร มีพฤติกรรมการซื้ออย่างไร แรงจูงใจในการซื้อเกิดจากอะไร แหล่งข้อมูลที่ผู้บริโภคนำมาตัดสินใจซื้อคืออะไร รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจซื้อข้อมูลต่างๆ เหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางการตลาด

ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมของผู้บริโภค (Customer Behavior) หมายถึง เป็นการกระทำโดยมนุษย์ แสดงออกโดยไม่รู้ตัว การแสดงออกหรือการกระทำโดยธรรมชาติของมนุษย์สามารถส่งอิทธิพลทางการตลาดได้ (Foxall; & Sigurdsson, 2013) กลุ่มบุคคลหรือครัวเรือน ซึ่งซื้อหรือต้องการสินค้าหรือบริการเพื่อการบริโภคส่วนตัว หรือพฤติกรรมการตัดสินใจและการกระทำของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับการซื้อ และใช้บริการสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของเขา การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการศึกษาพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการต่างๆ เพื่อให้ได้รับความพอใจสูงสุดจากงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด (วันดี รัตนกายแก้ว, 2554) หรือ การกระทำหรือการแสดงออกของมนุษย์ซึ่งเกิดจากสิ่งกระตุ้นภายใน เช่น ความคิด ทศนคติ และค่านิยม นอกจากนี้การแสดงออกนั้นๆ อาจมาจากการกระทบของปัจจัยภายนอก เช่น วัฒนธรรม และ สังคม (นันทา ศรีจรัส, 2551) หรือ การแสดงกิริยาอาการที่เกี่ยวข้องกับการซื้อ การใช้การประเมินผล การค้นหาข้อมูลสินค้าหรือบริการตามความต้องการหรือตามการคาดหวังของผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภคคือ การแสดงปฏิกิริยาของบุคคลที่เป็นกระบวนการ เพื่อให้ได้รับสินค้าหรือบริการตามความต้องการของตน

พฤติกรรมผู้บริโภคคือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการค้นหาข้อมูล การซื้อ การใช้การประเมินผลในสินค้าหรือบริการ หรือพฤติกรรมของผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมการซื้อ การใช้ การประเมิน และการกำจัดสินค้าและบริการ ของผู้บริโภคขั้นสุดท้าย ที่ซื้อสินค้าและบริการไปเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง หรือเพื่อกินหรือใช้ภายในครัวเรือน ผู้บริโภคทุกคนที่ซื้อสินค้าและบริการไปเพื่อวัตถุประสงค์เช่นว่านี้รวมกันเรียกว่าตลาดผู้บริโภค ผู้บริโภคทั่วโลกนั้นมีความแตกต่างกันในลักษณะด้านประชากรศาสตร์อยู่หลายประเด็น เช่น ในเรื่องของอายุรายได้ระดับ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และรสนิยม เป็นต้น พฤติกรรมการกินการใช้การซื้อและความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์จึงแตกต่างกันออกไป ทำให้มีการซื้อการบริโภคสินค้าและบริการหลายๆ ชนิดที่แตกต่างกัน นอกจากลักษณะประชากรดังกล่าวแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่ทำให้มีการบริโภคแตกต่างกัน (กมลภพ ทิพย์ปาละ, 2555)

การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการค้นคว้า หรือวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม การซื้อ และการบริโภค มีส่วนเกี่ยวข้องกับการโฆษณาสินค้าและบริการทั้งที่เป็นบุคคลกลุ่มบุคคล หรือองค์กร เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรม การซื้อ การบริโภค การเลือกบริการแนวคิด หรือประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้บริโภคพึงพอใจ หรือ (ปณิศา ลัญญ์ ชานนท์, 2548) หรือเป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค ด้วยการศึกษาค้นคว้าถึงพฤติกรรม การเลือกซื้อ การตัดสินใจซื้อ และการใช้สินค้าและการบริการของผู้บริโภค เพื่อที่จะให้นักการตลาดทราบถึงความพึงพอใจ และความต้องการของผู้บริโภค (กมลรัตน์ สัตยาพิมล, 2552 อ้างใน นฤมล อติเรกโชติกุล, 2548) โดยสามารถ 7 คำถาม (6Ws 1H) ที่จะช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อค้นหา 7 คำตอบ (7Os) (ปรัชญา ปิยะรังสี, 2554)

1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the target market?) เป็นคำถามที่ต้องการทราบตลาดเป้าหมาย (target market) หรือลักษณะกลุ่มเป้าหมาย (occupants) โดยมีกลุ่มเป้าหมายทางด้าน (1) ประชากรศาสตร์ (2) ภูมิศาสตร์ (3) จิตวิทยาหรือจิตวิเคราะห์ (4) พฤติกรรมศาสตร์กลยุทธ์การตลาด (4Ps) ประกอบด้วยกลยุทธ์ด้าน ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ที่เหมาะสมและการตอบสนองความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย

2. ผู้บริโภคซื้ออะไร (What does the consumer buy?) เป็นคำถามที่ต้องการทราบสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ (objects) โดยสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการคือ คุณสมบัติหรือองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ (product component) และความแตกต่างที่เหนือกว่าคู่แข่ง (competitive Differentiation) โดยมีกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ (Product strategy) ทางด้าน (1) ผลิตภัณฑ์หลัก (2) รูปลักษณ์ผลิตภัณฑ์ (3) ผลิตภัณฑ์ควบ (4) ผลิตภัณฑ์ที่คาดหวัง (5) ศักยภาพผลิตภัณฑ์ และ (6) ความแตกต่างทางการแข่งขัน (Competitive differentiation) (ธวัชรัตน์ อินทนนชัย, 2552)

3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the consumer buy?) เป็นคำถามที่ต้องการทราบวัตถุประสงค์ในการซื้อ (objectives) โดยต้องทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ คือ (1) ปัจจัยทางจิตวิทยา (2) ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจน (3) ปัจจัยเฉพาะบุคคล (ธวัชรัตน์ อินทนนชัย 2552) เพราะผู้บริโภคซื้อสินค้าเพื่อสนองความต้องการด้านร่างกาย และจิตวิทยา ซึ่งต้องศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ

4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Who participates in the buying?) เป็นคำถามที่ต้องการทราบบทบาทขององค์กรต่างๆ (organizations) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริหารโดยมีองค์ประกอบในการตัดสินใจซื้อคือ (1) ผู้ริเริ่ม (2) ผู้มีอิทธิพล (3) ผู้ตัดสินใจซื้อและ (4) ผู้ใช้

5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When does the consumer buy?) เป็นคำถามที่ต้องการทราบโอกาสในการซื้อ (occasions) ของผู้บริโภค เช่น ช่วงฤดูกาลใด ช่วงเดือนใด ตลอดจนเทศกาลหรือโอกาสพิเศษหรือเทศกาลวันสำคัญต่างๆ เป็นต้น

6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the consumer buy?) เป็นคำถามที่ต้องการทราบช่องทางหรือแหล่ง (outlets) ที่ผู้บริโภคไปทำการซื้อ เช่น ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ตลอดจนร้านขายของชำ เป็นต้น

7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the consumer buy?) เป็นคำถามที่ต้องการทราบขั้นตอนหรือกระบวนการในการตัดสินใจเลือกซื้อ (operation) โดยมีองค์ประกอบการซื้อโดย (1) การรับรู้ปัญหา (2) การค้นหาข้อมูล (3) การประเมินผลทางเลือก (4) การตัดสินใจซื้อ (5) ความรู้สึกภายหลังการซื้อ (ธวัชรรัตน์ อินทนนชัย, 2552)

แนวคิดส่วนประสมการตลาด แนวคิดทฤษฎีส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix หรือ 4P's) หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ซึ่งบริษัทใช้ร่วมกัน เพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยนำเครื่องมือด้านการตลาดมาเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรม การซื้อของผู้บริโภค 4 ด้านดังนี้คือ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2546)

1.ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจผลิตภัณฑ์ อาจจะมีตัวตน หรือไม่มีตัวตนก็ได้ผลิตภัณฑ์เป็นส่วนสำคัญที่สุดของส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย สินค้า บริการ สถานที่องค์การหรือบุคคล ผลิตภัณฑ์ต้องมีอรรถประโยชน์(Utility) มีมูลค่า (Values) ในสายตาของลูกค้า จึงจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์ขายหรือได้ การกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงปัจจัย 2 อย่างคือความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation) และองค์ประกอบ ของผลิตภัณฑ์(Product Component) หรือแม้ผลิตภัณฑ์จะเป็นองค์ประกอบตัวเดียวในส่วนประสมของการตลาดก็ตาม แต่เป็นองค์ประกอบที่มีรายละเอียดที่จะต้องพิจารณาอีกมากมาย ดังนี้ เช่นความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ (Produce Variety) ชื่อตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ (Brand Name) คุณภาพ ของผลิตภัณฑ์ (Quality) การรับประกันผลิตภัณฑ์ (Warranties) และการรับคืนผลิตภัณฑ์ (Returns) (ชีวรรณ เจริญสุข, 2547)

2.ราคา (Price) หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปของตัวเงิน ราคาคือต้นทุนของผู้บริโภค ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ผลิตภัณฑ์ถ้ามูลค่าสูงกว่าราคาเขาก็จะตัดสินใจซื้อ ดังนั้นผู้กำหนดกลยุทธ์ด้านราคา ต้องคำนึงถึงการยอมรับของลูกค้าในมูลค่าของผลิตภัณฑ์ว่าสูงกว่าราคาของผลิตภัณฑ์ ต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องของผลิตภัณฑ์ตลอดจนภาวะแข่งขัน(กมลภพ ทิพย์ปาละ 2555)หรือมูลค่าของสินค้าและบริการที่วัดออกมาเป็นตัวเงิน การกำหนดราคามีความสำคัญต่อกิจการมาก กิจการไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าเองได้ตามใจชอบ การพิจารณาราคาจะต้องกำหนดต้นทุนการผลิต สภาพการแข่งขัน กำไรที่คาดหวัง ราคาของคู่แข่ง ดังนั้นกิจการจะต้องเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ประเด็นสำคัญจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับราคาได้แก่ ราคาสินค้าที่ระบุในรายการหรือราคาที่ระบุ (List Price) ราคาที่ให้ส่วนลด (Discounts) ราคาที่มีส่วนยอมให้ (Allowances) ราคาที่มีช่วงระยะเวลาที่การชำระเงิน (Payment Period) และราคาเงื่อนไขให้สินเชื่อ (Credit Terms) (ชีวรรณ เจริญสุข, 2547)

3. การจัดจำหน่าย (Place หรือ Distribution) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบด้วยสถาบัน และกิจกรรม ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ และบริการองค์การไปยังตลาด สถาบันที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดเป้าหมายคือ สถาบันตลาด ส่วนกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ช่วยในการกระจายสินค้า ประกอบด้วย การขนส่ง การคลังสินค้า และการเก็บรักษาสินค้าคงคลังและการจัดจำหน่าย (กมลภพ ทิพย์ปาละ 2555) หรือ หรือ การกระจายสินค้า หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายตัวสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค หรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม หรืออาจหมายถึง การขนส่งและการเก็บรักษาสินค้าภายในธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งและระบบช่องทางการจัดจำหน่ายของธุรกิจนั้น จากความหมายนี้จะเห็นว่างานที่เกี่ยวข้องกับการกระจายสินค้ากลายเป็นการพัฒนา และดำเนินการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพ (ชานนท์ รุ่งเรือง, 2555) หรือเป็นกลยุทธ์การจัดช่องทางการจัดจำหน่าย การกระจายสินค้าในการจัดช่องทางและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการให้ดีเพียงใดก็ตาม หากไม่สนองตอบความต้องการของผู้บริโภคหรือลูกค้าได้ทันเวลาที่ต้องการ และสถานที่ ลูกค้าต้องการแล้ว ก็จะช่วยความหมายลงไป (เชาว์ โรจนแสง, 2545) หรือเป็นกลยุทธ์ด้านกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการจากแหล่งผลิตไปยังแหล่งผู้บริโภคคนสุดท้ายรวมทั้งการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบจากแหล่งวัตถุดิบไปยังผู้ใช้เพื่อการอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอรรถประโยชน์ทางด้านเวลา สถานที่ ความเป็นเจ้าของและรูปร่าง (ชีวรรณ เจริญสุข, 2547) ประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

3.1 ช่องทางการจัดจำหน่าย (Channel of Distribution) หมายถึง เส้นทางที่ผลิตภัณฑ์และกรรมสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์ถูกเปลี่ยนมือไปยังตลาด ในระบบช่องทางการจัดจำหน่ายจึงประกอบด้วยผู้ผลิตคนกลางผู้บริโภค หรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม

3.2 การกระจายตัวสินค้า (Physical Distribution) หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายตัวผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค หรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม การกระจายตัวสินค้า จึงประกอบด้วยงานที่สำคัญคือการขนส่ง (Transportation) การเก็บรักษา (Storage) การคลังสินค้า (Warehousing) และการบริหารสินค้าคงเหลือ (Inventory Management)

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจใช้พนักงานขายใช้สื่อ เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารมีหลายประเภท (กมลภพ ทิพย์ปาละ, 2555) หรือกลยุทธ์การสื่อสารความหมายภายใต้ตลาดเป้าหมายได้ทราบถึงผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการที่จ้างการจะจำหน่าย ณ สถานที่ใดระดับใด การส่งเสริมการตลาดเป็นตัวแปรตัวหนึ่งของส่วนประสมการตลาดโดยทำหน้าที่ชี้ชวนให้ลูกค้าหรือผู้บริโภคเป้าหมายเกิดความสนใจและซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการนั้น (เชาว์ โรจนแสง, 2545) หรือเป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อตราสินค้าหรือบริการหรือความคิด หรือต่อบุคคล (Semenik 2002) โดยเพื่อจูงใจ (Persuade) ให้เกิดความต้องการเพื่อเตือนความทรงจำ (Remind) นในผลิตภัณฑ์โดยคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมการซื้อ (ชีวรรณ เจริญสุข, 2547) ซึ่งอาจเลือกได้ดังนี้

4.1 การโฆษณา (Advertising) เป็นกิจกรรมในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับองค์การผลิตภัณฑ์ บริการ หรือความคิดที่ต้องการและจ่ายเงินโดยเป็นผู้อุปถัมภ์รายการ กลยุทธ์ในการโฆษณาจะเกี่ยวข้องกับ กลยุทธ์การสร้างสรรคงานโฆษณาและกลยุทธ์สื่อ

4.2 การขายโดยใช้พนักงานขาย (Personal Selling) เป็นกิจกรรมการแจ้งข่าวสารและจุดตลาดโดยใช้บุคคล งานในข้อนี้จะเกี่ยวข้องกับ กลยุทธ์การขายโดยใช้พนักงานขาย และการจัดการหน่วยงานขายโดยพนักงานขาย

4.3 การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) หมายถึง กิจกรรมการส่งเสริมการตลาดที่นอกเหนือจากการโฆษณา การขายโดยใช้พนักงานขาย และการให้ข่าว

4.4 การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relation) การให้ข่าวเป็นการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่ไม่ต้องมีการจ่ายเงิน ส่วนการประชาสัมพันธ์หมายถึง ความพยายามที่มีการวางแผนโดยองค์การหนึ่ง เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์การให้เกิดกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การให้ข่าวกิจกรรมหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ในส่วนประสมการตลาดทั้ง 4 ประการ นั่นคือ นำผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม (Right Product) ออกจำหน่ายในช่องทางที่เหมาะสม (Right Place) โดยวิธีการส่งเสริมการตลาดที่ดี (Right Promotion) และจำหน่ายในราคาที่เหมาะสมและยุติธรรม (Right price)

สิ่งกระตุ้นทางการตลาด เป็นกลุ่มเครื่องมือการตลาด ซึ่งธุรกิจใช้ร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด หรือที่เรียกว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix หรือ 4P's (Pour et al., 2012) โดยนำองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสินค้าและบริการ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านการจัดจำหน่าย (Place) และด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เราเลือกไว้ให้มากที่สุด และถูกนำไปขยายจนกลายเป็นกลยุทธ์ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายอยู่รอดเป็นหลัก และมีเจ้าหรือสิ่งกระตุ้นด้านอื่น 1. เศรษฐกิจ 2. เทคโนโลยี 3. การเมือง 4. สังคมและวัฒนธรรม (ธวัชรรัตน์ อินทนนชัย, 2552)

บุคลิกลักษณะของผู้ซื้อ หน้าที่หลักของนักการตลาดคือพยายามศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งกระตุ้นหรือสิ่งเร้าภายนอก ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในท้ายที่สุด ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สุดในการกำหนดความต้องการและพฤติกรรมของ มนุษย์ เช่น การศึกษา ความเชื่อ ยังรวมถึงพฤติกรรมส่วนใหญ่ที่ได้รับการยอมรับภายในสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมประกอบไปด้วย วัฒนธรรม วัฒนธรรมย่อย และระดับชั้นในสังคม

2. ปัจจัยทางสังคม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การซื้อ ซึ่ง ประกอบด้วยกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว บทบาท และสถานะของผู้ซื้อ

3. ปัจจัยส่วนบุคคล การตัดสินใจของผู้ซื้อมักได้รับอิทธิพล จากคุณสมบัติส่วนบุคคล เช่น อายุ อาชีพ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การศึกษา รูปแบบการดำเนินชีวิต วัฏจักรชีวิตครอบครัว

4. ปัจจัยทางจิตวิทยา การเลือกซื้อของบุคคลได้รับอิทธิพล จากปัจจัยทางจิตวิทยา ซึ่งจัดปัจจัยในตัว ผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การซื้อและใช้สินค้า ปัจจัยทางจิตวิทยาประกอบด้วย การจูงใจ การรับรู้ ความเชื่อและเจตคติ บุคลิกภาพและแนวความคิดของตนเอง นักจิตวิทยา มาสโลว์ (Abraham Maslow) ได้กำหนดทฤษฎีลำดับขั้นตอนของความ ต้องการซึ่งกำหนดความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไว้ 5 ระดับ ซึ่งจัดลำดับจากความต้องการระดับต่ำไปยังระดับสูงคือ 1. ความสำเร็จส่วนตัว 2. ความต้องการด้านอีโก้ (ความภาคภูมิใจ สถานะ ความเคารพ) 3. ความต้องการด้านสังคม 4. ความปลอดภัยและมั่นคง 5. ความต้องการของร่างกาย

กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Decision Process) ในกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Five-Stage Model of The Customer Buying Process) (Orji and Goodhope, 2013) เพื่อทราบถึงพฤติกรรมในการซื้อของผู้บริโภคและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อแล้วการตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การซื้อ และการประเมินหลังการซื้อ (กมลภพ ทิพย์ปาละ, 2555) ซึ่งการศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคโดยทั่วไปจะผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การรับรู้ถึงความต้องการ (Need Recognition) หรือการรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) การที่บุคคลใดรับรู้ถึงความต้องการของตนที่อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในตัวบุคคล เช่น ความหิวกระหาย บุคคลจะเรียนรู้ถึงวิธีการที่จะจัดการเพื่อสนองตอบกับสิ่งเร้าเหล่านั้นๆ หรือเป็นการรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) การรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อผู้ซื้อรับรู้ถึงความแตกต่างระหว่างสถานะที่ปรารถนา และสถานะที่เป็นจริง ทำให้เกิดความต้องการในสินค้าและในบางครั้งบุคคลมี ปัญหาหรือความต้องการแต่ยังไม่ได้รับรู้ถึง ดังนั้นนักการตลาดอาจจะใช้พนักงานขายการโฆษณา และบรรจภัณฑ์เพื่อช่วยกระตุ้นการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา

2. การค้นหาข้อมูล (Information Search) ถ้าความต้องการถูกกระตุ้นมากพอ ผู้บริโภค จะดำเนินการกับสิ่งที่อยู่ใกล้ที่สุดเพื่อให้เกิดความพอใจทันที เมื่อผู้บริโภครับรู้ปัญหา คือ เกิดความต้องการผลิตภัณฑ์ในขั้นที่หนึ่งแล้วในขั้นตอนนี้จะเป็นการค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1 แหล่งบุคคล ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน คนรู้จัก เป็นต้น

2.2 แหล่งการค้า ได้แก่ สื่อโฆษณา พนักงานขาย ตัวแทนการค้า ฯลฯ

2.3 แหล่งชุมชน ได้แก่ สื่อมวลชน หน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภค

2.4 แหล่งทดลอง ได้แก่ หน่วยงานที่สำรวจคุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือ งานวิจัยต่างๆ (ธวัชวรรธน์ อินทนนชัย, 2552) หรือ การแสวงหาข้อมูล (Information Search) การแสวงหาข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งการค้นหาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ 1) การแสวงหาข้อมูลภายใน (Internal Search) การแสวงหาข้อมูลภายนอก (External Search) เป็นการเก็บข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม (กมลภพ ทิพย์ปาละ, 2555)

3. การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of alternative) เมื่อได้ข้อมูลแล้ว ผู้บริโภคจะเกิดความเข้าใจและประเมินผลทางเลือกต่างๆ (ธวัชรรัตน์ อินทนนชัย, 2552) หรือการประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) ในการประเมินผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในกลุ่มทางเลือกพิจารณา ผู้บริโภคจะตั้งเกณฑ์ที่ใช้ในการเปรียบเทียบ ผลิตภัณฑ์โดยเกณฑ์เหล่านี้จะประกอบด้วยลักษณะที่ผู้บริโภคต้องการ (หรือไม่ต้องการ) ผู้บริโภคจะทำการให้ระดับความสำคัญต่อเกณฑ์แต่ละข้อ โดยที่ลักษณะบางอย่างอาจมีความสำคัญมากกว่าลักษณะอื่นๆ ซึ่งผู้บริโภคอาจใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการจัดลำดับ ตราयीห้อยต่างในกลุ่มทางเลือกที่พิจารณา อย่างไรก็ตามในบางครั้งการใช้เกณฑ์ดังกล่าว ก็อาจทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถตัดสินใจเลือกตราयीห้อยที่จะซื้อได้ซึ่งถ้าเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น ผู้บริโภคก็ต้องแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม ถ้าการประเมินทางเลือกนำไปสู่การ (กมลภพ ทิพย์ปาละ, 2555)

4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) จากการประเมินผลทางเลือก จะช่วยให้ผู้บริโภคกำหนดความพอใจระหว่างผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เป็นทางเลือก โดยจะเลือกสิ่งที่ชอบมากที่สุด และปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการประเมินผลพฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อ 3 ประการ คือ

4.1 ทศนคติของบุคคลอื่น ทศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องจะมีผลทั้งทางด้านบวกและลบต่อการตัดสินใจซื้อ

4.2 ปัจจัยสถานการณ์ที่คาดคะเนไว้ก่อนการตัดสินใจซื้อ เช่น คาดคะเนถึงคุณภาพและประโยชน์ของผลิตภัณฑ์

4.3 ปัจจัยสถานการณ์ที่ไม่ได้คาดคะเนไว้ ขณะที่ผู้บริโภคกำลังจะตัดสินใจ อาจมีสถานการณ์ที่ไม่ได้ คาดคะเนเกิดขึ้นซึ่งกระทบต่อผลการตัดสินใจ (ธวัชรรัตน์ อินทนนชัย, 2552) หรือการซื้อ (Purchase) ในขั้นตอนผู้บริโภคจะเลือกผลิตภัณฑ์หรือตราयीห้อยที่จะซื้อการเลือกจะขึ้นอยู่กับผลการพิจารณาที่ได้ในขั้นตอนการประเมินและปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วยการที่ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายอาจมีอิทธิพลต่อตราयीห้อยที่ซื้อ เช่น ยี่ห้อที่ได้รับการจัดอันดับสูงสุดในการประเมินไม่มีจำหน่ายผู้บริโภคก็อาจเลือกตราयीห้อยที่อยู่ในอันดับถัดมา

5.พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) เป็นกระบวนการหลังการซื้อและทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคจะตระหนักได้ถึงความพอใจหรือไม่พอใจในตัว ผลิตภัณฑ์นั้นๆ ภายหลังมีการซื้อผลิตภัณฑ์ไปใช้ แล้วความรู้สึกนี้เกิดขึ้นกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์และความคาดหวังของผู้บริโภค ถ้าพอใจก็จะซื้อซ้ำ แต่ถ้าไม่พอใจก็จะไม่ซื้ออีก นักการตลาดจะต้องพยายามทราบถึงระดับความพอใจของผู้บริโภคภายหลังการซื้อ (ธวัชรรัตน์ อินทนนชัย, 2552) หรือเป็นการประเมินหลังการซื้อ (Post-Purchase Evaluation) หลังการซื้อผู้บริโภคจะเริ่มทำการประเมินผลิตภัณฑ์ว่า ผลิตภัณฑ์สามารถทำหน้าที่ได้ตามระดับที่คาดหวังหรือไม่ เกณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ในขั้นประเมิน ทางเลือกถูกนำมาใช้อีกครั้งในขั้นนี้ผลที่ได้ในขั้นนี้อาจเป็นได้ทั้งความพอใจ (Satisfaction) และความไม่พอใจ (Dissatisfaction) (กมลภพ ทิพย์ปาละ, 2555)

พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นการศึกษาปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์การ และกระบวนการที่พวกเขาเหล่านั้นใช้เลือกสรร รักษา และกำจัด สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ บริการ ประสบการณ์ หรือแนวคิด เพื่อสนองความต้องการและผลกระทบที่กระบวนการเหล่านี้มีต่อผู้บริโภคและสังคม พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการผสมผสานจิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา สังคม และเศรษฐศาสตร์ เพื่อพยายามทำความเข้าใจกระบวนการการตัดสินใจของผู้ซื้อ ทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล พฤติกรรมผู้บริโภคศึกษาลักษณะเฉพาะของผู้บริโภคปัจเจกชน อาทิ ลักษณะทางประชากรศาสตร์และตัวแปรเชิงพฤติกรรม เพื่อพยายามทำความเข้าใจความต้องการของประชาชน พฤติกรรมผู้บริโภคโดยทั่วไปก็ยังพยายามประเมินสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคโดยกลุ่มบุคคลเช่น ครอบครัว มิตรสหาย กลุ่มอ้างอิง และสังคมแวดล้อมด้วยพฤติกรรมของผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าและบริการทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก

พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง พฤติกรรมซึ่งผู้บริโภคทำการค้นหา การซื้อ การใช้ การประเมินผล การใช้สอยผลิตภัณฑ์ และการบริการ ซึ่งคาดว่าจะสนองความต้องการของเขา (Schiffman and Kanuk, 1994)

Engel และผู้ร่วมงาน (1968) ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภคว่า เป็นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้รับและการใช้สินค้าและบริการ รวมไปถึงกระบวนการตัดสินใจที่มีอยู่ก่อนและมีส่วนในการกำหนดให้มีการกระทำดังกล่าว

ชิฟแมน และคานุก (Schiffman and Kanuk, 1987) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมของผู้บริโภคไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริโภคแสดงออกไม่ว่าจะเป็นการเสาะหา ซื้อ ใช้ ประเมินผล หรือการบริโภคผลิตภัณฑ์ บริการ และแนวคิดต่างๆ ซึ่งผู้บริโภคคาดว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้เป็นการศึกษาการตัดสินใจของผู้บริโภคในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งเงิน เวลา และกำลังเพื่อบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ อันประกอบด้วย ซื้ออะไร ทำไมจึงซื้อ ซื้อเมื่อไร อย่างไร ที่ไหน และบ่อยแค่ไหน

แองเจิล คอลแลต และแบลคเวลล์ (Engel Kollat and Blackwell, 1968) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภคว่า หมายถึง การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดหาให้ได้มาและการใช้ซึ่งสินค้าและบริการ ทั้งนี้หมายรวมถึง กระบวนการตัดสินใจซึ่งมีมาอยู่ก่อนแล้ว และซึ่งมีส่วนในการกำหนดให้มีการกระทำดังกล่าว

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2541: 124-125) อ้างอิงจาก Kotler, Philip. (1999). Marketing Management ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumerbehavior) หมายถึง การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดหาให้ได้มาแล้วซึ่งการใช้สินค้าและบริการ ทั้งนี้หมายรวมถึง กระบวนการตัดสินใจ และการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวกับการซื้อและการใช้สินค้า

กล่าวโดยสรุปว่าพฤติกรรมของผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าและบริการทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออกของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภค มีประโยชน์ทางการตลาด 5 ประการ ดังนี้

1. ช่วยให้นักการตลาดเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค
2. ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถหาหนทางแก้ไขพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในสังคมได้ถูกต้องและสอดคล้องกับความสามารถในการตอบสนองของธุรกิจมากยิ่งขึ้น
3. ช่วยให้การพัฒนาตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สามารถทำได้ดีขึ้น
4. เพื่อประโยชน์ในการแบ่งส่วนตลาด เพื่อการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ให้ตรงกับชนิดของสินค้าที่ต้องการ
5. ช่วยในการปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจต่าง ๆ เพื่อความได้เปรียบคู่แข่งขัน

ประเภทของการบริโภค สามารถแบ่งได้ตามลักษณะของสินค้าเป็น 2 ประเภท คือ

1. การบริโภคสินค้าไม่คงทน (nondurable goods consumption) คือการบริโภคสิ่งของชนิดที่สิ้นเปลืองหรือใช้หมดไป เรียกว่า destruction เช่น การบริโภคน้ำ อาหาร ยารักษาโรค น้ำมัน เชื้อเพลิง ฯลฯ
2. การบริโภคสินค้าคงทน (durable goods consumption) คือการบริโภคสิ่งของที่ยังคงใช้ได้อีก ลักษณะนี้เรียกว่า diminution เช่น การอาศัยบ้านเรือน การใช้รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ อย่างไรก็ตาม สินค้าประเภทนี้ก็จะค่อย ๆ สึกหรอไป จนในที่สุดจะไม่สามารถนำมาใช้ได้อีก

องค์ประกอบ

สามารถอธิบายได้ด้วย โมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค เป็นระบบที่เกิดขึ้นจากสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ให้เกิดความต้องการ (Need) ในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ มีอิทธิพลอิทธิพล ทำให้เกิดการตอบสนอง (Buyer's response) หรือ การตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer's purchase decision) โดยสามารถเรียกว่าโมเดลที่ใช้อธิบายระบบนี้ได้อีกลักษณะว่า S-R Theory ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่

1. สิ่งกระตุ้น (Stimulus) ทั้งภายในและภายนอก นักการตลาดจะสนใจ เน้นการสร้างสิ่งกระตุ้นทางการตลาดซึ่งควบคุมได้ และ สิ่งกระตุ้นอื่นที่ควบคุมไม่ได้
2. ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's black box) เปรียบเสมือนกล่องดำ (Black box) ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถทราบได้ ต้องพยายามค้นหาความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ที่ได้รับอิทธิพลจากลักษณะของผู้ซื้อ และกระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ

3. การตอบสนอง (Buyer's Response) การตอบสนองหรือการตัดสินใจซื้อของผู้ซื้อ หรือ ผู้บริโภคจะมีการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ

6. การออกแบบประติมากรรมกระดาษ

กระดาษ เป็นวัสดุที่ผลิตขึ้นมาสำหรับการจดบันทึก มีประวัติศาสตร์ยาวนาน เชื่อกันว่ามีการใช้กระดาษครั้งแรกๆ โดยชาวอียิปต์และชาวจีนโบราณ แต่กระดาษในยุคแรกๆ ล้วนผลิตขึ้นเพื่อการจดบันทึกด้วยกันทั้งสิ้น จึงกล่าวได้ว่าระบบการเขียนคือแรงผลักดันให้เกิดการผลิตกระดาษขึ้นในโลกปัจจุบันกระดาษไม่ได้มีประโยชน์ในการใช้จดบันทึกตัวหนังสือ หรือข้อความ เท่านั้น ยังใช้ประโยชน์อื่นๆ ได้มากมาย เช่น กระดาษชำระ กระดาษห่อของขวัญ กระดาษลูกฟูกสำหรับทำกล่อง เป็นต้น

ประวัติของกระดาษ

วิมลรัตน์ ศรีจรัสสิน กล่าวไว้ในนิตยสารสารคดีว่า กระดาษของชาวอียิปต์โบราณ ผลิตจากกกชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า พาไพรัส (papyrus) และเรียกว่ากระดาษพาไพรัส พบว่ามีการใช้จารึกบทสวดและคำสาบาน บรรจุไว้ในพีระมิดของอียิปต์ นักประวัติศาสตร์เชื่อว่ามีการใช้กระดาษที่ทำจากพาไพรัสมาตั้งแต่ปฐมราชวงศ์ของอียิปต์ (ราว 3,000 ปีก่อนคริสตกาล)

สำหรับวัสดุที่ใช้เขียนนั้น ในสมัยโบราณมีด้วยกันหลายอย่าง เช่น แผ่นโลหะ หิน ใบลาน เปลือกไม้ ผ้าไหม ฯลฯ ผู้คนสมัยโบราณคงจะใช้วัสดุต่างๆ หลากหลายเพื่อการบันทึก ครั้นเมื่อราว ค.ศ. 105 สมัยพระเจ้าจักรพรรดิโฮตี ชาวจีนได้ประดิษฐ์กระดาษโดยชาวเมืองลีบั้งชื่อว่า ไชลุง (Ts'ai'Lung) ใช้เปลือกไม้เศษแหวนเก่าๆ มาต้มจนได้เยื่อกระดาษและมาเกลี่ยบนตระแกรงปล่อยให้แห้งและหลังจากนั้นได้มีการใช้วิธีผลิตกระดาษเช่นนี้แพร่หลายอย่างรวดเร็ว

กระดาษถูกนำจากประเทศจีนสู่โลกมุสลิมผ่านสงครามทัลลัส (Tallas) ในปี ค.ศ. 751 ที่กองทัพจีนรบกับกองทัพมุสลิม เซลยักชาวจีน 2 คนได้เปิดเผยวิธีการทำกระดาษแก่ชาวมุสลิมก่อนได้รับการปล่อยตัวไป จากนั้นมุสลิมได้ทำให้การทำกระดาษเปลี่ยนจากศิลปะไปเป็นอุตสาหกรรมกระดาษ ทำให้มีการพัฒนาการศึกษาในโลกมุสลิมอย่างกว้างขวาง มุสลิมในสมัยกลางจึงเจริญก้าวหน้าด้านศิลปวิทยาการที่สูงสุดในโลก

ชาวมุสลิมปรับปรุงวิธีการทำกระดาษใช้ผ้าลินินแทนเปลือกของต้นหม่อนอย่างที่ชาวจีนทำ เศษผ้าลินินไม่เนาเปื่อย แต่จะเปื่อยชอกอยู่ในน้ำ และหมักอยู่ในนั้น เศษผ้าที่ต้มแล้วจะปราศจากกากที่เป็นด่างและสิ่งสกปรกอื่นๆ จากนั้นเศษผ้าจะถูกนำมาตอกด้วยค้อนให้เป็นเยื่อ เทคนิคที่ทำให้เป็นเยื่อแบบนี้ถูกพัฒนาโดยชาวมุสลิม

แบกแดด ราชธานีของอาณาจักรอับบาซิด สมัยนั้นเต็มไปด้วยโรงงานทำกระดาษ จากนั้นยังกระจายไปสู่อีกหลาย ๆ ส่วนของโลก กระดาษที่ส่งออกไปยุโรปโดยมากทำในเมืองดามัสกัส (ซีเรีย) เมื่อขยายการผลิตเพิ่มขึ้น กระดาษจึงมีราคาถูกลง คุณภาพดีขึ้นและมีจำหน่ายแพร่หลาย

จากนั้นโรงงานกระดาษที่เฟื่องฟูอยู่ในอิตาลี ซีเรีย และปาเลสไตน์ ก็ขยายตัวไปสู่ทางตะวันตก ในทวีปแอฟริกา โรงงานกระดาษแห่งแรกของประเทศอียิปต์ตั้งขึ้นในปีค.ศ. 850 จากนั้นขยายไปมอร็อกโค และในปีค.ศ. 950 ได้ขยายไปยังอันดาลูเซีย อาณาจักรมุสลิมสเปน

กระดาษถูกผลิตขึ้นครั้งแรกในยุโรปโดยมุสลิมมัวร์ โดยวัสดุที่ใช้ทำกระดาษคือปอชั้นดีของบาเลนเซียและมัวร์เซีย โดยมีศูนย์กลางโรงงานกระดาษของอันดาลูเซีย ที่เมืองซาติวา (Xativa หรือ Jativa) ใกล้บาเลนเซีย จากสเปนและเกาะซิซิลีซึ่งในขณะนั้นเป็นอาณาจักรมุสลิม การทำกระดาษได้ขยายไปสู่ชาวคริสเตียนในอิตาลี จากนั้นในปีค.ศ. 1293 มีการตั้งโรงงานกระดาษที่โบโลญญา (Bologna) ในปีค.ศ. 1309 เริ่มมีการใช้กระดาษเป็นครั้งแรกในอังกฤษ จากนั้นในปลายศตวรรษที่ 14 ชาวเยอรมันจึงเพิ่งรู้จักกระดาษ

การปฏิวัติด้านการสื่อสารของมนุษย์เกิดขึ้นเมื่อกำเนิดใช้กระดาษขึ้นมา และขบวนการสื่อสารด้วยการใช้กระดาษนี้เอง ที่ทำให้เกิดเครื่องมือสื่อสาร 3 มิติขึ้นอย่างหลากหลายในปัจจุบัน จีนเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ทำให้กำเนิดกระดาษขึ้นในโลกเมื่อ ค.ศ. 105 ซึ่งวิธีการทำกระดาษของจีนทำขึ้นครั้งแรกจากตาข่ายจับปลา เปลือกไม้ เศษผ้า และปอ ความนิยมในการใช้กระดาษ แพร่หลายไปทั่วโลกในยุคกลาง ระหว่างศตวรรษที่ 16 โดยศูนย์กลางผู้นำด้านการผลิตกระดาษขึ้นเป็นโรงงานครั้งแรกที่เมืองเดอเรน ประเทศเยอรมนี ในศตวรรษที่ 18 พระราชินีแอน แห่งราชอาณาจักรอังกฤษ ถูกบันทึกไว้ว่าพระนางเป็นผู้สร้างเรือกระดาษที่ตัดประดิษฐ์จากมิดพกขึ้น แต่ผู้นำกระดาษมาประดิษฐ์เป็นงานประติมากรรมที่ถูกบันทึกว่าเป็นคนแรกต้องยกให้กับชายชื่อ ออกัสติน วอล์กเกอร์ ผลงานสองชิ้นแรกของเขาเป็นเรือกระดาษที่ทำขึ้นราวค.ศ. 1760 ซึ่งยังคงเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์เรือแห่งชาติที่ประเทศอังกฤษเมืองกรีนวิช ซึ่งงานประดิษฐ์จากกระดาษของเขานี้เป็น ประติมากรรมเรือใบขนาดเล็ก ที่มีรายละเอียดครบถ้วน นอกจากออกัสตินที่ประดิษฐ์งานประติมากรรมกระดาษแล้ว ยังมีชาวดัชชีชื่อ เอ.วอน โอเมริงห์ ที่สร้างงานสมัยเดียวกัน ถูกยกย่องว่าเป็นผู้นำภาพทิวทัศน์ทะเลมาปรากฏในงานประติมากรรมกระดาษ ซึ่งต่างจากงานของออกัสตินที่เน้นในเรื่องของเรือแต่เอ.วอน เน้นความงดงามของทิวทัศน์ทะเล งานของเขาถูกเก็บไว้ในห้องภาพศิลปะเมืองแมนเชสเตอร์และที่พิพิธภัณฑ์เรือแห่งชาติเมืองกรีนวิช ประเทศอังกฤษ ในช่วงยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมความต้องการในการใช้กระดาษแพร่หลายออกไปทั่วโลก แม้กระทั่งหน้าร้านในกรุงลอนดอนก็ยังมีมีการประยุกต์นำกระดาษมาใช้ตกแต่งหน้าร้านกันอย่างมากมาย เป็นต้นว่านำหน้าโฆษณาสินค้าต่าง ๆ ในนิตยสารมาใช้ตกแต่งหน้าร้านให้ดูน่าสนใจซึ่งมักเป็นรูปถ่ายเชิงศิลปะ ขณะที่ความนิยมและหามาได้ง่ายของงานกระดาษเหล่านี้ทำให้การพัฒนาศิลปะกระดาษเริ่มพัฒนาออกไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งยุคนี้เองที่งานประติมากรรมกระดาษก็เจริญก้าวหน้าไปด้วยเช่นกัน ในยุคนี้ต้องเอ่ยถึง บรูซ แอนเกรฟ และอาร์เธอร์ แซกเลอร์ สองนักประติมากรรมกระดาษ ให้เป็นที่นิยมแพร่หลายทั้งสองเป็นหนึ่งในบรรดาแถวหน้าของผู้สร้างภาพประกอบงานโฆษณาและตลาดสิ่งพิมพ์ที่ใช้กระดาษเป็นสื่อภาพ อิทธิพลของอาร์เธอร์ แซกเลอร์ ในฐานะผู้บุกเบิกงานประติมากรรมกระดาษให้เป็นที่นิยมกว้างขวางนั้น ทำให้หนังสือที่เขียนเกี่ยวกับงานกระดาษจะต้องเอ่ยอ้างชื่อเขาอยู่เสมอ ในปัจจุบันประติมากรรมกระดาษกลายเป็นหัวหอกในอุตสาหกรรมเกี่ยวกับภาพประกอบที่เป็นมิติ

ชัดเจนอันเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมเกี่ยวกับอุตสาหกรรมด้านการสื่อสาร และยังคงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

กระดาษในประเทศไทย

ประวัติการใช้กระดาษในสยามไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน แต่วัสดุที่มีลักษณะอย่างกระดาษนั้น เรามีกระดาษที่เรียกว่า สมุดไทย ผลิตจากเยื่อไม้ทุบละเอียด ต้มจนเปื่อย ใส่แป้งเพื่อให้เนื้อกระดาษเหนียว แล้วนำไปกรองในกระเบเล็ก ๆ กึ่งไว้จนแห้ง แล้วลอกออกมาเป็นแผ่น พับทบไปมาจนตลอดความยาว จึงได้เป็นเล่มสมุด เรียกว่า สมุดไทยขาว หากต้องการ สมุดไทยดำ ก็จะผสมผงถ่านในขั้นตอนการผลิต

ในทางภาคเหนือของไทย มีการผลิตกระดาษด้วยวิธีการคล้ายคลึงกัน เรียกว่า กระดาษสา เมื่อนำมาทำเป็นสมุดใช้เขียน เรียกว่า บั๊ปสา

คำว่า *กระดาษ* ในภาษาไทยสันนิษฐานว่าน่าจะทับศัพท์มาจากภาษาอาหรับและเปอร์เซียคือ กิรฎอส ในสมัยที่ชาวเปอร์เซียเข้ามาค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งภาษามลายูก็ได้ทับศัพท์จากสองภาษานี้เช่นเดียวกัน คือ kertas หมายถึง กระดาษ เช่นกัน ส่วน กิรฎอส ในภาษาอาหรับนั้นแม้ว่าจะมีใช้มาก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 6 แต่ก็เป็นคำที่ยืมมาจากภาษากรีก khartes ซึ่งภาษาอังกฤษก็ได้ยืมคำนี้ไปใช้เป็น chart, card และ charter นอกจากนี้ยังมีข้อสันนิษฐานเพิ่มเติมอีกว่ามาจากภาษาโปรตุเกส cartas รูปพหูพจน์ของ carta แปลว่า จดหมาย แผนผัง เข้าใจว่าโปรตุเกสคงเป็นผู้นำกระดาษแบบฝรั่งเข้ามาก่อนในสมัยกรุงศรีอยุธยา

การใช้กระดาษในปัจจุบัน เนื่องจากกระดาษเป็นวัสดุสิ้นเปลือง จึงมีการนำกระดาษกลับมาใช้อีก เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์นำมาพับถูกระดาษ กระดาษสำหรับเขียนแม่พิมพ์แล้วทั้งสองหน้า ก็สามารถนำไปพิมพ์อักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอดได้ เมื่อหมดสภาพแล้ว ก็นำไปเข้าโรงงานแปรรูปเป็นสินค้าประเภทลังกระดาษ ได้อีก

กระดาษที่ใช้งานในสำนักงานในประเทศไทยทั่วไปปัจจุบันนี้ใช้ขนาดมาตรฐาน คือ ขนาด A4 น้ำหนัก 80-100 แกรม เป็นส่วนมาก

มีผลงานประติมากรรมกระดาษที่ประสบความสำเร็จทั้งในเชิงคุณค่า ความหมาย และการใช้งาน จากการออกแบบสร้างสรรค์ของนักออกแบบไทย ได้แก่ คุณวิริน เชาวนะ เจ้าของแบรนด์ “พับเพียบ เรียบ ร้อย” ที่มีแรงบันดาลใจแรกเริ่มมาจากการใช้แนวคิด ผลิตภัณฑ์ หรือวัสดุท้องถิ่น แล้วนำมาพัฒนาสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการออกแบบ โดยผลงานของวิรินเป็นงานกระดาษที่นำศิลปหัตถกรรมไทยคือ “งานดอกไม้สด” มาประยุกต์ให้เกิดความทันสมัยและน่าสนใจยิ่งขึ้น ด้วยการปรับเปลี่ยนวัสดุจาก ดอกไม้ มาเป็นกระดาษ พับเป็นรูปทรงเรขาคณิต และขึ้นรูปจนเกิดเป็นงานในรูปแบบใหม่ ที่ยังคงความเป็นไทยและความละเอียดประณีตอันเป็นคุณค่าดั้งเดิมไว้อย่างครบถ้วน นักออกแบบอีก 1 ท่านที่ใช้แนวคิดจากความเป็นไทยสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์กระดาษคือ คุณศรัณย์ อยู่คงดี ที่สร้างสรรค์งานเครื่องประดับเพื่อนำเสนอความงามสง่าของหญิงไทย เส้นห์และ

มูลค่าของผู้หญิงไทย ให้ผู้หญิงรู้สึกภูมิใจในความเป็นตัวเอง ซึ่งผลงานได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย

กระดาษเป็นหนึ่งในวัสดุที่เปราะบางมาก ที่สามารถใช้ในงานศิลปะ เป็นวัสดุที่สามารถพลิกแพลงได้สูงและเหมาะที่จะนำมาใช้เป็นแบบจำลองต่างๆ หลายคนอาจมองว่ากระดาษเป็นอะไรที่ธรรมดาซึ่งแท้จริงแล้วเราสามารถประยุกต์ให้ดูดีในรูปแบบที่น่าอัศจรรย์ด้วยงานศิลปะจากกระดาษ งานพับ งานม้วน หรือการฉีกด้วยมือ งานแกะสลักหรือการตัดด้วยก้นไกลเลเซอร์หรือมีดกระดาษสามารถปรับเปลี่ยนได้หลายทางอย่างที่คาดไม่ถึง

ภาพประกอบ 47 ศิลปะจากกระดาษใบเดียวของ Peter Callese

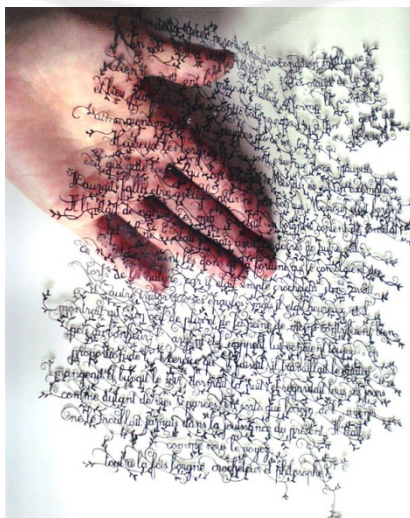
ภาพประกอบ 48 ศิลปะงานม้วนกระดาษภาพเหมือนโดย Yulia Brodskaya

ภาพประกอบ 49 ศิลปะจากรอยการพับโดย Simon Schubert

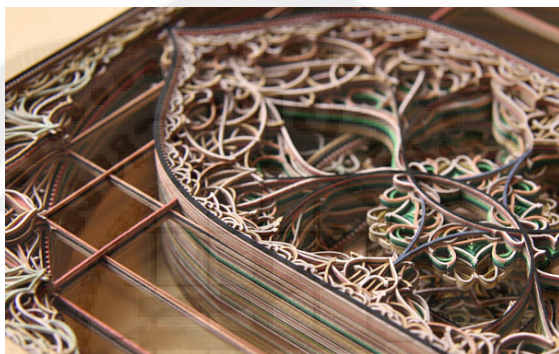
ภาพประกอบ 50 งานประติมากรรมสัตว์จากกระดาษโดย Calvin Nicholls

ภาพประกอบ 51 งานศิลปะการตัดกระดาษโดย Hina Aoyama

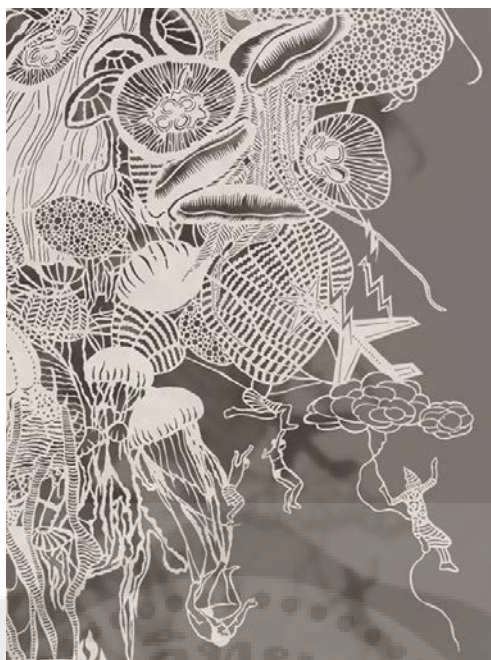
ภาพประกอบ 52 หน้ากากจากการพับกระดาษโดย Joel Cooper

ภาพประกอบ 53 ศิลปะการเลเซอร์กระดาษโดย Eric Standley

ภาพประกอบ 54 ศิลปะกระดาษโดย Cheong-ah Hwang

ภาพประกอบ 55 ศิลปะประณีตด้วยกระดาษโดย Bovey Lee

ภาพประกอบ 56 งานพับกระดาษแบบญี่ปุ่นโดย Nguyen Hung Cuong

กระบวนการผลิตประติมากรรมกระดาดแบบพิเศษ

การผลิตแบบ CNC (Computer Numerical Control) เครื่อง CNC คือ เครื่องจักรกลแบบอัตโนมัติที่ทำงานด้วยระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยตัวเครื่องจะทำงานตามแบบที่เราได้จัดใส่โปรแกรมการทำงานเข้าไป และสามารถใช้ได้หลายภาษา ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้เครื่องจักรชนิดนี้กับงานโลหะที่ต้องการความละเอียดและแม่นยำ หรือมีความซับซ้อนสูง โดยมีจุดประสงค์ในสร้างเครื่อง CNC ขึ้นมาเพื่อให้สามารถทำงานได้โดยอัตโนมัติในแบบรวดเร็ว แม่นยำ และสามารถทำงานในแบบที่ซับซ้อนได้ดี ด้วยระบบมอเตอร์ไฟฟ้าที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการควบคุมมุมต่างๆ ได้อย่างละเอียด ทำให้ชิ้นงานออกมาดีนั่นเอง

ผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้กับเครื่อง CNC

- งานเฟอร์นิเจอร์
- งานอุตสาหกรรมรองเท้า
- งานอุตสาหกรรมยานยนต์
- งานสถาปนิก หรือการออกแบบโมเดลต่างๆ
- งานผลิตอัญมณี
- งานหล่อพระ, พระพิมพ์ หรืองานประติมากรรมต่างๆ
- งานตกแต่ง หรือเครื่องแกะสลัก
- งานผลิตชิ้นส่วนเครื่องจักร
- งานตกแต่งรถยนต์ หรือรถประเภทต่างๆ

ข้อดีของการใช้เครื่อง CNC

- มีความละเอียดในงาน ทำชิ้นงานต่างๆ ออกมาได้มาตรฐาน
- งานมีคุณภาพและเท่ากันทุกชิ้น เนื่องจากการสั่งงานโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในเครื่องจักร ทำชิ้นงานที่ได้เกิดความผิดพลาดได้น้อยมากๆ หรือแทบไม่มีผิดพลาดเลย
- สามารถผลิตงานออกมาได้อย่างรวดเร็ว และใช้พื้นที่ในการทำงานน้อย ประหยัดพื้นที่ในการเก็บชิ้นงาน

- ทำงานได้ดีแม้ว่าชิ้นงานจะมีความยากและซับซ้อนสูง
- ช่วยลดเวลาในการตรวจสอบคุณภาพของชิ้นงานลง และลดแรงงานในการผลิตลง

ข้อเสียของการใช้เครื่อง CNC

- ตัวเครื่องมีราคาค่อนข้างสูงมาก จำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ เพราะในประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตเครื่องจักรชนิดนี้ได้ และค่าบำรุงรักษาเครื่องจักรมีราคาสูงเช่นกัน
- หากเครื่องมีปัญหาต้องส่งซ่อมซึ่งมีราคาค่าซ่อมสูงมาก เนื่องจากต้องใช้ผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องการแก้ไขโปรแกรมพอสมควร
- ต้องใช้งานเครื่องจักรเป็นประจำ หากปล่อยทิ้งไว้ในบางช่วงที่ไม่มีงานอาจทำให้เครื่องเสื่อมสภาพได้

- จำเป็นต้องมีพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เขียนโปรแกรม NC
- ไม่เหมาะกับงานจำนวนน้อยๆ เนื่องจากค่าใช้จ่ายสูง
- การควบคุมของเครื่องเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งต้องได้ผู้เขียนโปรแกรมที่ฝึกอบรมและมี
ความรู้เป็นอย่างดี ไม่อย่างนั้นเครื่องจะเปิดไม่ได้เลย

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิพัฒน์พงศ์ มาศิริ (2558: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวคิดอัตลักษณ์ทางดนตรี พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางดนตรี เป็นแนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ในอีกลักษณะหนึ่ง ที่ปรากฏในการศึกษาทางสังคมศาสตร์ราวสองทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดอัตลักษณ์ทางดนตรีได้รับการพัฒนาขึ้น โดยการเชื่อมโยงแนวคิดอัตลักษณ์เข้ากับปรากฏการณ์ดนตรีที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมต่างๆ ทั่วโลก การผสมผสานแนวคิดอัตลักษณ์เข้ากับดนตรีทำให้เกิดความเข้าใจว่า มนุษย์นอกจากเป็นผู้สร้างดนตรีขึ้นเพื่อความบันเทิงในกิจกรรมต่างๆ แล้ว ดนตรียังมีบทบาทสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถค้นหาและสร้างตัวตนของมนุษย์ขึ้น สิ่งที่เรียกว่าตัวตนนี้ทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความหมาย เกิดความมั่นใจ และภาคภูมิใจที่จะสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นๆ อัตลักษณ์ทางดนตรีเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสังคม ในขณะที่เดียวกันบุคคลได้ใช้อัตลักษณ์ทางดนตรีนี้ ในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคม การส่งต่ออัตลักษณ์ทางดนตรีเกิดขึ้นในลักษณะของปฏิบัติการทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามสภาพสังคมในปัจจุบันที่โลกกำลังถูกครอบงำด้วยอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์และทุนนิยม ทำให้วัฒนธรรมของผู้คนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้ผู้คนต้องพยายามดิ้นรนในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนเอาไว้ พร้อมกับสร้างอัตลักษณ์ใหม่ขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีเทคโนโลยีเป็นแกนกลางทำให้เกิดการผสมผสานดนตรีของผู้คนในวัฒนธรรมต่างๆ การเกิดดนตรีในรูปแบบใหม่ในลักษณะของดนตรีลูกผสมผ่าเหล่า หรือดนตรีร่วมสมัย ดนตรีในอัตลักษณ์ใหม่นี้ทำให้ประสบการณ์ทางดนตรีของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการสร้างมาตรฐานสุนทรีภาพทางดนตรีขึ้นมาใหม่ ปรากฏการณ์ของดนตรีร่วมสมัยกำลัง สะท้อนกระบวนการของอัตลักษณ์ทางดนตรีท่ามกลางสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

ธาริน กลิ่นเกสร (2555: บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ที่มีต่อสุนทรีภาพของนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ระดับพัฒนาการสุนทรีภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ หลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ สูงกว่าก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 2) ค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับพัฒนาการสุนทรีภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ อยู่ที่ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) (= 3.61)
- 3) พฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะที่ปรากฏมากที่สุด คือ สนใจต่อเนื้อหา
- 4) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ ชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ และกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะช่วยให้เห็นคุณค่าของการ

ใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ และ 5) นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดในทุก ๆ กิจกรรม และกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ศิลปะเกาะประตู่ห้องเรียนมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

ปนัดดา มนุษรฐา (2555: บทคัดย่อ) ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายในร้านค้าพิพิธภัณฑ์ กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มิวเซียมสยาม โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้และสำรวจความต้องการผู้บริโภค 2) เพื่อออกแบบสินค้าของที่ระลึกจำหน่ายในร้านค้าพิพิธภัณฑ์ที่ตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย และ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบ โดยมีลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดสอบถามเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์และเก็บข้อมูลความต้องการผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายสมาชิกมิวเซียมสยาม Facebook Fanpages ใช้เวลา 2 สัปดาห์ มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คนโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประเมินค่า 2) สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์จำนวน 5 คนและผู้เชี่ยวชาญประจำพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้จำนวน 2 คนใช้วิธีเลือกโดยจงใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 3) สอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ผู้วิจัยออกแบบ ได้แก่ สมาชิกมิวเซียมสยาม Facebook Fanpages ใช้เวลาสองสัปดาห์ มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติความถี่และร้อยละ เพื่อวัดผลความพึงพอใจของผู้บริโภค แล้วจึงนำมาแปลผลโดยการบรรยาย ผลการวิจัยพบว่าผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจที่สุดมี 2 แบบคิดเป็นร้อยละ 64.7 เท่ากันคือ 1) ชิ้นงานเกาะรัตนโกสินทร์ นาฬิกาแขวนผนังรูปจำลองสถานที่สำคัญในเกาะรัตนโกสินทร์ เช่น พระบรมมหาราชวัง เสาชิงช้า อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เป็นต้น วัสดุที่ใช้ทำจากพลาสติกอะคริลิกผลิตโดยการตัดเลเซอร์ ตัดเครื่องนาฬิกาและตัวแขวนด้านหลัง 2) ชิ้นงานสยามไอคอน ชุดแม่เหล็กสำหรับตั้งรูปหรือติดตู้เย็น วัสดุที่ใช้ทำจากพลาสติกอะคริลิก ผลิตโดยการตัดเลเซอร์ติดแม่เหล็กด้านหลัง สัญลักษณ์ตัวแทนกรุงเทพฯ เช่นเสาชิงช้า เรือสุพรรณหงษ์ ยักษ์ และรถตุ๊กตุ๊ก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยตรงตามวัตถุประสงค์ คือ

- 1) ศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย จากวงมโหรีวงเล็ก ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์
- 2) ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทย ที่จำลองอัตลักษณ์ ของเครื่องดนตรีไทย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การทบทวนวรรณกรรม
2. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
6. การออกแบบ
7. การสรุปผลการวิจัย อภิปราย ข้อเสนอแนะ และรวบรวมงานวิจัยเป็นรูปเล่ม

1. การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสืบค้นข้อมูลแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับดนตรีไทย
- 1.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดประสบการณ์สุนทรีย์
- 1.3 แนวคิดทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก
- 1.4 แนวคิดทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม
- 1.5 แนวคิดทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมกับพฤติกรรมผู้บริโภค
- 1.6 การออกแบบประติมากรรมกระดาษ
- 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปใช้ในการสร้างเครื่องมือวิจัย เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

2. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. เครื่องดนตรีไทยจากวงมโหรีวงเล็ก มีเครื่องดนตรีดังนี้ ซอสามสาย 1 คัน, ระนาดเอกมโหรี 1 ราง, ฆ้องวงใหญ่มโหรี 1 วง, ซอด้วง 1 คัน, ซออู้ 1 คัน, จะเข้ 1 ตัว, ขลุ่ยเพียงออ 1 เล้า, โทนมโหรี 1 ใบ, ฆ้องมโหรี 1 ใบ และฉิ่ง 1 คู่
2. งานออกแบบประติมากรรมกระดาด ที่มีความเหมาะสมสำหรับเป็นแนวทางในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยต้นแบบ
3. การสร้างกลิ่นหอมในกระดาด
4. กลไกการเกิดเสียงในกล่องดนตรี
5. ผิวสัมผัสของกระดาด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ แบบร่างประติมากรรมกระดาดผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยสำหรับนักท่องเที่ยว ที่ได้รับการออกแบบโดยผู้วิจัย ทั้งหมด 5 แนวทาง จากนั้นเป็นการคัดเลือกแบบจากแบบร่าง ที่มีคะแนนความเห็นสูงที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยนำแบบร่างที่ได้รับเลือกแล้ว มาพัฒนาแบบให้ครบ 10 เครื่องดนตรี และปรับปรุงแบบจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย จากนั้นทำการสรุปและอภิปรายผลที่ได้รับการประเมินและการทดสอบความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็กเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาประกอบการศึกษาและวิจัย โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาข้อกำหนดด้านอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็กในแง่มุมมองของประสบการณ์สุนทรีย์จากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ใช้เพื่อหาข้อกำหนดด้านอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็กในแง่มุมมองของประสบการณ์สุนทรีย์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้และความชำนาญในด้านดนตรีไทย ในแง่มุมมองทางประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา และเสียงเพลง ซึ่งเป็นการตอบข้อสงสัยแบบ Real Time โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการสร้างสัมผัสทั้ง 5 เพื่อเกิดประสบการณ์สุนทรีย์ มาเป็นแบบสัมภาษณ์ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่สร้างความแตกต่างและน่าสนใจให้กับตัวผลิตภัณฑ์ได้ เมื่อผู้บริโภคสนใจในผลิตภัณฑ์ ก็จะหวนกลับมาชื่นชมดนตรีไทยต้นแบบ

โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อนามสกุล อายุ อาชีพ/ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ สังกัด ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 คำถามสัมภาษณ์ เกี่ยวกับอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย ที่เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ในบริบทของผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ได้แก่

- 1) รูปลักษณ์เครื่องดนตรีไทยที่เหมาะสมในการเผยแพร่
- 2) รสดนตรีไทยที่เหมาะสมในการเผยแพร่
- 3) กลิ่นดนตรีไทยที่เหมาะสมในการเผยแพร่
- 4) เสียงดนตรีไทยที่เหมาะสมในการเผยแพร่
- 5) ผิวสัมผัสที่สื่อถึงดนตรีไทยที่เหมาะสมในการเผยแพร่
- 6) เรื่องราวดนตรีไทยที่เหมาะสมในการเผยแพร่

ส่วนที่ 3 คำถามสัมภาษณ์ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาข้อกำหนดด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้านโครงสร้าง จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

เครื่องมือชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ใช้เพื่อหาข้อกำหนดด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย เรื่องโครงสร้าง ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้และความชำนาญในด้านการออกแบบ เพื่อศึกษาแนวทางประติมากรรมกระดาด ที่เหมาะสมในการเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย การเลือกใช้ชนิดของกระดาด การศึกษาวิธีสร้างสีและกลิ่น ซึ่งเป็นการตอบข้อสงสัยแบบ Real Time โดยใช้แนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม มาเป็นแบบสัมภาษณ์ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่สามารถสื่อเรื่องราวทางวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้อง มีคุณค่า และเหมาะสม

โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อนามสกุล อายุ อาชีพ/ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ สังกัด ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 คำถามสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ได้แก่

- 1) แนวคิดในการออกแบบที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย
- 2) วัสดุที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย
- 3) การผลิตที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย
- 4) สีที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย
- 5) ภาพประกอบที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

ส่วนที่ 3 คำถามสัมภาษณ์ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.3 แบบสอบถามความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง

เครื่องมือชุดที่ 3 แบบสอบถามความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อทำการเก็บข้อมูลบุคคลทั่วไป ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง โดยกำหนดให้เป็นบุคคลที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 18 - 55 ปี (วัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงชีวิตที่มีการปรับตัวตามสภาพของสังคมและแบบแผนใหม่ๆ ของชีวิต) ไม่จำกัดเพศ การศึกษา และอาชีพ

โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเก็บข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ

สถานภาพการสมรส รายได้ต่อเดือน และถิ่นฐานปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ได้แก่

- 1) ความถี่ในการฟังดนตรีไทย
- 2) ระดับความชอบในการฟังดนตรีไทย
- 3) ประสบการณ์ในการซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย (เคย/ไม่เคย พร้อมระบุเหตุผล)
- 4) ลักษณะการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย (ซื้อแบบแยกชิ้นเครื่องดนตรี/ซื้อแบบรวมเครื่องดนตรีครบวง)
- 5) แนวทางการออกแบบที่จะตัดสินใจเลือกซื้อ
- 6) ลำดับปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกซื้อ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เมื่อได้ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และแบบสอบถามความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ทั้ง 3 ด้านแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล ร่วมกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทยต่อไป

3.4 แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย ภายใต้เกณฑ์การคัดเลือกของแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์

การประเมินแบบร่างมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยทำแบบประเมินความคิดเห็นต่อแบบร่างโดยรวมทั้งหมด ของแนวทางการออกแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านดนตรีไทย และด้านการออกแบบประเมินในภาพรวมทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญประเมินขั้นที่ 2 แบบร่างที่ได้รับเลือก มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปสู่การสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย

ขั้นตอนที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญสรุปแบบ และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทยต่อไป

เครื่องมือชุดที่ 4 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยภายใต้เกณฑ์การคัดเลือกของแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ โดยเป็นการประเมินแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย 5 แนวคิด ที่ผ่านการศึกษาแล้วว่า แต่ละแนวคิดมีความเหมาะสมในการเผยแพร่ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก โดยกำหนดหัวข้อการประเมินจากผลสรุปความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย (เครื่องมือชุดที่ 3)

โดยแบบประเมินแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน ได้แก่ ชื่อนามสกุล อายุ อาชีพ/ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญ สังกัด ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย โดยผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญลงคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบลิเคิร์ต (Likert) เป็นการกำหนด จากคะแนนสูงที่สุดไล่ไปจนถึงน้อยที่สุด ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

การกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ยต่างๆ กำหนดช่วงกว้างละ 1.0 (บุญชมและบุญส่ง, 2535: 22-28) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	ความหมาย
4.51 - 5.00	ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด
3.51 - 4.50	ระดับความคิดเห็นมาก
2.51 - 3.50	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
1.51 - 2.50	ระดับความคิดเห็นน้อย
1.00 - 1.50	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบประเมิน เสนอแนะเกี่ยวกับการออกแบบเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาแบบร่าง

เมื่อได้ข้อมูลตามแบบประเมินแบบร่างจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยทำการพัฒนาแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปประเมินแบบร่างครั้งที่ 2 เพื่อสรุปผลการออกแบบต่อไป

เครื่องมือชุดที่ 5 แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ภายใต้เกณฑ์การคัดเลือกของแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

โดยแบบประเมินถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเก็บข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ชื่อนามสกุล อายุ อาชีพ/ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ สังกัด ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 การประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ทั้งหมด 10 เครื่องดนตรี โดยมีประเด็น ดังนี้

- ☐ ผ่านเกณฑ์
- ☐ ไม่ผ่านเกณฑ์
- ☐ แนวทางแก้ไข

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.5 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ภายหลังจากการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

เครื่องมือชุดที่ 6 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเพื่อประเมินความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย เป็นการประเมินต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย โดยใช้คำถาม จากเครื่องมือชุดที่ 3

โดยแบบประเมินแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพการสมรส รายได้ต่อเดือน และถิ่นฐานปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย โดยผู้วิจัยให้ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ลงคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบลิเคิร์ต (Likert) เป็นการกำหนด จากคะแนนสูงสุดไล่ไปจนถึงน้อยที่สุด ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

การกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ยต่างๆ กำหนดช่วงกว้างละ 1.0 (บุญชมและบุญส่ง, 2535: 22-28) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	ความหมาย
4.51 - 5.00	ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด
3.51 - 4.50	ระดับความคิดเห็นมาก
2.51 - 3.50	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
1.51 - 2.50	ระดับความคิดเห็นน้อย
1.00 - 1.50	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะเกี่ยวกับต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยต่อไป

วิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำเครื่องมือทั้ง 6 ชุด ไปตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไข ถ้อยคำ ภาษา ความถูกต้องของข้อคำถาม โดยมีผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ คือ

รองศาสตราจารย์ กิตติชัย เกษมสานต์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาศิลปะสถาปัตยกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปัจจุบัน กำลังศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการวิจัยเพื่อการออกแบบ PhD Design Research, Brunel University London ประเทศอังกฤษ

ขั้นตอนที่ 2 ปรับปรุงและแก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องและจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทำการเก็บข้อมูลตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้

โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความชำนาญในด้านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย และมีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 7 ปี ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านดนตรีไทย จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1) อาจารย์เมธี พันธุ์วราร

หน้าที่การงานในปัจจุบัน: หัวหน้าสาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษา

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสบการณ์การทำงาน: 17 ปี

2) อาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ จำนงค์สาร

หน้าที่การงานในปัจจุบัน: อาจารย์สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษา

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสบการณ์การทำงาน: 18 ปี

3) อาจารย์ ดร.เทพิกา รอดสการ

หน้าที่การงานในปัจจุบัน: อาจารย์สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสบการณ์การทำงาน: 14 ปี

ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1) อาจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกภูมิวงศา

หน้าที่การงานในปัจจุบัน: อาจารย์ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ประสบการณ์การทำงาน: 8 ปี

2) คุณศรัณญ์ อยู่คงดี

หน้าที่การงานในปัจจุบัน: เจ้าของแบรนด์ SARAAN
นักออกแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษ
ประสบการณ์การทำงาน: 10 ปี

3) คุณสุวิทย์ บุญไทย

หน้าที่การงานในปัจจุบัน: หัวหน้าฝ่ายศิลปกรรม
บริษัท อัสตรัม พับลิชชิ่ง จำกัด
ประสบการณ์การทำงาน: 10 ปี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็กเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ โดยการเก็บข้อมูลที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ลักษณะคือ

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้เครื่องมือการวิจัย ได้แก่แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมินความคิดเห็น แบบประเมินความพึงพอใจ แล้วรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำไปวิเคราะห์ และเป็นแนวทางในการพัฒนาผลงาน

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรูปแบบของตำรา หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และสื่อออนไลน์ในเว็บไซต์ต่างๆ ซึ่งได้รวบรวมไว้ในบทที่ 2 ของงานวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างงานวิจัย และเป็นแหล่งอ้างอิงที่สำคัญในงานวิจัยประเภทเดียวกันนี้

5. การจัดการทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดการทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยฉบับนี้ เป็นการนำข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ มารวบรวมเข้าไว้ด้วยกัน และวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อให้เป็นไปตามขอบเขตของการวิจัย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิและนำข้อมูลไปประเมินผล โดยการปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิและนำข้อมูลสรุปที่ได้ มาใช้ในการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

5.3 วิเคราะห์แนวคิดการออกแบบที่มีความเหมาะสมในบริบทของการเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ใช้ผลการวิเคราะห์และศึกษาข้อมูลด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม โดยเลือกใช้ทฤษฎีที่มีความเหมาะสม

5.4 ออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ทั้งหมด 5 แนวคิด โดยใช้ผลการวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมด

5.5 ผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อเลือกแบบที่ดีที่สุดและมีความเหมาะสมมากที่สุด และนำผลการประเมินแบบร่าง มาปรับปรุงพัฒนาตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

5.6 พัฒนาแบบร่าง นำแบบร่างที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพ

5.7 ประเมินผล เพื่อผลิตเป็นผลงานต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

5.8 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.9 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.9.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

5.9.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัย มาตรวจสอบตามเกณฑ์การให้คะแนน และนำไปวิเคราะห์โดยใช้วิธีการประเมินทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSS สำหรับความคิดเห็นจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เป็นรายด้านและนำเสนอในแบบตารางพร้อมคำบรรยาย

6. การออกแบบ

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดในด้านต่างๆ นำมาสรุปเพื่อทำการออกแบบตามกระบวนการที่ได้ศึกษามาโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการศึกษาทั้งหมด มาสร้างแบบแผนของโครงร่างของงาน ทั้งในด้านของแบบร่างลักษณะของงาน วางแผนการนำเสนอข้อมูล ลำดับ

ข้อมูล ซึ่งทั้งหมดจะบรรจุอยู่ในแบบร่างจำนวน 5 แนวทาง ให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้เลือกแบบผ่านเครื่องมือแบบประเมินความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อได้แบบร่างที่ถูกเลือกมากที่สุด จึงนำมาปรับปรุงพัฒนาจนได้แบบร่างที่มีความเหมาะสม 1 แนวทาง จากนั้นนำมาพัฒนาและออกแบบให้ครบทั้งชุด ของผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ที่มีทั้งหมด 10 เครื่องดนตรี แล้วปรับปรุงสร้างเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

ขั้นตอนที่ 3 นำต้นแบบให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินผล รับฟังความคิดเห็นข้อแนะนำ

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลสรุปจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอแบบที่สมบูรณ์ที่สุด ไปประเมินความพึงพอใจจากผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง และทำการสรุปผลการวิจัยทั้งหมด เพื่อวิเคราะห์และหาข้อเสนอแนะ

7. การสรุปผลการวิจัย อภิปราย ข้อเสนอแนะ และรวบรวมงานวิจัยเป็นรูปเล่ม

ผู้ทำวิจัยได้ทำการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ขั้นตอนและวิธีการในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ที่ได้รวบรวมหลักการและองค์ความรู้ในการออกแบบ โดยสรุปข้อมูลทางสถิติและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาต้นแบบเพื่อเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็กเพื่อกออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย จากวงมโหรีวงเล็ก ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ และออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ที่จำลองอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม

ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเครื่องดนตรีไทย และผลการวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการออกแบบ

ได้แก่ ผลการวิเคราะห์การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการวิเคราะห์แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

และผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง โดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ที่สนใจผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย จำนวน 100 คน

3. การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ที่สะท้อนถึง อัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก

ออกแบบตามแนวทางที่ได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยแบบร่าง 2 มิติ และ 3 มิติ

4. การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ

สอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย และด้านการออกแบบ เพื่อหาความคิดเห็นที่มากที่สุดในการเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์

5. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์

6. ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

7. ประเมินผลความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ที่สะท้อนอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก

8. สรุปผลการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม

ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบสำคัญที่โดดเด่นและชัดเจนของเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก มีดังนี้

ตาราง 1 แสดงองค์ประกอบเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก

องค์ประกอบหลักของเครื่องดนตรี	ส่วนประกอบ	อารมณ์ความรู้สึก
ลักษณะเครื่องดนตรี	 - รูปร่าง รูปทรง - สีธรรมชาติ - วัสดุ	- พริ้วไหว - เป็นมิตร สงบ - เป็นมิตร มั่นคง
สะท้อนวิถีชีวิต / คติความเชื่อ	 ใช้ประกอบใน ทุกพิธีกรรม ตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งงานมงคล และ อวมงคล	พลัง ความศรัทธา
เสียงดนตรี / บทเพลง	 - เครื่องดีด - เครื่องสี - เครื่องตี - เครื่องเป่า	- คึกคัก คมคาย - อ่อนหวาน - หนักแน่น - พริ้วไหว

ซึ่งจะเห็นว่า อัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันทั้ง 3 ด้าน คือต้อง มีองค์ประกอบร่วมกันคือ มีรูปลักษณะ เรื่องราวความเชื่อ และเสียงดนตรี จึงจะสามารถแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็กได้ชัดเจน ทั้งรูปร่างรูปทรงของเครื่องดนตรี ที่บ่งบอกความเป็นไทยด้วยรายละเอียดของเส้นสายที่ประกอบกันขึ้นเป็นเครื่องดนตรี เรื่องราวคติความเชื่อที่สัมพันธ์กับเสียงเพลงที่บรรเลงจากเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ซึ่งสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟังดนตรี ให้เกิดเป็นประสบการณ์สุนทรีย์ได้

ผลการศึกษาทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ พบว่า การออกแบบที่คำนึงถึงการตอบสนองประสาทสัมผัสทั้ง 5 จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจมากขึ้น การสัมผัสไม่ใช่เพียงแค่กายภาพกับสิ่งของเท่านั้น แต่การสัมผัสด้วยประสบการณ์การใช้สินค้าหรือบริการก็เป็นส่วนสร้างการรับรู้และจดจำสินค้านั้นๆ ได้ ซึ่งเชื่อมโยงถึงจิตใจและอารมณ์ และความชอบของลูกค้าได้ การบูรณาการสัมผัสทางด้านรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส ทั้ง 5 มิตินี้ เข้าด้วยกันอย่างลงตัวโดยไม่จำเป็นต้องให้น้ำหนักทั้ง 5 สัมผัสนี้เท่ากัน สามารถเลือกสัมผัสใดสัมผัสหนึ่ง หรือ 2-3 สัมผัสเป็นมิติหลักที่สอดคล้องกับคุณสมบัติหลักของสินค้าของเรา โดยมีสัมผัสอื่นๆ เป็นมิติแวดล้อมเพื่อเติมเต็มให้ครบทั้ง 5 สัมผัส และสื่อสารไปยังผู้บริโภค ผู้บริโภคก็จะได้รับการกระตุ้นผ่านอวัยวะสัมผัสต่างๆ ในร่างกาย ส่งผลให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกตอบสนองที่มีมิติของความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ดังนั้น หากสิ่งเร้าที่เราส่งไปกระตุ้นลูกค้าตรงกับสิ่งที่พวกเขาคาดหวังและปรารถนา ลูกค้าก็จะมีประสบการณ์และความทรงจำที่ดีต่อสินค้าและแบรนด์ของเรา เกิดเป็นความรู้สึกชอบและหลงใหลได้ปลื้มไปกับบรรยากาศและสินค้า ทำให้ลูกค้าอยู่ในสภาวะที่มีอารมณ์อยู่เหนือเหตุผล ส่งผลให้ลูกค้าซื้อเร็วขึ้น ซื้อง่ายขึ้น ซื้อเยอะขึ้น รวมไปถึงก่อให้เกิดการซื้อโดยที่ไม่ได้ตั้งใจจะซื้อสินค้ามาก่อนได้อีกด้วย

แนวคิดนี้ ได้ถูกพิสูจน์ สรุป และนำเสนอขึ้นในเวที TED Talk โดย จินซอบ ลี (Jinsob Lee) นักออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ชาวเกาหลีใต้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เออร์เดลย์ แอนด์ ไคลน์ บาร์ต ว่าด้วยประสาทสัมผัสมีผลต่อการจดจำสินค้า การออกแบบสินค้าหรือบริการสร้างบรรยากาศ ณ จุดขาย รวมถึงการสื่อสารทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของผู้บริโภคในรูปแบบของตา หู จมูก ปากและสัมผัส ที่เมื่อนำมาบูรณาการแล้วสามารถสร้างผลกระทบไปยังความทรงจำ ที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในของผู้บริโภคก่อให้เกิดเป็นการสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ เพื่อให้แตกต่างจากท้องตลาดทั่วไป ทำให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าด้วยอารมณ์มากขึ้น และยังสร้างการรับรู้และจดจำในสินค้าและบริการได้มากขึ้น

สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก เพื่อสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ มีองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบ ซึ่งประยุกต์ใช้จากแนวคิดทฤษฎีสัมผัส ดังนี้

ตาราง 2 แสดงองค์ประกอบในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

ช่องทางการสื่อสารที่มีผลกระทบต่อสัมผัส	การสร้างการรับรู้
- ด้านรูปลักษณ์ ผ่านการมองเห็นทางตา	ตาช่วยสร้างการรับรู้เพื่อสร้างการจดจำ โดยจำ ในลักษณะรูปภาพ และจดจำรูปทรงได้นานถึง 4 วัน ในขณะที่เราจะจำคำพูดได้เพียง 1 ชั่วโมง รูปลักษณ์ของที่ระลึก จึงต้องถ่ายทอดความเป็น เครื่องดนตรีไทยให้ชัดที่สุด และเหมาะสม
- ด้านการได้ยิน ผ่านเสียงที่มากระทบหู	เสียงเชื่อมโยงกับความรู้สึก และอารมณ์โดยตรง เสียงสร้างบรรยากาศและสร้างการจดจำ และ ดนตรีไทยมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนคือเสียง ฉะนั้น สัมผัสด้านนี้จึงต้องถ่ายทอดให้ชัดเจน
- ด้านกลิ่นความเป็นไทย ผ่านประสาทสัมผัสจมูก	จมูกเป็นประสาทสัมผัสที่เที่ยงตรงมากที่สุด เมื่อได้รับกลิ่นแล้ว จะถูกส่งผ่านไปที่สมองทันที และดึงความทรงจำหรือประสบการณ์ที่มีต่อกลิ่น นั้นกลับมา กลิ่นของดนตรีไทย ไม่จำเป็นว่าต้อง เป็นกลิ่นของวัสดุที่ใช้ทำเครื่องดนตรี แต่ หมายถึง กลิ่นอายุความเป็นดนตรีไทย ซึ่งอาจ รวมถึงกลิ่นบรรยากาศความเป็นไทย ในขณะที่มี การเล่นดนตรีไทย
- ด้านการรับรส	การรับรู้รส ในแง่ของดนตรีไทย จะเป็นรสของ ประสบการณ์ที่ได้ฟังเพลง รสจากการมองเห็น ภาพ และรสจากการสัมผัสสภาพแวดล้อม โดยรอบในขณะนั้น
- ด้านผิวสัมผัส	ผิวหนังช่วยสร้างการรับรู้จากการสัมผัส โดย พื้นที่บริเวณผิวหนังมีประสาท รับรู้ 4,000,000 หน่วย ทำให้ง่ายต่อการรับรู้ของผิวสัมผัสที่ แตกต่างกัน รวมทั้งความหนัก ความเบา หรือ มิติของสินค้า การสร้างงานให้มีพื้นผิวที่เหมาะสม (texture) จะช่วยสร้างประสบการณ์การรับรู้ได้ดี
- ด้านสัมผัสเรื่องราว	การเพิ่มเนื้อหา เรื่องราว ที่มา ภูมิหลัง หรือสร้าง ประวัติศาสตร์ จะช่วยกระตุ้นความรู้สึกต่อ สินค้าได้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการออกแบบ

2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์เมธี พันธุ์วาท, อาจารย์สุศักดิ์ จำนงสาร และอาจารย์เทพิกา รอดสการ ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย ที่ต้องการสื่อสารผ่านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย ในแง่มุมมองของประสบการณ์สุนทรีย์ะ มีดังนี้

1) รูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย คือลักษณะที่มีการตัดทอนรายละเอียดบางส่วน แต่คงไว้ซึ่งสาระสำคัญ แนวคิดการสร้างเครื่องดนตรีไทยเกือบทุกชนิด คำนึงถึงความงดงามทางด้านทัศนศิลป์อันสอดคล้องไปกับอารมณ์อันอ่อนโยน และความนุ่มนวลของเพลงที่บรรเลง จึงมีลักษณะที่ประกอบด้วยเส้นโค้งอันอ่อนช้อยนุ่มนวล และมีความเรียวแหลมเสียดยอดขึ้นไปบนอากาศ เช่น ซอสามสาย ซอด้วง ซออู้ และเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นด้วยความอ่อนหวานของเส้นโค้ง อันเป็นลักษณะสำคัญของทัศนศิลป์ไทย ได้แก่ ระนาด ฆ้องวง โทน รำมะนา ทั้งยังมีความพยายามประดิษฐ์เครื่องดนตรีบางชนิดให้มีรูปร่างรูปทรงดนตรี เลียนแบบสัตว์ต่างๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น จะเข้

2) รสของดนตรีไทย ที่เหมาะสมกับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของดนตรีไทย คือรสของความสนุกสนาน ครื้นเครง เพื่อการผ่อนคลายทางอารมณ์ของผู้ฟัง (รสที่เกิดจากการฟังดนตรีไทย อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รสความรู้สึก ที่ทำให้ผู้ฟังอยากฟังซ้ำ สำหรับความหมายของคำว่า รส พอจะแยกกล่าวได้ 2 ลักษณะดังนี้ ความหมายแรก รส หมายถึง สภาวะที่รับรู้ด้วยลิ้น ในความหมายนี้จึงหมายถึง รสหวาน รสเค็ม รสเปรี้ยว เป็นต้น ความหมายที่สอง รส หมายถึง อารมณ์ เช่น ความอึดอัด ความซึมซาบ ความซาบซ่าน หรือความประทับใจ ในกรณีของดนตรี อันเป็นเรื่องของเสียง จะทำให้ผู้ที่ได้ยินได้ฟังเกิดความชื่นชอบ อาจหาญ ร่าเริง ปีติ หรือเศร้าโศก รสในความหมายนี้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นรสอร่อยของประสบการณ์)

3) กลิ่นดนตรีไทย ใช้กลิ่นดอกไม้ไทยมาสื่อสาร จากประวัติการเล่นดนตรีไทย จะนำดอกไม้มาบูชาครูดนตรีก่อนการเล่นดนตรีไทยทุกครั้ง จึงเกิดกลิ่นดอกไม้ไทย สร้างบรรยากาศให้ทั้งกับผู้เล่นและผู้ฟัง

4) เสียงเพลงดนตรีไทย ใช้เพลง “คางคากินกล้วย” เป็นตัวแทนของเพลงไทย ซึ่งเป็นเพลงไทยโบราณที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากมาจนถึงปัจจุบัน เป็นทำนองเก่าที่ใช้ประกอบการแสดงละคร ทำนองจังหวะกระชับรุกเร้า ชวนให้เกิดอารมณ์คึกคัก สนุกสนาน เหมาะสมกับโอกาสในงานรื่นเริง และการเผยแพร่ให้ชาวต่างชาติได้ฟัง เป็นเพลงที่ฟังง่าย

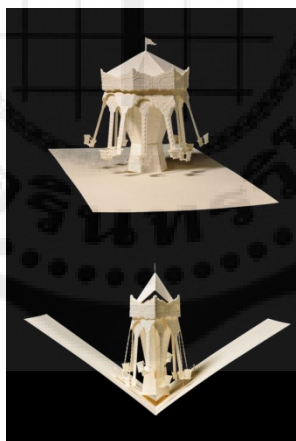
5) พื้นผิวสัมผัส ที่เหมาะสม คือลักษณะที่มีความใกล้เคียงวัสดุธรรมชาติ จะให้ความรู้สึกผ่อนคลายเวลาสัมผัส

6) เรื่องราวของดนตรีไทย เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย ตั้งแต่เกิดจนตาย ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ล้วนมีดนตรีไทยเป็นองค์ประกอบสำคัญ

2.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

ผู้วิจัย ศึกษาแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ะ ผสมกับทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบให้ข้อเสนอแนะ และได้ทำการสรุปเป็นข้อกำหนดในการออกแบบ ดังนี้

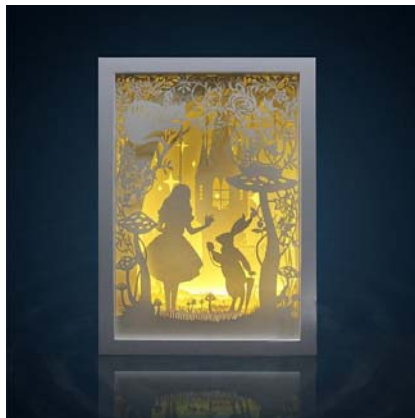
1) รูปทรง เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างจากภายนอกสู่ภายใน (outside-in) โดยการลบบางส่วน ทำให้เรียบง่าย (Simplification), การเน้นบางส่วน ทำให้เห็นสัญลักษณ์ (Symbolism), การตัดทอนบางสิ่งบางตอน ทำให้เหลือน้อยลง (Dehumanization), การยืด เพิ่มบางส่วนให้มากขึ้น สลับตำแหน่ง (Addition/Elongation/Misplacing) ซึ่งแนวคิดในการออกแบบที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย มี 5 แนวคิด ซึ่งผ่านการศึกษาทดลองจากผู้วิจัย ว่าแต่ละแนวทางมีความเป็นไปได้ในการผลิตเป็นของที่ระลึกดนตรีไทย โดยการศึกษาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ได้แก่ แนวคิดบัตรอวยพรสามมิติ (Pop-Up Card), แนวคิดตัวต่อสามมิติ (3D Puzzle), แนวคิดกล่องเงา (Shadow Box), แนวคิดโมเดลกระดาษเรขาคณิต (Origami) และแนวคิดโมเดลกระดาษ (Paper Box)

ภาพประกอบ 57 แนวคิดบัตรอวยพรสามมิติ (Pop-Up Card)

ภาพประกอบ 58 แนวคิดตัวต่อสามมิติ (3D Puzzle)

ภาพประกอบ 59 แนวคิดกล่องเงา (Shadow Box)

ภาพประกอบ 60 แนวคิดโมเดลกระดาษเรขาคณิต (Origami)

ภาพประกอบ 61 แนวคิดโมเดลกระดาษ (Paper Box)

2) วัสดุ ใช้กระดาษที่มีลวดลายในการสร้างสรรค์ผลงาน เพราะมีคุณสมบัติที่ยืดหยุ่นสูง สามารถดัดแปลงให้มีความอ่อนช้อยตามแนวคิดของการประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยได้ กระดาษสามารถบรรจุลวดลายความเป็นไทยลงไปได้ และมีน้ำหนักที่เบา พกพาสะดวก กระดาษที่เหมาะสมในการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย คือกระดาษ 100 ปอนด์ หรือกระดาษที่มีความหนา 200 แกรม และกระดาษ 140 ปอนด์ หรือกระดาษที่มีความหนา 300 แกรม

3) การผลิต เทคนิคที่เหมาะสมในการสร้างสรรค์ผลงานคือ การใช้เครื่องตัด CNC การตัดประกอบด้วยมือ และบรรจุแผ่นวงจรการเล่นเสียงภายในโครงสร้างกระดาษ ใช้วิธีอบกระดาษด้วยน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยในภาชนะปิดเป็นเวลา 2 วัน

4) สี ใช้สีไทยโทน ได้แก่ สีนวลจันทร์ และสี ขาวกระบัง โดย คุณไพโรจน์ พิทยเมธี

ภาพประกอบ 62 สีไทยโทน โดย คุณไพโรจน์ พิทยเมธี
สีที่ใช้คือ สีนวลจันทร์ และสี ขาวกระบัง

5) ภาพประกอบที่เหมาะสมคือ แบบลายเส้นไทย ที่ลดทอนรายละเอียด

ภาพประกอบ 63 ภาพลายเส้นแบบไทย

2.3 ศึกษาความคิดเห็น ความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง โดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ที่สนใจผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย จำนวน 100 คน ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อทำการเก็บข้อมูลบุคคลทั่วไป ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง โดยกำหนดให้เป็นบุคคลที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 18 - 55 ปี (วัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงชีวิตที่มีการปรับตัวตามสภาพของสังคมและแบบแผนใหม่ๆ ของชีวิต) ไม่จำกัดเพศ การศึกษา และอาชีพ

ตาราง 3 แสดงสัดส่วนเพศของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	46	46
หญิง	54	54
รวม	100	100

จากตารางพบว่าผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 46 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54

ตาราง 4 แสดงสัดส่วนอายุของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18-24 ปี	5	5
25-34 ปี	71	71
35-44 ปี	18	18
45-54 ปี	4	4
55 ปีขึ้นไป	2	2
รวม	100	100

จากตารางพบว่าผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายมีทุกวัย ตั้งแต่อายุ 18 ปี ขึ้นไป

ตาราง 5 แสดงสัดส่วนอาชีพของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
พนักงานบริษัทเอกชน	51	51
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5	5
ข้าราชการ	7	7
ธุรกิจส่วนตัว	22	22
นักเรียน / นักศึกษา	6	6
อื่นๆ	9	9
รวม	100	100

จากตารางจะเห็นว่าผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายมีทุกอาชีพ

ตาราง 6 แสดงสัดส่วนสถานภาพการสมรสของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

สถานภาพการสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	74	74
สมรส	26	26
แยกกันอยู่	0	0
รวม	100	100

จากตารางจะเห็นว่าผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายมีสถานะโสดมากกว่าสมรส เกินร้อยละ 50

ตาราง 7 แสดงรายได้ของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15,000 บาท	5	5
15,000-20,000 บาท	13	13
20,001-30,000 บาท	29	29
30,001-40,000 บาท	20	20
40,001-50,000 บาท	13	13
50,000 บาทขึ้นไป	20	20
รวม	100	100

ตาราง 8 แสดงความถี่ของการฟังดนตรีไทยของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

ความถี่ในการฟัง	จำนวน	ร้อยละ
บ่อย	6	6
ปานกลาง	21	21
นานๆ ครั้ง	51	51
แทบไม่ฟังเลย	22	22
รวม	100	100

จากตารางจะเห็นว่าผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายส่วนมาก จะฟังดนตรีไทย นานๆ ครั้ง

ตาราง 9 แสดงความชอบความสนใจในดนตรีไทยของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

ระดับความชอบ	จำนวน	ร้อยละ
ชอบมาก	5	5
ชอบ	34	34
ปานกลาง	37	37
น้อย	11	11
น้อยมาก	11	11
ไม่ชอบเลย	2	2
รวม	100	100

จากตารางจะเห็นว่าผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ มีความชอบดนตรีไทยระดับปานกลาง

ตาราง 10 แสดงประสบการณ์การซื้อของที่ระลึกดนตรีไทยของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

ตัวเลือก	จำนวน	ร้อยละ
เคย	33	33
ไม่เคย	37	37
รวม	100	100

จากตารางจะเห็นว่าผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายส่วนมาก ไม่เคยซื้อของที่ระลึกดนตรีไทย โดยให้เหตุผลว่า หาซื้อยาก, ไม่เคยเห็นผลิตภัณฑ์, ไม่มีขายทั่วไป และไม่มีจะเหตุผลในการซื้อ

ซึ่งหากการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก ได้รับความสนใจจากกลุ่มเป้าหมาย ก็อาจทำให้มีผลต่อการตัดสินใจซื้อมากขึ้น

ตาราง 11 แสดงทิศทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ที่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายสนใจ

ทิศทางการออกแบบ	จำนวน	ร้อยละ
Traditional แบบดั้งเดิม (คงรูปแบบเดิมเอาไว้)	45	45
Contemporary มีความร่วมสมัย มีกลิ่นอายของแบบดั้งเดิม กลางเก่า กลางใหม่ ลดทอนรายละเอียด	50	50
Modern สมัยใหม่ (รูปลักษณ์แตกต่างจากของเดิม ลดทอนรายละเอียดให้มากที่สุด)	5	5
รวม	100	100

จากตารางจะเห็นว่าผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย สนใจการออกแบบที่มีความร่วมสมัย เป็นลำดับสูงสุด แต่มีค่าร้อยละที่ใกล้เคียงกันกับการออกแบบ แบบดั้งเดิม

ตาราง 12 แสดงลำดับเหตุผลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

เหตุผลในการตัดสินใจซื้อ	ลำดับในการตัดสินใจเลือกซื้อ
มีสัญลักษณ์ของดนตรีไทย	ลำดับที่ 2
มีความสวยงาม	ลำดับที่ 1
มีประโยชน์ใช้สอย	ลำดับที่ 5
มีขนาดและน้ำหนักพอเหมาะ พกพาสะดวก	ลำดับที่ 6
มีความแปลกใหม่ แตกต่างไปจากผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทั่วไป	ลำดับที่ 3
มีโทนสีความเป็นไทย	ลำดับที่ 4

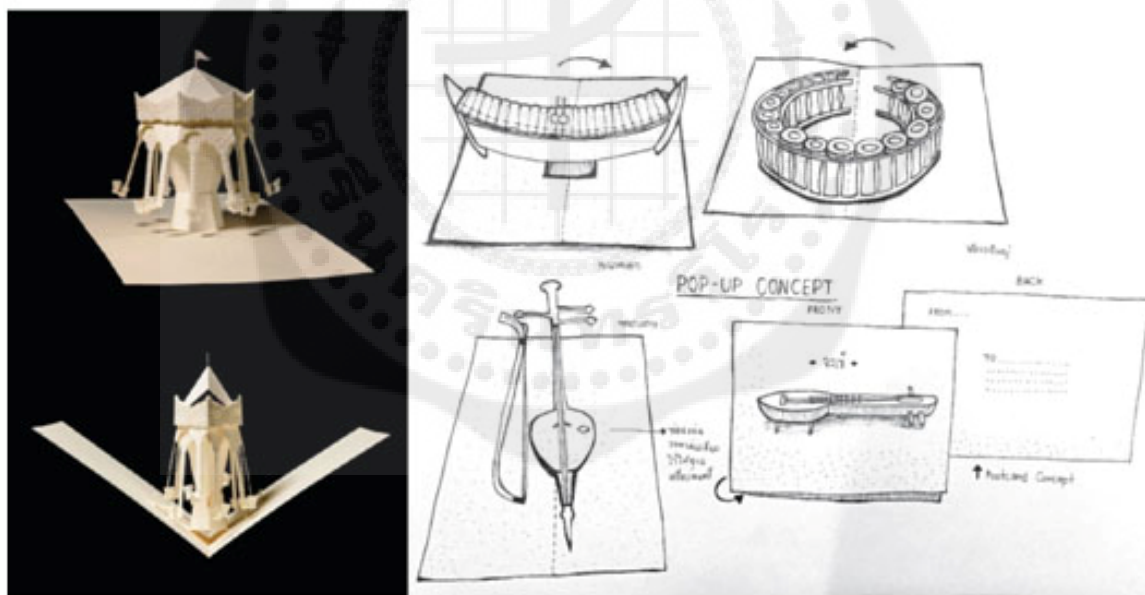
จากตาราง พบว่า ตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกจากรูปลักษณ์ ที่มีความสวยงาม เป็นอันดับแรก และมีสัญลักษณ์ความเป็นไทยมีความแปลกใหม่ สามารถใช้เป็นของขวัญในโอกาสสำคัญ เป็นลำดับถัดมา

3. การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

ออกแบบตามแนวทางที่ได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และจากแบบสอบถามความต้องการของผู้บริโภค

ผู้วิจัยออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย จำนวน 10 ชิ้น ได้แก่ ซอสามสาย 1 คัน, ซอด้วง 1 คัน, ซออู้ 1 คัน, จะเข้ 1 ตัว, ระนาดเอกมโหรี 1 ราง, ข้องวงใหญ่มโหรี 1 วง, โทนมโหรี 1 ใบ, รำมะนามโหรี 1 ใบ, ขลุ่ยเพียงออ 1 เล้า, ฉิ่ง 1 คู่ โดยมีแนวคิดในการออกแบบ 5 แนวทาง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทำการเลือกแบบและเสนอแนวทางในการพัฒนาแก้ไข ดังต่อไปนี้

1. Pop Up Card Concept

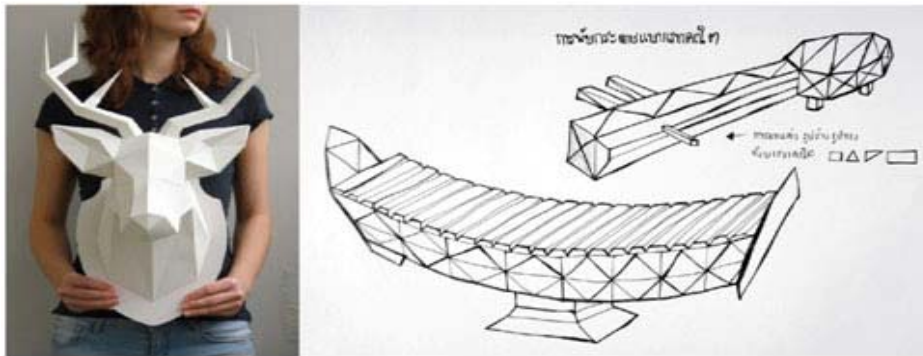

บัตรอวยพรสามมิติดนตรีไทย

แนวคิดในการออกแบบ : เป็นโปสการ์ดดนตรีไทย สำหรับส่งต่อเป็นของที่ระลึก ในโอกาสสำคัญ ที่สามารถแสดงอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก ในแง่ของประสบการณ์สุนทรีย์ได้แก่ ในด้านรูปลักษณ์ที่ตัดทอนแต่ยังคงสาระสำคัญ, รสของประสบการณ์ที่ได้จากการใช้งานโปสการ์ด, กลิ่นหอมของดอกไม้ไทย ที่อบไว้ในเนื้อกระดาษ, เสียงของเครื่องดนตรีที่ฝังกลไกไว้ภายในงานกระดาษ 3 มิติ

ภาพประกอบ 64 แบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยแนวคิด Pop Up Card

4. Origami Concept

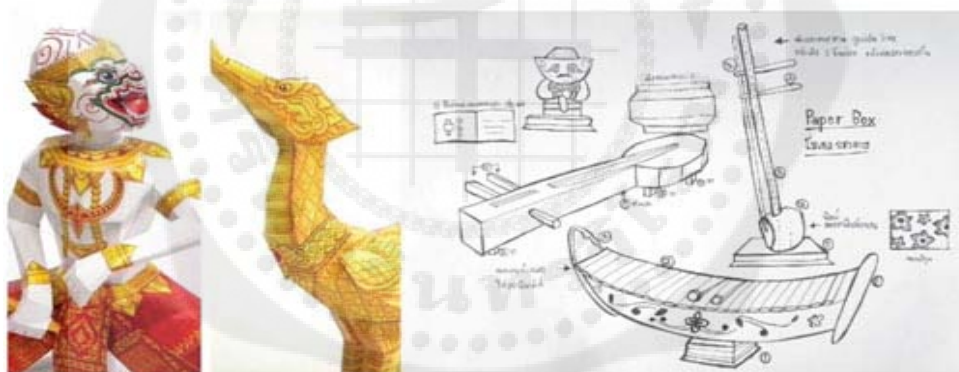

ประติมากรรมกระดาษดนตรีไทยรูปทรงเรขาคณิต

แนวคิดในการออกแบบ : การแทนคำรูปร่างรูปทรงเดิม ด้วยรูปทรงเรขาคณิต เพื่อให้งานเกิดความน่าสนใจ สามารถแสดง
 อัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก ในแง่ของประสบการณ์สุนทรีย์ได้แก่ ในด้านรูปลักษณ์ที่ตัดทอนแต่ยังคง
 สาระสำคัญ, รสของประสบการณ์ที่ได้จากการใช้งานโปสการ์ด, กลิ่นหอมของดอกไม้ไทย ที่อบไว้ในเนื้อกระดาษ, เสียงของ
 เครื่องดนตรีที่ฝังกลไกไว้ภายในงานกระดาษ 3 มิติ

ภาพประกอบ 67 แบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็กแนวคิด Origami

5. Paper Box Concept

โมเดลสามมิติดนตรีไทย

แนวคิดในการออกแบบ : ขึ้นรูปโดยการลวดทองโครงสร้างที่มีส่วนเว้าโค้ง แทนคำด้วยลักษณะกล่องเพื่อง่ายต่อการพับประกอบ
 ผู้บริโภคประกอบเอง โดยต้องมีอุปกรณ์ในการตัด แนวคิดนี้สามารถแสดงอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก
 ในแง่ของประสบการณ์สุนทรีย์ได้แก่ ในด้านรูปลักษณ์ที่ตัดทอนแต่ยังคงสาระสำคัญ, รสของประสบการณ์ที่ได้จากการ
 ประกอบงาน, กลิ่นหอมของดอกไม้ไทย ที่อบไว้ในเนื้อกระดาษ, เสียงของเครื่องดนตรีในอุปกรณ์บันทึกเสียง ที่ผู้บริโภค
 นำไปติดตามคู่มือแนะนำ

ภาพประกอบ 68 แบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยแนวคิด Paper Box

4. การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ

แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย และด้านการออกแบบ ที่มีต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย เพื่อหาความคิดเห็นที่มากที่สุดในการเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์ โดยมีการวิเคราะห์พิจารณาประเมินจากช่วงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	ความหมาย
4.51 - 5.00	ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด
3.51 - 4.50	ระดับความคิดเห็นมาก
2.51 - 3.50	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
1.51 - 2.50	ระดับความคิดเห็นน้อย
1.00 - 1.50	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดที่ 1 “Pop Up Card”

เกณฑ์การประเมินความเหมาะสม ของแบบร่างแนวคิดที่ 1	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทย	4.6	0.55	มากที่สุด
2. มีความสวยงาม	4.8	0.45	มากที่สุด
3. มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ	4.2	0.83	มาก
4. มีความเหมาะสมในการเป็นของที่ระลึก หรือของขวัญ ในโอกาสสำคัญ	4.6	0.55	มากที่สุด
5. ง่ายต่อการพกพา	4.4	0.55	มาก
6. รูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส	3.6	1.14	ปานกลาง

จากตารางพบว่า แบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดที่ 1 Pop-Up Card สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทยในระดับมากที่สุด มีความสวยงามในระดับมากที่สุด มีความแปลกใหม่ น่าสนใจในระดับมาก มีความเหมาะสมในการเป็นของที่ระลึกหรือของขวัญในโอกาสสำคัญในระดับมากที่สุด ง่ายต่อการพกพาในระดับมาก และรูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส ในระดับปานกลาง

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่าง
ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดที่ 2 “3D Puzzle”

เกณฑ์การประเมินความเหมาะสม ของแบบร่างแนวคิดที่ 1	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทย	4.8	0.45	มากที่สุด
2. มีความสวยงาม	4.2	0.83	มาก
3. มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ	3.8	0.84	ปานกลาง
4. มีความเหมาะสมในการเป็นของ ที่ระลึก หรือของขวัญ ในโอกาสสำคัญ	4.6	0.55	มากที่สุด
5. ง่ายต่อการพกพา	4.4	0.55	มาก
6. รูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส	4.2	0.84	มาก

จากตารางพบว่า แบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดที่ 2 “3D Puzzle” สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทยในระดับมากที่สุด มีความสวยงามในระดับมาก มีความแปลกใหม่ น่าสนใจในระดับปานกลาง มีความเหมาะสมในการเป็นของที่ระลึกหรือของขวัญในโอกาสสำคัญในระดับมากที่สุด ง่ายต่อการพกพาในระดับมาก และรูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส ในระดับมาก

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่าง
ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดที่ 3 “Shadow Box”

เกณฑ์การประเมินความเหมาะสม ของแบบร่างแนวคิดที่ 1	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทย	4.8	0.45	มากที่สุด
2. มีความสวยงาม	5	0	มากที่สุด
3. มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ	4.8	0.45	มากที่สุด
4. มีความเหมาะสมในการเป็นของ ที่ระลึก หรือของขวัญ ในโอกาสสำคัญ	5	0	มากที่สุด
5. ง่ายต่อการพกพา	4.6	0.55	มากที่สุด
6. รูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส	4.6	0.55	มากที่สุด

จากตารางพบว่า แบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดที่ 3 “Shadow Box” สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทยในระดับมากที่สุด มีความสวยงามในระดับมากที่สุด มีความแปลกใหม่น่าสนใจในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมในการเป็นของที่ระลึกหรือของขวัญในโอกาสสำคัญในระดับมากที่สุด ง่ายต่อการพกพาในระดับมากที่สุด และรูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส ในระดับมากที่สุด

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดที่ 4 “Origami”

เกณฑ์การประเมินความเหมาะสม ของแบบร่างแนวคิดที่ 1	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทย	4.2	0.84	มาก
2. มีความสวยงาม	4.2	0.84	มาก
3. มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ	4.8	0.45	มากที่สุด
4. มีความเหมาะสมในการเป็นของ ที่ระลึก หรือของขวัญ ในโอกาสสำคัญ	4.4	0.89	มาก
5. ง่ายต่อการพกพา	4	0.71	มาก
6. รูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส	3.6	0.55	มาก

จากตารางพบว่า แบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดที่ 4 “Origami” สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทยในระดับมาก มีความสวยงามในระดับมาก มีความแปลกใหม่น่าสนใจในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมในการเป็นของที่ระลึกหรือของขวัญในโอกาสสำคัญในระดับมาก ง่ายต่อการพกพาในระดับมาก และรูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส ในระดับมาก

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดที่ 5 “Paper Box”

เกณฑ์การประเมินความเหมาะสม ของแบบร่างแนวคิดที่ 1	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทย	4.6	0.55	มากที่สุด
2. มีความสวยงาม	4.2	0.84	มาก
3. มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ	4.2	0.45	มาก
4. มีความเหมาะสมในการเป็นของที่ระลึก หรือของขวัญ ในโอกาสสำคัญ	4.8	0.45	มากที่สุด
5. ง่ายต่อการพกพา	4.4	0.55	มาก
6. รูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส	3.8	0.84	มาก

จากตารางพบว่า แบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดที่ 5 “Paper Box” สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทยในระดับมากที่สุด มีความสวยงามในระดับมาก มีความแปลกใหม่ น่าสนใจในระดับมาก มีความเหมาะสมในการเป็นของที่ระลึกหรือของขวัญในโอกาสสำคัญในระดับมากที่สุด ง่ายต่อการพกพาในระดับมาก และรูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส ในระดับมาก

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย 5 แนวทาง

แบบร่าง	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. แนวคิด Pop-Up Card	4.37	0.43	มาก
2. แนวคิด 3D Puzzle	4.33	0.35	มาก
3. แนวคิด Shadow Box	4.8	0.18	มากที่สุด
4. แนวคิด Origami	4.2	0.4	มาก
5. แนวคิด Paper Box	4.33	0.35	มาก

จากตารางพบว่า แบบร่างแนวคิดที่ 3 คือแนวคิดกล่องจำลองบรรยากาศดนตรีไทย (Shadow Box) มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด สามารถนำมาพัฒนาเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้คัดเลือกแนวคิดที่ 3 คือ แนวคิดกล่องจำลองบรรยากาศดนตรีไทย เป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

ภาพประกอบ 69 แบบร่างแนวคิดผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก
ที่มีความเหมาะสม โดยเลือกตามเกณฑ์ที่ได้คะแนนความคิดเห็นมากที่สุด

5. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์

ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดกล่องจำลองบรรยากาศการเล่นดนตรีไทย
10 เครื่องดนตรี จำนวน 8 กล่อง

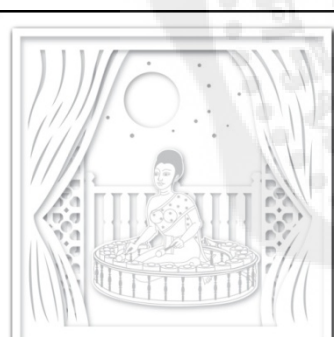
ภาพประกอบ 70 การพัฒนาแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก
แนวคิด Shadow Box

ผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยจากผู้เชี่ยวชาญ ที่ผู้วิจัยได้ทำการ
ออกแบบและพัฒนา

ตาราง 19 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : ระนาดเอกมโหรี

แบบร่าง	ผ่าน (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน (ร้อยละ)	ข้อเสนอแนะ
	100 (5)	0 (0)	ปรับทำนั่งของ นักดนตรีให้อยู่ ในองศาที่ขนาน กับเครื่องดนตรี

ตาราง 20 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : ข้องมโหรี

แบบร่าง	ผ่าน (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน (ร้อยละ)	ข้อเสนอแนะ
	100 (5)	0 (0)	ปรับไม้ตีฆ้อง และองค์ประกอบ ของฆ้อง

ตาราง 21 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : จะเข้

แบบร่าง	ผ่าน (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน (ร้อยละ)	ข้อเสนอแนะ
	100 (5)	0 (0)	ปรับตำแหน่งมือ และลักษณะการ กดและดีด

ตาราง 22 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : ซอสามสาย

แบบร่าง	ผ่าน (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน (ร้อยละ)	ข้อเสนอแนะ
	100 (5)	0 (0)	- ปรับตำแหน่งมือ และความยาว ของคันทวน - ปรับตำแหน่ง รัดอก - ปรับทำนองให้เข้า ทำมุมฉากกับซอ

ตาราง 23 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : ซอด้วง

แบบร่าง	ผ่าน (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน (ร้อยละ)	ข้อเสนอแนะ
	100 (5)	0 (0)	- ปรับตำแหน่ง ลูกบิด - ปรับตำแหน่ง มือฝั่งที่กดสายซอ ให้อยู่ต่ำกว่า รัดอก

ตาราง 24 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : ซอด้วง

แบบร่าง	ผ่าน (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน (ร้อยละ)	ข้อเสนอแนะ
	100 (5)	0 (0)	- ปรับตำแหน่ง ลูกบิด - ปรับตำแหน่ง มือฝั่งที่กดสายซอ ให้อยู่ต่ำกว่ารัด อก

ตาราง 25 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : ขลุ่ยเพียงออ

แบบร่าง	ผ่าน (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน (ร้อยละ)	ข้อเสนอแนะ
	100 (5)	0 (0)	- เพิ่มระยะห่าง ระหว่างปากกับ ขลุ่ย - ปรับองศาหัวเข้า

ตาราง 26 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : ฉิ่ง โทนมโหรี รำมะนามโหรี

แบบร่าง	ผ่าน (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน (ร้อยละ)	ข้อเสนอแนะ
	100 (5)	0 (0)	- เพิ่มระยะเยื้อง ระหว่างนักดนตรี ให้เห็นเครื่อง ดนตรีชัดเจน

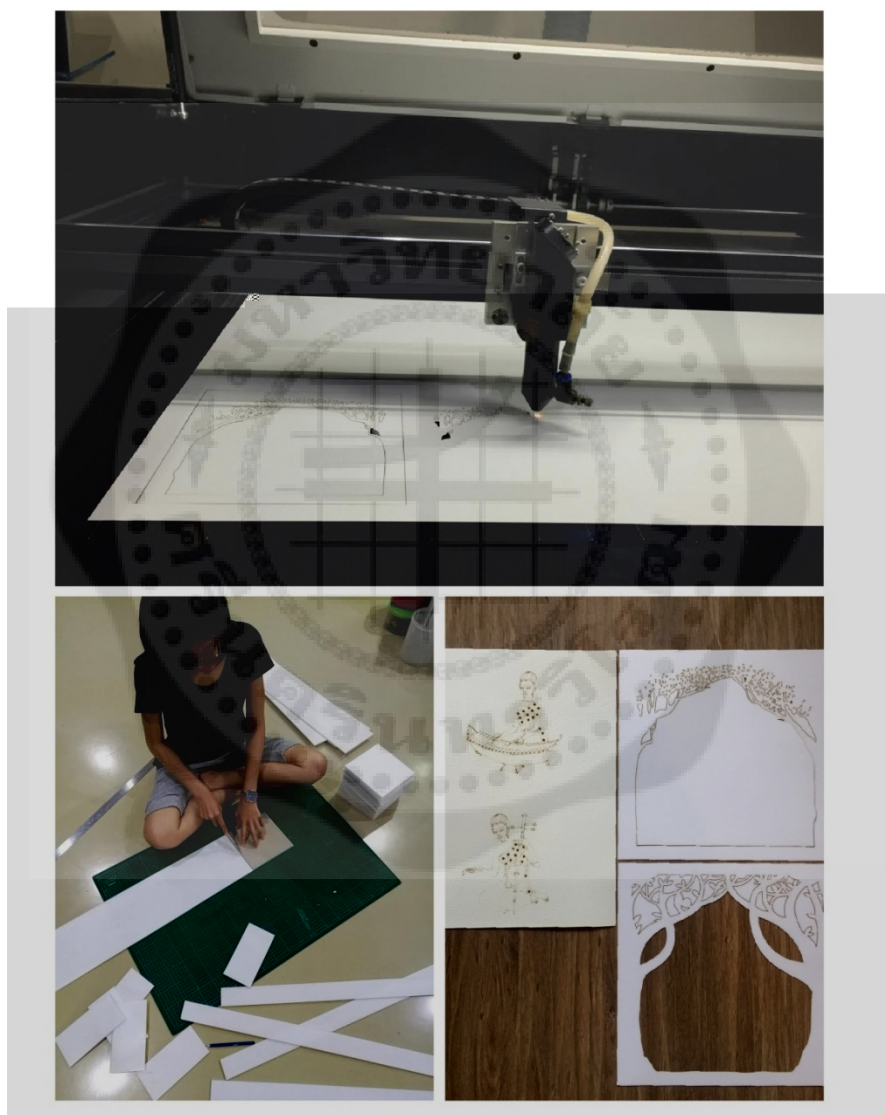
ตาราง 27 แสดงผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย : กลองรวมเครื่องดนตรี

แบบร่าง	ผ่าน (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน (ร้อยละ)	ข้อเสนอแนะ
	100 (5)	0 (0)	- เพิ่มระยะเยื้อง ระหว่างนักดนตรี ให้เห็นเครื่อง ดนตรีชัดเจน

จากตาราง 19-27 พบว่า แบบร่างที่ได้รับการพัฒนาจากผู้วิจัย ได้ผลการประเมินให้ผ่านจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยเป็นการผ่านแบบมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบต่อไป

6. การผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

การทำต้นแบบและกรรมวิธีการผลิต

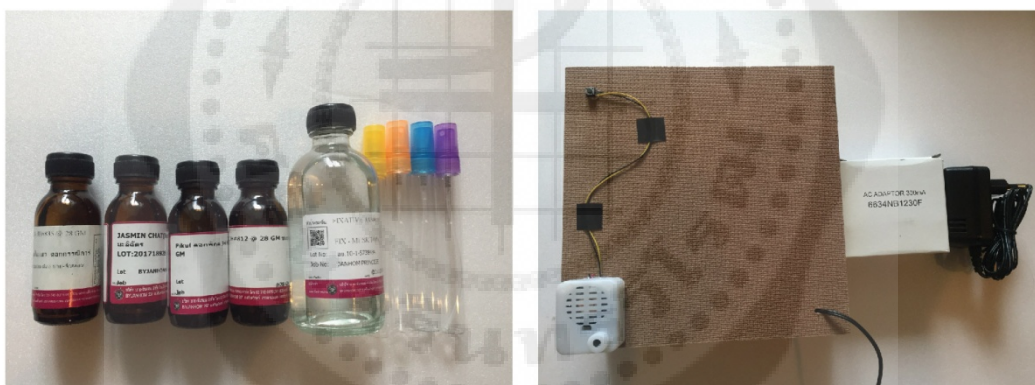
ภาพประกอบ 71 แสดงวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบโดยใช้วิธีตัดกระดาษด้วยเลเซอร์โดยเครื่อง CNC และการประกอบงานด้วยมือ

ภาพประกอบ 72 การบันทึกเสียงการเล่นดนตรีไทย จากนิสิตสาขาดนตรีไทย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อใช้ประกอบในผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

รายชื่อนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่บรรเลงดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก 10 เครื่องดนตรี เพื่อนำไปเป็นองค์ประกอบหลักในผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามแนวคิดผลิตภัณฑ์ที่ระลึกสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ะ ได้แก่

- นายอดิศักดิ์ สองมา ตีระนาดเอกมโหรี
- นางสาวปิยะกุล ไช้มุข สีสอด้วง
- นายชนาธิป หอมกลิน เป่าขลุ่ยเพียงออ
- นางสาวอมรา พันธุ์เสื่อ ตีฆ้องวงใหญ่มโหรี
- นายวุฒิชัย วัลพุฒิตัดจะเข้
- นายนนทณัฐ วิเศษศรี สีซอฮู้
- นายธีรวิทย์ กลิ่นจ้อย สีซอสามสาย
- นายพชรพล สุดลอย จังหวะโหมและรำมะนา และ
- นางสาวธัญยาภรณ์ พวกดี ผู้ให้จังหวะฉิ่ง

ภาพประกอบ 73 ซ้าย: การเตรียมด้านสัมผัสกลิ่น โดยใช้น้ำหอมไทยอบที่กระดาน
ขวา: การประกอบอุปกรณ์บันทึกเสียงและแสงด้านหลังกล่อง

ภาพประกอบ 74 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

7. ประเมินผลความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง

ผลวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ที่สะท้อนอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน

7.1 ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากแบบสอบถามด้านประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง

ตาราง 28 แสดงสัดส่วนเพศของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	32	32
หญิง	68	68
รวม	100	100

จากตารางสัดส่วนเพศของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 68 เพศชาย 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32

ตาราง 29 แสดงสัดส่วนอายุของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18-24 ปี	10	10
25-34 ปี	46	46
35-44 ปี	36	36
45-54 ปี	5	5
55 ปีขึ้นไป	3	3
รวม	100	100

จากตารางสัดส่วนอายุของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่อายุ 25-34 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมาคืออายุ 35-44 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36 อายุ 18-24 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 อายุ 45-54 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3

ตาราง 30 แสดงสัดส่วนอาชีพของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
พนักงานบริษัทเอกชน	31	31
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	18	18
ข้าราชการ	12	12
ธุรกิจส่วนตัว	24	24
นักเรียน / นักศึกษา	10	10
อื่นๆ	5	5
รวม	100	100

จากตารางสัดส่วนอาชีพของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31 รองลงมาคืออาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24 พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ข้าราชการ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 นักเรียน / นักศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และอื่นๆ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5

ตาราง 31 แสดงรายได้ของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15,000 บาท	4	4
15,000-20,000 บาท	12	12
20,001-30,000 บาท	32	32
30,001-40,000 บาท	18	18
40,001-50,000 บาท	15	15
50,000 บาทขึ้นไป	19	19
รวม	100	100

จากตารางสัดส่วนรายได้ของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ 20,001-30,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมาคือรายได้ 50,000 บาทขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19 รายได้ 30,001-40,000 บาท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18 รายได้

40,001-50,000 บาท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 รายได้ 15,000-20,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4

7.2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง

การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ที่สะท้อนอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก โดยมีการวิเคราะห์พิจารณาประเมินจากช่วงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	ความหมาย
4.51 - 5.00	ระดับความพึงพอใจที่มากที่สุด
3.51 - 4.50	ระดับความพึงพอใจมาก
2.51 - 3.50	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
1.51 - 2.50	ระดับความพึงพอใจน้อย
1.00 - 1.50	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตาราง 32 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

เกณฑ์การประเมินคุณค่า และรูปแบบของผลิตภัณฑ์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ พึงพอใจ
ผลิตภัณฑ์สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ดนตรีไทย	4.72	0.45	มากที่สุด
ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม	4.8	0.45	มากที่สุด
มีความเหมาะสมในการเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึก / เป็นของขวัญในโอกาสสำคัญ	4.6	0.63	มากที่สุด
รูปแบบมีคุณค่าและมีความสร้างสรรค์แตกต่างจาก ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทั่วไปในท้องตลาด	4.6	0.55	มากที่สุด
ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย	4.6	0.49	มากที่สุด
ผลิตภัณฑ์มีโอกาสด้านการตลาด	4.35	0.69	มาก
ความประทับใจโดยรวมต่อผลิตภัณฑ์แนวคิด การสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ (สัมผัส รูป รส กลิ่น เสียง พื้นผิว และเรื่องราว)	4.72	0.53	มากที่สุด

จากตารางพบว่าความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ด้านผลิตภัณฑ์สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ดนตรีไทย ในระดับมากที่สุด ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม ในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมในการเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึก / เป็นของขวัญในโอกาสสำคัญ ในระดับมากที่สุด รูปแบบมีคุณค่าและมีความสร้างสรรค์แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทั่วไปในท้องตลาด ในระดับมากที่สุด ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย ในระดับมากที่สุด ผลิตภัณฑ์มีโอกาสทางการตลาด ในระดับมาก ความประทับใจโดยรวมต่อผลิตภัณฑ์แนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ (สัมผัส รูป รส กลิ่น เสียง พื้นผิว และเรื่องราว) ในระดับมากที่สุด

8. สรุปผลการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก

ตามแนวทางที่ได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านอัตลักษณ์ดนตรีไทย ด้านทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ส่งเสริมวัฒนธรรม และสำรวจความต้องการของผู้บริโภค พบว่าอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย มีองค์ประกอบร่วมกันคือ รูปลักษณะ เรื่องราว ความเชื่อ และเสียงดนตรี นำมาออกแบบผลิตภัณฑ์ในแนวคิดที่บูรณาการสัมผัสทางด้านรูป รส กลิ่น เสียง พื้นผิวสัมผัส และเรื่องราว เข้าด้วยกัน เพื่อสื่อสารไปยังผู้บริโภคในมิติที่ลึกซึ้งมากขึ้น อัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย ที่ต้องการสื่อสารผ่านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย ในแง่มุมของประสบการณ์สุนทรีย์ มีดังนี้ 1) รูปลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย คือลักษณะที่มีการตัดทอนรายละเอียดบางส่วน แต่คงไว้ซึ่งสาระสำคัญ 2) รสของดนตรีไทย ที่เหมาะสมกับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของดนตรีไทย คือรสของความสนุกสนาน ครื้นเครง เพื่อการผ่อนคลายทางอารมณ์ของผู้ฟัง 3) กลิ่นดนตรีไทย ใช้กลิ่นดอกไม้ไทย 4) เสียงเพลงดนตรีไทย ใช้เพลง “ค้างคาวกินกล้วย” เป็นตัวแทนของเพลงไทย 5) พื้นผิวสัมผัส ที่เหมาะสม คือลักษณะที่มีความใกล้เคียงวัสดุธรรมชาติ จะให้ความรู้สึกผ่อนคลายเวลาสัมผัส 6) เรื่องราวของดนตรีไทย เป็นบรรยากาศบ้านไทยในสมัยรัชกาลที่ 2 ซึ่งเป็นยุครุ่งเรืองของการดนตรี จากนั้นทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก ภายใต้ทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยแนวคิดที่เหมาะสมที่สุดคือ กล่องจำลองบรรยากาศดนตรีไทย ที่ได้รับการแก้ไขพัฒนาปรับปรุงและผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ช่วยสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ทางด้านดนตรีไทยให้กับผู้บริโภค ซึ่งผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างได้ให้คะแนนความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ ในด้านความประทับใจโดยรวมต่อผลิตภัณฑ์แนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อยอดงานวิจัยของผู้ที่สนใจต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้สรุปผลของการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะของการวิจัยดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. ศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์
2. ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทย ที่จำลองอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย

ความสำคัญของการวิจัย

1. เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยและการออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย
2. ปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึก เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัยไว้ดังนี้คือ ศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการออกแบบจากทุนทางวัฒนธรรมของชาติ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารวิชาการ ในเรื่องทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เกี่ยวกับดนตรีไทย และการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ จากนั้นสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย อาจารย์เมธี พันธุ์วรารท, อาจารย์สุรศักดิ์ จำนงสาร และอาจารย์เทพิกา รอดสการ ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อสร้างความเข้าใจในทุกมิติของเครื่องดนตรีไทย และกำหนดเนื้อหา อัตลักษณ์ดนตรีไทยที่เหมาะสมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ

เอกอุฉวิวงศา อาจารย์ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, คุณศรัณยู อยู่คงดี นักออกแบบผลิตภัณฑ์เจ้าของแบรนด์ SARRAN ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่า และคุณสุรวิทย์ บุญไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเรขศิลป์ หัวหน้าฝ่ายศิลปกรรม บริษัท อัสตรัมพัลลิซซิ่ง จำกัด เพื่อศึกษาวิธีการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ รวมถึงข้อเสนอแนะ นำสิ่งที่ได้เป็นประโยชน์จากการสัมภาษณ์มาปรับใช้และนำบทสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย และสร้างแบบสอบถามความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย

ขั้นตอนที่ 2 นำผลวิเคราะห์ด้านอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย ด้านการออกแบบ และความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย มาออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก ประเมินแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยและด้านการออกแบบ จากนั้นนำไปพัฒนาสู่ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีวงมโหรีวงเล็กจำนวนหนึ่งชุด ประกอบด้วย 10 เครื่องดนตรี ได้แก่ ซอสามสาย, ระนาดเอก, ข้องวง, ซอด้วง, ซออู้, จะเข้, ขลุ่ยเพียงออ, โทน, รำมะนา และฉิ่ง จากนั้นทดสอบความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

สรุปผลการวิจัย

ตามแนวทางที่ได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูล จากการดำเนินการวิจัย พบว่าอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย มีองค์ประกอบร่วมกันคือ รูปลักษณะ เรื่องราวความเชื่อ และเสียงดนตรี ซึ่งเมื่อนำมาจำแนกเป็นข้อกำหนดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ดังนี้

1. อัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย ที่ต้องการสื่อสารผ่านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดนตรีไทย ในแง่มุมของประสบการณ์สุนทรีย์ะ มีดังนี้

1.1 รูปลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย คือลักษณะที่มีการตัดทอนรายละเอียดบางส่วน แต่คงไว้ซึ่งสาระสำคัญ แนวคิดการสร้างเครื่องดนตรีไทยเกือบทุกชนิด คำนึงถึงความงดงามทางด้านทัศนศิลป์อันสอดคล้องไปกับอารมณ์อันอ่อนโยน และความนุ่มนวลของเพลงที่บรรเลง จึงมีลักษณะที่ประกอบด้วยเส้นโค้งอันอ่อนช้อยนุ่มนวล และมีความเรียวแหลมเสียดยอดขึ้นไปบนอากาศ เช่น ซอสามสาย ซอด้วง ซออู้ และเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นด้วยความอ่อนหวานของเส้นโค้งอันเป็นลักษณะสำคัญของทัศนศิลป์ไทย ได้แก่ ระนาด ข้องวง โทน รำมะนา ทั้งยังมีความพยายามประดิษฐ์เครื่องดนตรีบางชนิดให้มีรูปร่างรูปทรงดนตรี เลียนแบบสัตว์ต่างๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น จะเข้

1.2 รสของดนตรีไทย ที่เหมาะสมกับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของดนตรีไทย คือรสของความสนุกสนาน ครื้นเครง เพื่อการผ่อนคลายทางอารมณ์ของผู้ฟัง (รสที่เกิดจากการฟังดนตรีไทย อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รสความรู้สึก ที่ทำให้ผู้ฟังอยากฟังซ้ำ สำหรับความหมายของคำว่า รส พอดีจะแยกกล่าวได้ 2 ลักษณะดังนี้ ความหมายแรก รส หมายถึง สภาวะที่รับรู้ด้วยลิ้น ในความหมายนี้จึงหมายถึง รสหวาน รสเค็ม รสเปรี้ยว เป็นต้น ความหมายที่สอง รส หมายถึง อารมณ์ เช่น ความ

อึมเศร้า ความซึมซาบ ความซาบซ่าน หรือความประทับใจ ในกรณีของดนตรี อันเป็นเรื่องของเสียง จะทำให้ผู้ที่ได้ยินได้ฟังเกิดความชื่นชอบ อาจหาญ ร่าเริง ปิติ หรือเศร้าโศก รสในความหมายนี้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นรสอร่อยของประสบการณ์)

1.3 กลิ่นดนตรีไทย ใช้กลิ่นดอกไม้ไทยมาสื่อสาร จากประวัติการเล่นดนตรีไทย จะนำดอกไม้มาบูชาครูดนตรีก่อนการเล่นดนตรีไทยทุกครั้ง จึงเกิดกลิ่นดอกไม้ไทย สร้างบรรยากาศให้ทั้งกับผู้เล่นและผู้ฟัง 4)

1.4 เสียงเพลงดนตรีไทย ใช้เพลง “ค้างคาวกินกล้วย” เป็นตัวแทนของเพลงไทย ซึ่งเป็นเพลงไทยโบราณที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากมาจนถึงปัจจุบัน เป็นทำนองเก่าที่ใช้ประกอบการแสดงละคร ทำนองจังหวะกระชับรุกเร้า ชวนให้เกิดอารมณ์คึกคัก สนุกสนาน เหมาะสมกับโอกาสในงานรื่นเริง และการเผยแพร่ให้ชาวต่างชาติได้ฟัง เป็นเพลงที่ฟังง่าย

1.5 พื้นผิวสัมผัส ที่เหมาะสม คือลักษณะที่มีความใกล้เคียงวัสดุธรรมชาติ จะให้ความรู้สึกผ่อนคลายเวลาสัมผัส

1.6 เรื่องราวของดนตรีไทย เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย ตั้งแต่เกิดจนตาย ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ล้วนมีดนตรีไทยเป็นองค์ประกอบสำคัญ

2. การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ใช้แนวคิดในการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ะ ผูกกับทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ได้ข้อกำหนดในการออกแบบ ดังนี้

2.1 รูปทรง เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างจากภายนอกสู่ภายใน (outside-in) โดยการลบบางส่วน ทำให้เรียบง่าย (Simplification), การเน้นบางส่วน ทำให้เห็นสัญลักษณ์ (Symbolism), การตัดทอนบางสิ่งบางตอน ทำให้เหลือน้อยลง (Dehumanization), การยืด เพิ่มบางส่วนให้มากขึ้น สลับตำแหน่ง (Addition/Elongation/Misplacing) ซึ่งแนวคิดในการออกแบบที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย มี 5 แนวคิด ได้แก่ 1) แนวคิดบัตรอวยพรสามมิติ (Pop-Up Card) 2) แนวคิดตัวต่อสามมิติ (3D Puzzle) 3) แนวคิดกล่องเงา (Shadow Box) 4) แนวคิดโมเดลกระดาษเรขาคณิต (Origami) และ 5) แนวคิดโมเดลกระดาษ (Paper Box)

2.2 วัสดุ ใช้กระดาษที่มีลวดลายในการสร้างสรรค์ผลงาน เพราะมีคุณสมบัติที่ยืดหยุ่นสูง สามารถดัดแปลงให้มีความอ่อนช้อยตามแนวคิดของการประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยได้ กระดาษสามารถบรรจุกลิ่นความเป็นไทยลงไปได้ และมีน้ำหนักที่เบา พกพาสะดวก กระดาษที่เหมาะสมในการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย คือกระดาษ 100 ปอนด์ หรือกระดาษที่มีความหนา 200 แกรม และกระดาษ 140 ปอนด์ หรือกระดาษที่มีความหนา 300 แกรม

2.3 การผลิต เทคนิคที่เหมาะสมในการสร้างสรรค์ผลงานคือ การตัดประกอบ และบรรจุแผ่นวงจรการเล่นเสียงภายในโครงสร้างกระดาษ ใช้วิธีอบกระดาษด้วยน้ำหอมกลิ่นดอกไม้ไทยในภาชนะปิดเป็นเวลา 2 วัน

2.4 สี ใช้สีไทยโทน ได้แก่ สีฉนวนจันทร์ และสี ขาวกระบัง โดย คุณไพโรจน์ พิทยเมธี

2.5 ภาพประกอบที่เหมาะสมคือ แบบลายเส้นที่ลดทอนรายละเอียด

3. จากการสอบถามความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถามแบบ

เรียงลำดับ ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อายุ 18-55 ปี พบว่า ตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกจากรูปลักษณ์ ที่มีความสวยงาม เป็นอันดับแรก และมีสัญลักษณ์ความเป็นไทยมีความแปลกใหม่ สามารถใช้เป็นของขวัญในโอกาสสำคัญเป็นลำดับถัดมา สนใจแนวทางการออกแบบ แบบร่วมสมัย และสนใจผลิตภัณฑ์ที่ระลึกแบบแยกเครื่องดนตรี

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านอัตลักษณ์ดนตรีไทย ด้านทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมวัฒนธรรม และผลการสำรวจความต้องการของผู้บริโภค นำมาออกแบบผลิตภัณฑ์ในแนวคิดที่บูรณาการสัมผัสด้านรูป รส กลิ่น เสียง พื้นผิว และเรื่องราว เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ด้านดนตรีไทยให้ผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

โดยเลือกแนวคิดที่เหมาะสมที่สุด จากคะแนนความคิดเห็นระดับมากที่สุด ซึ่งมีเพียงแนวคิดเดียว คือ แนวคิดกล่องจำลองบรรยากาศดนตรีไทย (Shadow Box)

ผลการประเมินแบบผลิตภัณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินแบบผลิตภัณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าแนวคิดกล่องจำลองบรรยากาศดนตรีไทย “Shadow Box” สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทย มีความสวยงาม มีความแปลกใหม่น่าสนใจ มีความเหมาะสมในการเป็นของที่ระลึกหรือของขวัญในโอกาสสำคัญ ง่ายต่อการพกพา และรูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ มาพัฒนารูปแบบ เพื่อนำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เริ่มจากพัฒนาแบบร่างทางด้านโครงสร้าง โดยโปรแกรม Illustrator จากนั้นนำไฟล์ไปเข้าเครื่อง CNC ทำการตัดฉลุกระดาษ ตามลายเส้นที่ได้ออกแบบไว้ ซึ่งเป็นกระดาษสีโทนไทย คือ สีฉนวนจันทร์ และตัวกระดาษมีลวดลายเพื่อเพิ่มพื้นผิวสัมผัส จากนั้นนำกระดาษไปอบด้วยน้ำหอมกลิ่นไทยด้วยวิธีการปิดในที่มืดเป็นเวลา 2 วัน ทำการบันทึกเสียงดนตรีไทยลงแผ่นวงจรเสียงเตรียมหลอดไฟ LED บรรยากาศให้ผลิตภัณฑ์มีความนุ่มนวล นำชิ้นส่วนทั้งหมดมาประกอบด้วยมือจนสำเร็จเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ที่สะท้อนอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก จำนวน 100 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 68 คน เพศชาย 32 คน อายุ 25-34 ปี จำนวน 46 คน อายุ 35-44 ปี จำนวน 36 คน อายุ 18-24 ปี จำนวน 10 คน อายุ 45-54 ปี จำนวน 5 คน อายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน เป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 31 คน ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 24 คน พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 18 คน ข้าราชการ จำนวน 12 คน นักเรียน / นักศึกษา จำนวน 10 คน และอื่นๆ 5 คน มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 4 คน รายได้ 15,000-20,000 บาท จำนวน 12 คน รายได้ 20,001-30,000 บาท จำนวน 32 คน รายได้ 30,001-40,000 บาท จำนวน 18 คน รายได้ 40,001-50,000 บาท จำนวน 15 คน และรายได้ 50,000 บาทขึ้นไป จำนวน 19 คน

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง พบว่าด้านผลิตภัณฑ์สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ดนตรีไทย ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม มีความเหมาะสมในการเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึก / เป็นของขวัญในโอกาสสำคัญ รูปแบบมีคุณค่าและมีความสร้างสรรค์แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทั่วไปในท้องตลาด ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย ผลิตภัณฑ์มีโอกาสทางการตลาด และผลิตภัณฑ์สามารถสร้างความประทับใจในแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ (สัมผัส รูป รส กลิ่น เสียง พื้นผิว และเรื่องราว)

การอภิปรายผล

ดนตรีไทยคือชีวิตของคนไทย ศาสตร์และศิลป์ของดนตรีไทย สะท้อนลักษณะความเป็นไทย หลากหลายมิติทั้งรูปลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทยที่มีคุณค่าทางประณีตศิลป์ ท่วงทำนองและบทเพลง สะท้อนปรัชญา แนวคิด ชีวิตความเป็นอยู่ และความรู้สึกทุกรูปแบบของคนไทย สามารถประกาศแก่ผู้อื่นได้อย่างเต็มปากเต็มคำได้ว่า ดนตรีไทยก่อเกิดรูปแบบของความเป็นไทยอย่างชัดเจน จึงควรให้ความสำคัญกับมรดกจากทุนทางวัฒนธรรมด้านนี้ ช่วยกันผลักดันดนตรีไทย ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ และที่น่าเป็นห่วงคือ สถานภาพของดนตรีไทยในปัจจุบันนั้น ดนตรีไทย ถูกมองว่าเป็นของสูง เข้าถึงยาก และกำลังจะเลือนหายไปจากจิตสำนึกของคนไทย การใช้นวัตกรรมทางการออกแบบ มาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากทุนเดิมของดนตรีไทย จะช่วยเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะเข้าถึงดนตรีไทยได้ง่ายขึ้น และสามารถเผยแพร่ความเป็นไทยนี้สู่สากลได้อย่างเข้มแข็ง และประสบความสำเร็จ เพราะมีจุดแข็ง และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะของชาติ งานวิจัยที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ คือ งานพับเพียบเรียบร้อย เป็นการจัดดอกไม้สดแบบไทยจากกระดาษ ที่ประยุกต์การทำพวงมาลัย การทำพานพุ่มเข้ากับการพับกระดาษ โดยนำเสนอในรูปแบบใหม่ที่ดูทันสมัย มีความแปลกตา ใช้ทรงเรขาคณิตเป็นหลัก ปรับเปลี่ยนโทนสีจากงานดั้งเดิมที่มีหลากหลายสีให้มาเป็นสีแบบโมโนโครม เพื่อเล่นแสงเงากับเหลี่ยมมุมของกระดาษ แต่ยังคงความละเอียดประณีตในแบบไทยไว้

การประยุกต์ใช้แนวคิดการเพิ่มประสบการณ์ทางสุนทรีย์ ให้กับผลิตภัณฑ์ จะช่วยให้สร้างผลกระทบไปยังความทรงจำ ก่อให้เกิดคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ สร้างการรับรู้และจดจำได้มากขึ้น ซึ่งแนวคิดนี้ สอดคล้องกับงานของ จินซบ ลี (Jinsop Lee) นักออกแบบอุตสาหกรรมชาวเกาหลีใต้ ที่ใช้ทฤษฎีสัมผัสทั้งห้า เพิ่มมิติทางประสบการณ์ให้กับผู้บริโภค และงานออกแบบเครื่องประดับจากกระดาษ ของ ศรัณญ์ อยู่คงดี ที่นอกจากจะใช้ทุนทางวัฒนธรรมไทย มาออกแบบสร้างสรรค์ผลงานแล้ว ยังเพิ่มประสบการณ์สุนทรีย์ทางกลิ่นเข้าไปในงานด้วย ทำให้เครื่องประดับของเขาประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยม และด้วยคุณสมบัติของกระดาษที่มีน้ำหนักเบา จึงส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้สวมใส่ด้วย จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีนี้การเพิ่มประสบการณ์สุนทรีย์ เป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์สำหรับนักออกแบบ ที่จะสร้างความแตกต่างจากงานออกแบบทั่วไปที่เน้นเพียงมิติความสวยงามและมีผิวสัมผัสเพิ่ม แต่ละเลยสัมผัสอื่นๆ หากงานออกแบบบอกทั้งได้ห้าสัมผัส จะช่วยให้สร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้บริโภค ช่วยสร้างการรับรู้และการจดจำได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ เช่น

1. สามารถนำกระบวนการวิจัยไปปรับใช้ ในการออกแบบภาพลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย
2. เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกสำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศ เพราะสามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ของดนตรีไทยได้
3. สามารถนำไปพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์สำหรับชุมชนเพื่อสร้างรายได้และรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ โดยการนำไปประยุกต์ใช้กับวัสดุ หรือภาพประกอบเรื่องราวของชุมชน

ด้านการออกแบบ

1. การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการประกอบชิ้นงานด้วยตัวเอง เป็นการสร้างการเรียนรู้ ที่จะช่วยให้ผู้บริโภคมีความซาบซึ้งในคุณค่าของงาน
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป หากผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามในพื้นที่ ที่มีการเล่นดนตรีไทยเป็นอาชีพ จะช่วยให้การวิจัยมีความลึกซึ้งมากขึ้น
3. ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้มีความสะดวกสบายในการพกพามากขึ้น โดยอาจมีการออกแบบให้สามารถพับเก็บได้ เพื่อประหยัดพื้นที่ในการขนส่ง
4. ด้านเสียง ควรมีการแก้ไขอุปกรณ์ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ทั้งความคมชัดของเสียง และอายุการใช้งาน รวมทั้งขนาดที่เหมาะสม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลภพ ทิพย์पालะ. (2555). กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคในอำเภอเมืองเชียงใหม่ในการซื้อ
กล้องสะท้อนภาพเลนส์เดี่ยวระบบดิจิทัล. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กมลรัตน์ สัตยาพิมล. (2552). พฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตแพลตตินัมใน
ห้างสรรพสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา อินทรสุณานนท์. (2547). สารานุกรมดนตรีไทยและเพลงไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานพิมพ์
พ.ศ.พัฒนา.
- โกมาตร จีงเสถียรทรัพย์. (2548). สุนทรีเยาะน้ำบาด. กรุงเทพฯ : หนังสือพิมพ์มติชน.
- ข้อมูล ดนตรีเป็นภาษาของมนุษยชาติ สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2559 เข้าถึงได้จาก
<http://www.thairath.co.th/content/474277>
- ข้อมูล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2559
เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/main.php?filename=index>
- ครูเงิน. (2542). เพลงไทยตามนัยประวัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นอ้อ.
- จารุวรรณ ไวยเจตน์. (2529). พื้นฐานอารยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : งานตำราและคำสอน
กองบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2529). ประวัติศาสตร์อินเดีย. พิษณุโลก : โครงการตำรา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2542). สังคตินิยมว่าด้วยดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2537). สินค้าที่ระลึก. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชลุต นิมเสมอ. (2538). องค์ประกอบของศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชานนท์ รุ่งเรือง. (2555). การเพิ่มประสิทธิภาพในการกระจายสินค้าและการลดต้นทุนโดยใช้
เทคนิคการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์* เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชีวรรณ เจริญสุข. (2547). กลยุทธ์การปรับตัวทางการตลาดของร้านค้าปลีกไทยแบบดั้งเดิม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เชาว์ ไรจนแสง. (2546). จิตวิทยากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 14.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณรงค์ศักดิ์ จันทน์นวล. (2527). จิตวิทยาทั่วไป. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ทรงวิทย์ แก้วศรี. (2533). ดนตรีไทย โครงสร้าง อภิธานศัพท์และสารสังเขป. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.

- ชนิต อยู่โพธิ์. (2530). *เครื่องดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- ธวัชวรัตน์ อินทนันชัย. (2552). *การโฆษณาเครื่องตุ้มหูกำลังและการบริโภคมายาคติของผู้บริโภค*
รับจ้างสีล่อ ในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธาริน กลิ่นเกสร. (2555). *ผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรีย์ผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์*
ศิลปะที่มีต่อสุนทรีย์ภาพของนักเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทา ศรีจรัส. (2551). *ทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- นิรัช สุตสังข์. (2548). *การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม : ระบบและวิธีการพัฒนา*
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปณิศาณัฐ ชานนท์. (2548). *หลักการตลาด*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสาร.
- ปรีชา ปิยะรังษี. (2554). *การเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริโภคในการบริโภคสุราโรงงานกับสุรากลั่น*
ชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- ประชา สุริวันนท์ และเกษียร เตชะพีระ. (2554). *อัตลักษณ์ไทย : จากไทยสู่ไทยๆ*. กรุงเทพฯ : ฟา
เดียวกั้น.
- ประดิษฐ์ อินทนิล. (2536). *ดนตรีไทยและนาฏศิลป์*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประเสริฐ ศีลรัตน์. (2531). *ของที่ระลึก*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปรีชา ศรีศักดิ์หิรัญ. (2538). *การรับรู้พฤติกรรมผู้บริโภค*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปานฉัตร อินทร์คง. (2559). *การออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม: แนวคิด รูปแบบ และการวิเคราะห์*.
กรุงเทพฯ: อันลิมิต พรินติ้ง.
- พิพัฒน์พงศ์ มาศิริ. (2558). *แนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรี*. เชียงราย : มหาวิทยาลัย
แม่ฟ้าหลวง.
- ไพโรจน์ ทิพย์เมธี. (2551). *การวิเคราะห์องค์ประกอบการออกแบบเลขศิลป์ที่แสดงเอกลักษณ์*
ไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2506). *แบบเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง เวนิสวานิช*. พิมพ์
ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.
- มนตรี ตราโมท. (2507). *ศัพท์สังคีต*. พระนคร : ม.ป.ท.
- มานพ ถนอมศรี และคณะ. (2546). *ทิพย์วาทีคีตศิลป์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- มัลลิกา ครานุรักษ์. (2547). *จิตวิทยาการสื่อสารของมนุษย์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วันดี รัตนกายแก้ว. (2554). *พฤติกรรมกาซื้อสินค้าในเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุค*. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2532). *ศิลปหัตถกรรมไทย*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วิมลรัตน์ ศรีจรัสสิน. (2536). *นิตยสารสารคดี*. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- ศิริวรรณเสรีรัตน์และคณะ. (2546). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

สงบศึก ธรรมวิหาร. (2540). *ดุริยางค์ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ สุทธิ. (2544). *สุนทรีภาพของชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

อรัญ วาณิชกร. (2560). *ประสบการณ์สุนทรียะ*. วารสารศิลปกรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 9(2),__.

อารี สุทธิพันธุ์. (2533). *ประสบการณ์สุนทรียะ*. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.

Kotler, Philip. (1997). *Marketing Management Analysis, Planning, Implementation and Control*. P.172. 9th ed. New Jersey : A Simon & Schuster Company.

Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (1994). *Consumer behavior*. (5th ed.). Englewood Cliffs, N. J. : Prentice-Hall.

Engel Kollat and Blackwell. (1968). *Consumer Behavior*._____.

ภาคผนวก ก
เอกสารขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 6918/ ๒ 55๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๔ กรกฎาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นประธานสอบปากเปล่าปริญญาโท

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ทินกร กาฬสุวรรณ

เนื่องด้วย นางสาวณฤศ ทันอินทรอาจ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรม การออกแบบ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีเล็กเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวความคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์” ได้รับอนุมัติให้สอบปากเปล่าปริญญาโท ในวันที่ 14 กรกฎาคม 2560 เวลา 08.30 - 10.00 น. ณ ห้อง 1202 อาคาร 16 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นประธานสอบปากเปล่าปริญญาโทของนิสิตผู้นี้ ตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ทิพย์ธิดา ๑ -

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

โทรสาร. 0 2260 0132

ที่ ศร 6918/๒๕๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒๑ กรกฎาคม 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์กิตติชัย เกษมศานต์

เนื่องด้วย นางสาวฤกษ์กั ทันอินทรอาจ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรมการออกแบบ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณ วาณิชกร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวีเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวฤกษ์กั ทันอินทรอาจ และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์กิตติชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 094 442 9261

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 6918/ 1966

วันที่ ๒ มิถุนายน 2560

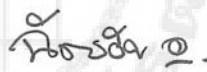
เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์เมธี พันธุ์วราร

เนื่องด้วย นางสาวณฤศ ทันอินทรอาจ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรมการออกแบบ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณ วาณิชกร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 094 442 9261

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวณฤศ ทันอินทรอาจ และ ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 6918/ 1๗๖๖

วันที่ ๖ มิถุนายน 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์สุรศักดิ์ จันทังค์สาร

เนื่องด้วย นางสาวนฤภัค ทันอินทรอาจ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรมการออกแบบ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริญ วานิชกร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 094 442 9261

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวนฤภัค ทันอินทรอาจ และ ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พิชญะ ๑ -

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 6918/ 1966

วันที่ ๒ มิถุนายน 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.เทพิกา รอดสการ

เนื่องด้วย นางสาวณฤศณ หันอินทรอาจ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรมการออกแบบ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริญ วานิชกร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกพาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 094 442 9261

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวณฤศณ หันอินทรอาจ และ ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

วิมลรัตน์ ๒

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศร 6918/ 1968

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒ มิถุนายน 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เอกภูมิวงศา

เนื่องด้วย นางสาวนฤภัค หันอินทรอาจ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรมการออกแบบ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริย วานิชกร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวีเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมิน ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวนฤภัค หันอินทรอาจ และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 094 442 9261

ที่ ศร 6918/1468

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒ มิถุนายน 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คุณศรีณญ อยู่คงดี

เนื่องด้วย นางสาวณฤศ ทันอินทรอาจ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรมการออกแบบ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริย วานิชกร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวีเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมิน ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวณฤศ ทันอินทรอาจ และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 094 442 9261

ที่ ศธ 6918/ 1968

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๖ มิถุนายน 2560

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คุณสุรวิทย์ บุญไทย

เนื่องด้วย นางสาวนฤภัค ทັນอินทรอาจ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรมการออกแบบ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริญ วานิชกร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวีเทพ มุสิกะปาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมิน ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวนฤภัค ทັນอินทรอาจ และ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 094 442 9261

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามก่อนการออกแบบ

- แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย
- แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ
- แบบสอบถามความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง

**แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย
เพื่อเก็บข้อมูลก่อนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย**

โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก
เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์
โดย นางสาว นฤภัค ทันอินทรอาจ นิสิตศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ศิลปกรรม วิชาเอกนวัตกรรมการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริญ วาณิชกร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความเหมาะสมขององค์ประกอบในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ภายใต้เกณฑ์การคัดเลือกของแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ โดยแบบสัมภาษณ์ถูกแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อองค์ประกอบในการออกแบบ ที่เหมาะสม สามารถสื่อสารความเป็นดนตรีไทยได้ชัดเจน ภายใต้แนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ให้กับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทั้งหมด 6 หัวข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

อาชีพ / ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ.....

สังกัดบริษัท / มหาวิทยาลัย.....

ระดับการศึกษา ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก ☐ อื่นๆ

ประสบการณ์ในการทำงาน.....ปี

ตอนที่ 2 : ท่านมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในการออกแบบที่แสดงอัตลักษณ์ของดนตรีไทย ภายใต้แนวคิดการสร้างประสบการณ์ทางสุนทรีย์ให้กับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แต่ละตัวหัวข้อเป็นอย่างไร ตามความคิดเห็นของท่าน

1. รูปลักษณ์

รูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ควรออกแบบไปในทิศทางใด จากแนวคิดต่อไปนี้
 1) คงไว้ในรูปแบบเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง 2) ลดทอนรายละเอียด ให้เหลือเพียงสาระสำคัญให้รูปแบบมีลักษณะเรียบง่ายขึ้น 3) เปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ไปจากเดิม สร้างความแตกต่างแต่ยังสามารถระบุชนิดเครื่องดนตรีได้

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านของรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทย

.....

.....

.....

2. รส (แห่งเสียง ผู้ฟังได้ยินได้ฟังแล้วมีความประทับใจ เกิดความรู้สึกอยากฟังซ้ำ)

รสประสบการณ์จากการได้ยินได้ฟังเสียงดนตรีไทยแบบใดที่เหมาะสมนำมาประกอบในผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย เช่น เสียงดนตรีไทยที่ทำให้ความรู้สึกหวานหู, เสียงดนตรีไทยที่ทำให้ความรู้สึกร่าเริง สนุกสนาน ครื้นเครง, เสียงดนตรีไทยที่ทำให้ความรู้สึกอีกheim คึกคัก, เสียงดนตรีไทยที่ทำให้ความรู้สึกตัดพ้อ ออกอ้อน คิดถึง, เสียงดนตรีไทยที่ทำให้ความรู้สึกเศร้าโศก

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้าน รสจากการฟังเสียงดนตรีไทย

.....

.....

.....

.....

3. กลิ่นหอมแบบวิถีไทย

กลิ่นหอมแบบวิถีไทยแบบใด ที่เหมาะสมนำมาประกอบในผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย เช่น กลิ่นไม้หอม (เช่น กลิ่นกฤษณากายาน), กลิ่นสดชื่น (เช่น กลิ่นมะกรูด, กลิ่นกานพลู), กลิ่นดอกไม้ (เช่น กลิ่นกุหลาบ, มะลิ, ป๊อบ), กลิ่นขนมหวาน (เช่น กลิ่นข้าวเหนียวมะม่วง)

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านกลิ่นที่เหมาะสม สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทย

.....

.....

.....

.....

4. เสียงเพลงไทย

เสียงเพลงไทย บทเพลงไทยบทใด ที่เหมาะสมนำมาประกอบในผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย เช่น เพลงต้นวรเชษฐ์, เพลงลาวดวงเดือน, เพลงค่างควากินกล้วย, เพลงคำหวาน, เพลงลาวคำหอม, เพลงลอยกระทง เป็นต้น

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านเพลง ที่จะบรรจุในผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทย

.....

.....

.....

5. ผิวนสัมผัสแบบไทย (ผู้วิจัยได้กำหนดวัสดุเป็นกระดาษ จากปัจจัย ความยืดหยุ่น/ต้นทุน/น้ำหนัก)

ผิวนสัมผัสแบบใด ที่เหมาะสมนำมาประกอบในผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย เช่น ผิวนสัมผัสเรียบเนียน ประณีตแบบไทย ให้ความรู้สึกนุ่มนวล อ่อนช้อย งดงาม, ผิวนสัมผัสจากกระดาษเยื่อธรรมชาติ ให้ความใกล้ชิดธรรมชาติ มีความอ่อนคลาย, ผิวนสัมผัสแบบลื่นเหมือนไม้ขัดมัน จำลองวัสดุที่ใช้ผลิตเครื่องดนตรีของจริง, ผิวนสัมผัสให้ความรู้สึกหยาบกร้าน ส่งเสริมดนตรีไทยที่มีคุณค่าสูง

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านผิวนสัมผัสที่เหมาะสม สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทย

.....

.....

.....

6. เรื่องราวดนตรีไทย ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

เรื่องราวดนตรีไทยแบบใด ที่เหมาะสมนำมาประกอบในผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย เช่น เรื่องราววิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย, เรื่องราวของเครื่องดนตรีไทย, เรื่องราวของวงดนตรีไทย, เรื่องราวของเนื้อหาของเพลงไทย, เรื่องราวของครูดนตรีไทย

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ด้านเรื่องราวที่เหมาะสม สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเครื่องดนตรีไทย

.....

.....

.....

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ
ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยภายใต้แนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์

โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก
เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์

โดย นางสาว นฤภัค ทันอินทรอาจ นิสิตศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ศิลปกรรม วิชาเอกนวัตกรรมการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริญ วาณิชกร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อกำหนดที่เหมาะสมสำหรับการออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย แนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ โดยแบบสัมภาษณ์ถูกแบ่งออก
เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย และ
ข้อเสนอแนะในการออกแบบผลิตภัณฑ์

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
 อาชีพ / ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ.....
 สังกัดบริษัท / มหาวิทยาลัย.....*
 ระดับการศึกษา ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก ☐ อื่นๆ
 ประสบการณ์ในการทำงาน.....ปี

ตอนที่ 2 : การสัมภาษณ์

ท่านคิดว่า ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกที่นำเสนอศิลปวัฒนธรรมไทย มีคุณค่าอย่างไรกับสังคมไทยในปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

ท่านคิดว่า ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกที่นำเสนอศิลปวัฒนธรรมไทย ควรมีคุณสมบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่จะทำให้ ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย สามารถครอบครองใจของผู้บริโภค

.....

.....

.....

.....

.....

ท่านคิดว่า ข้อกำหนดที่เหมาะสมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ตามแนวคิดทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ควรเป็นอย่างไร ตามหัวข้อต่อไปนี้ รูปทรง, วัสดุ, การผลิต, สี และ ภาพประกอบ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อคิดเห็นอื่นๆ

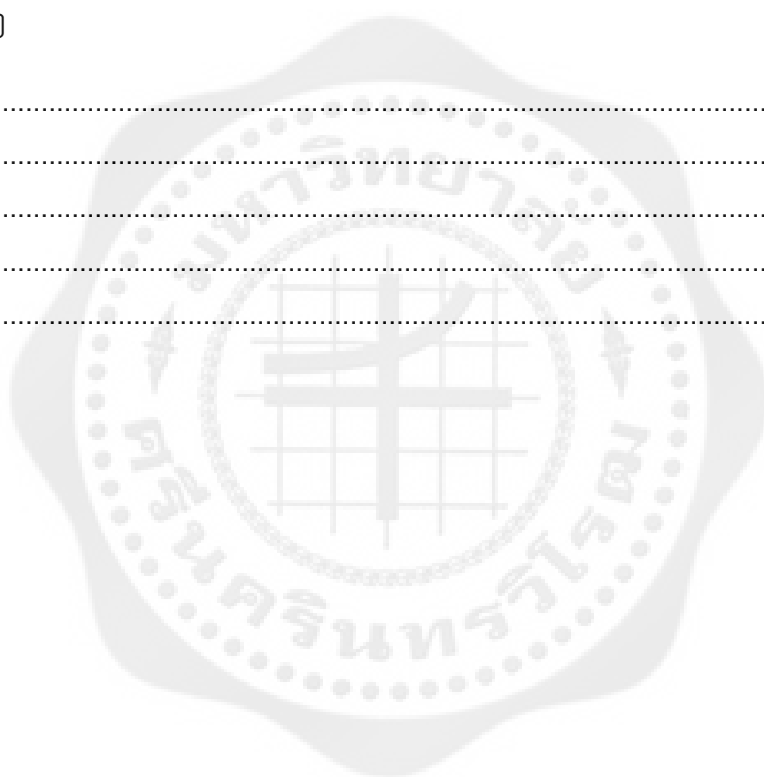
.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์

นิสิตปริญญาโท สาขานวัตกรรมการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ด้านพฤติกรรมการเลือกซื้อ
ผลิตภัณฑ์ที่ระลึก เพื่อเก็บข้อมูลก่อนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย**

โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก
เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์
โดย นางสาว นฤภัค ทันอินทรอาจ นิสิตศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ศิลปกรรม วิชาเอกนวัตกรรมการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณ วาณิชกร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน

แบบสอบถามชุดนี้ ใช้เวลาในการทำ 3-5 นาที

คำชี้แจงของแบบสอบถาม แบบสอบถามชุดนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความคิดเห็นด้าน
พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ที่ระลึกของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย โดยแบบสอบถามถูกแบ่ง
ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลใน
โครงการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็กเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์
ที่ระลึกดนตรีไทยด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เท่านั้น ไม่มีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบ
ทุกข้อ และตอบตามความเป็นจริงของท่าน ผู้ทำวิทยานิพนธ์ขอแสดงความขอบคุณทุกท่านที่ให้
ความร่วมมือ

ช่องทางการติดต่อผู้วิจัย

อีเมล : greenbeyond21@gmail.com, โทรศัพท์ 094-4429261

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ ☐ 25-34 ปี ☐ 35-44 ปี ☐ 45-54 ปี ☐ 55 ปีขึ้นไป

อาชีพ ☐ พนักงานบริษัทเอกชน ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ รับราชการ ☐ ธุรกิจส่วนตัว
☐ นักเรียน / นักศึกษา ☐ อื่นๆ

สถานภาพการสมรส ☐ โสด ☐ สมรส ☐ แยกกันอยู่

รายได้ต่อเดือน ☐ ต่ำกว่า 15,000 บาท ☐ 15,000-20,000 บาท
☐ 20,001-30,000 บาท ☐ 30,001-40,000 บาท
☐ 40,001-50,000 บาท ☐ 50,000 บาทขึ้นไป

จังหวัด ประเทศ

ตอนที่ 2 : กรุณาเลือกคำตอบจากความเห็นของท่าน

1. ท่านเคยฟังดนตรีไทยเดิมบ่อยแค่ไหน

☐ บ่อย ☐ ปานกลาง ☐ นานๆ ครั้ง ☐ แทบไม่ฟังเลย

2. ท่านมีความชอบดนตรีไทยในระดับใด

☐ ชอบมาก ☐ ชอบ ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยมาก

3. ท่านเคยซื้อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยหรือไม่

☐ เคย เพราะเหตุในการซื้อ

☐ ไม่เคย เหตุผลที่ไม่ซื้อ

4. ท่านต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยแบบใด ☐ ซื้อเป็นชิ้น ☐ ซื้อเป็นชุด

5. ในความคิดเห็นของท่าน เห็นสมควรว่าผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ควรออกแบบไปในทิศทางใด

☐ Traditional แบบดั้งเดิม

☐ Contemporary ร่วมสมัย

☐ Modern สมัยใหม่

****เรียงรายละเอียดของงานจากมากไปน้อย Traditional > Contemporary > Modern**

6. หากท่านจะตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ท่านจะเลือกจากปัจจัยใดต่อไปนี้

(กรุณาเรียงลำดับจาก 1=เลือกเป็นอันดับแรก, 6=เลือกเป็นอันดับสุดท้าย)

- ☐ มีสัญลักษณ์ของดนตรีไทย
- ☐ มีความสวยงาม
- ☐ มีประโยชน์ใช้สอย
- ☐ มีขนาดและน้ำหนักพอเหมาะ พกพาสะดวก
- ☐ มีความแปลกใหม่ แตกต่างไปจากผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทั่วไป
- ☐ โทนสีมีความเป็นไทย

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

**นิสิตปริญญาโท สาขานวัตกรรมการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**

ภาคผนวก ค

แบบประเมินหลังการออกแบบ

- แบบประเมินแบบร่างของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อคัดเลือกแบบร่างที่มีความเหมาะสมที่สุด
- แบบประเมินแบบร่างที่ได้รับการพัฒนา เพื่อนำไปผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
- แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

**แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย
ภายใต้เกณฑ์การคัดเลือกของแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์**

โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก
เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์
โดย นางสาว นฤภัค ทันอินทรอาจ นิสิตศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ศิลปกรรม วิชาเอกนวัตกรรมการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณู วาณิชกร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน

คำชี้แจง แบบประเมินชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมของแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ภายใต้เกณฑ์การคัดเลือกของแนวคิด การสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ โดยแบบประเมินถูกแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 การประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างที่เหมาะสมสามารถสื่อสารความเป็นดนตรีไทยได้ชัดเจน ภายใต้แนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ให้กับผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทั้งหมด 5 แนวทาง ตามลำดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

อาชีพ / ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ.....

สังกัดบริษัท / มหาวิทยาลัย.....

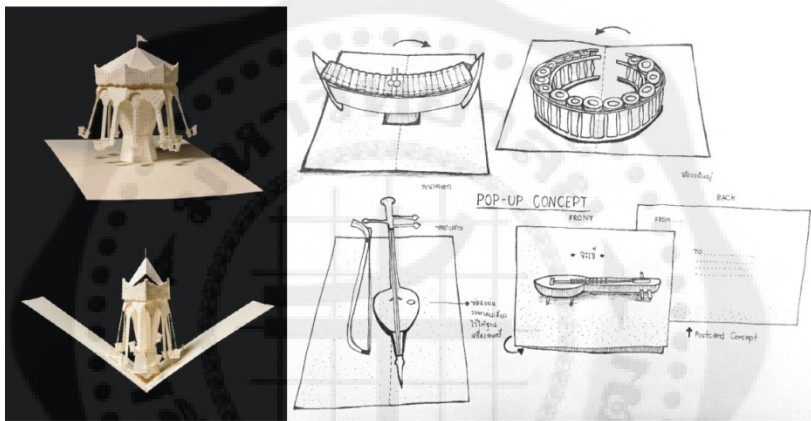
ระดับการศึกษา ☐ปริญญาตรี ☐ปริญญาโท ☐ปริญญาเอก ☐อื่นๆ

ประสบการณ์ในการทำงาน.....ปี

ตอนที่ 2 : ท่านมีความคิดเห็นต่อแบบร่างที่แสดงอัตลักษณ์ของดนตรีไทย ภายใต้ แนวคิดการสร้างประสบการณ์ทางสุนทรีย์ให้กับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แต่ละตัวหัวข้อในระดับใด โปรดทำเครื่องหมาย V ลงในช่องว่าง ตามระดับความคิดเห็นของท่าน

1. แนวคิดการ์ดสามมิติ (Pop Up Card)

ประเด็นในการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
แบบร่างที่ 1					
1. Pop Up Card Concept บัตรอวยพรสามมิติดนตรีไทย แนวคิดในการออกแบบ : เป็นโปสเตอร์ดนตรีไทย สำหรับส่งต่อเป็นของที่ระลึก ในโอกาสสำคัญ ที่สามารถแสดงอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก ในแง่ของประสบการณ์สุนทรีย์ ได้แก่ ในด้านรูปลักษณ์ที่ตัดทอนแต่ยังคงสาระสำคัญ, รสของประสบการณ์ที่ได้จากการใช้งานโปสเตอร์, กลิ่นหอมของดอกไม้ไทย ที่อบไว้ในเนื้อกระดาษ, เสียงของเครื่องดนตรีที่ฝังกลไกไว้ภายในงานกระดาษ 3 มิติ					
1. สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทย					
2. มีความสวยงาม					
3. มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ					
4. มีความเหมาะสมในการเป็นของที่ระลึก ของขวัญในโอกาสสำคัญ					
5. ง่ายต่อการพกพา					
6. รูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

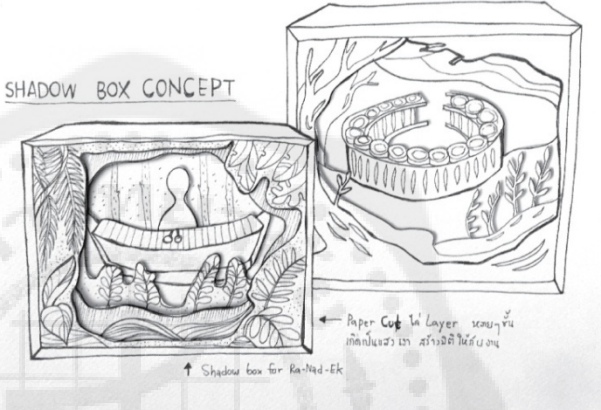
.....

.....

.....

3. แนวคิดกล่องจำลองบรรยากาศการเล่นดนตรีไทย

ประเด็นในการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1

แบบร่างที่ 3					
3. Shadow Box Concept กล่องจำลองบรรยากาศการเล่นดนตรีไทย แนวคิดในการออกแบบ : กล่องจำลองบรรยากาศการเล่นดนตรีไทย ได้แรงบันดาลใจมาจากฉากของโรงละคร โดยการแบ่งงานเป็นชั้นๆ ทั้งหมด 5 ชั้น เพื่อให้เกิดมิติ เมื่อเงาตกกระทบ แนวคิดนี้สามารถแสดงอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก ในแง่ของประสบการณ์สุนทรีย์ได้แก่ ในด้านรูปลักษณ์ที่ตัดทอนแต่ยังคงสาระสำคัญ, รสของประสบการณ์ที่ได้จากการใช้งานกล่องจำลอง, กลิ่นหอมของดอกไม้ไทย ที่อบไว้ในเนื้อกระดาษ, เสียงของเครื่องดนตรี ที่ฝังกลไกไว้ภายในงานกระดาษ และเรื่องราวการเล่นดนตรีไทยในบรรยากาศบ้านไทย สภาพแวดล้อมแบบไทย สะท้อนวัฒนธรรมได้ชัดเจน					
1. สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทย					
2. มีความสวยงาม					
3. มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ					
4. มีความเหมาะสมในการเป็นของที่ระลึก ของขวัญในโอกาสสำคัญ					
5. ง่ายต่อการพกพา					
6. รูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

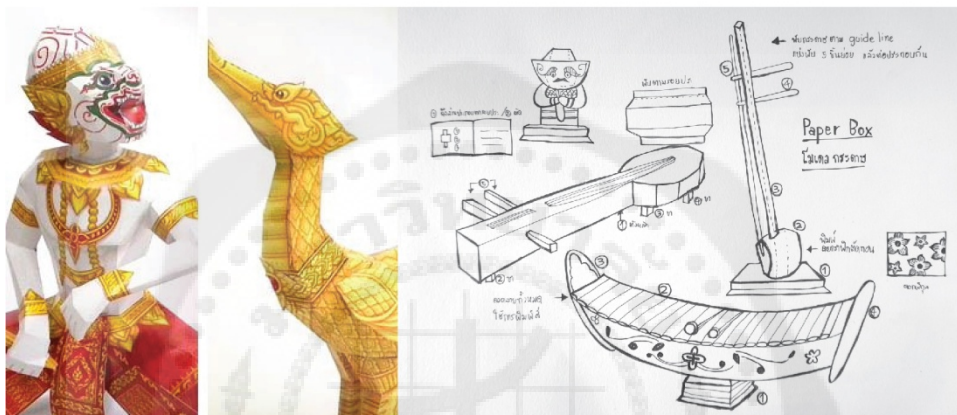
.....

.....

.....

5. แนวคิดโมเดลสามมิติดนตรีไทย

ประเด็นในการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1

แบบร่างที่ 5					
5. Paper Box Concept โมเดลสามมิติดนตรีไทย แนวคิดในการออกแบบ : ขึ้นรูปโดยการลดทอนโครงสร้างที่มีส่วนว่าโค้ง แทนค่าด้วยลักษณะกล่องเพื่อต่อการพับประกอบ ผู้บริโภคประกอบเอง โดยต้องมีอุปกรณ์ในการตัด แนวคิดนี้สามารถแสดงอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก ในแง่ของประสบการณ์สุนทรีย์ได้แก่ ในด้านรูปลักษณ์ที่ตัดทอนแต่ยังคงสาระสำคัญ, รสของประสบการณ์ที่ได้จากการประกอบงาน, กลิ่นหอมของดอกไม้ไทย ที่อบไว้ในเนื้อกระดาษ, เสียงของเครื่องดนตรีในอุปกรณ์บันทึกเสียง ที่ผู้บริโภคนำไปติดตามคู่มือแนะนำ					
1. สามารถสื่ออัตลักษณ์ของดนตรีไทย					
2. มีความสวยงาม					
3. มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ					
4. มีความเหมาะสมในการเป็นของที่ระลึก ของขวัญในโอกาสสำคัญ					
5. ง่ายต่อการพกพา					
6. รูปแบบมีความเหมาะสมกับแนวคิด รูป / รส / กลิ่น / เสียง / สัมผัส					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมิน

นิสิตปริญญาโท สาขาวัตกรรมการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย
ภายใต้เกณฑ์การคัดเลือกของแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์**

โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์
ของที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์
โดย นางสาว นฤภัท ทันอินทรอาจ นิสิตศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ศิลปกรรม วิชาเอกนวัตกรรมการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญ วาณิชกร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน

คำชี้แจง แบบประเมินชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่
ระลึกดนตรีไทย ภายใต้เกณฑ์การคัดเลือกของแนวคิด การสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ โดยแบบ
ประเมินถูกแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 การประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรี
ไทย ภายใต้แนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ให้กับผลิตภัณฑ์ที่ระลึก ทั้งหมด 7 ชิ้นงาน โดยมี
ประเด็น ดังต่อไปนี้

- ☐ ผ่านเกณฑ์
- ☐ ไม่ผ่านเกณฑ์
- ☐ แนวทางแก้ไข

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
 อาชีพ / ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ.....
 สังกัดบริษัท / มหาวิทยาลัย.....
 ระดับการศึกษา ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก ☐ อื่นๆ
 ประสบการณ์ในการทำงาน.....ปี

ตอนที่ 2 : ท่านมีความคิดเห็นต่อแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ภายใต้ แนวคิดการสร้าง
 ประสบการณ์ทางสุนทรียะ ในแต่ละชิ้นงานอย่างไร โปรดทำเครื่องหมาย **V** ลงในช่องว่าง ตามความ
 คิดเห็นของท่าน

1. ระนาดเอกมโหรี

แบบร่าง	ความคิดเห็น		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ข้อเสนอแนะ / การปรับปรุงแก้ไข
			

2. นื่องวงใหญ่มโหรี

แบบร่าง	ความคิดเห็น		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ข้อเสนอแนะ / การปรับปรุงแก้ไข
			

3. จะเข้

แบบร่าง	ความคิดเห็น		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ข้อเสนอแนะ / การปรับปรุงแก้ไข
			

4. ซอสามสาย

แบบร่าง	ความคิดเห็น		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ข้อเสนอแนะ / การปรับปรุงแก้ไข
			

5. ซออู้

แบบร่าง	ความคิดเห็น		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ข้อเสนอแนะ / การปรับปรุงแก้ไข
			

6. ซอด้วง

แบบร่าง	ความคิดเห็น		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ข้อเสนอแนะ / การปรับปรุงแก้ไข
			

7. ซอด้วง

แบบร่าง	ความคิดเห็น		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ข้อเสนอแนะ / การปรับปรุงแก้ไข
			

8. จิ้ง / โทนมโหรี / รำมะนามโหรี

แบบร่าง	ความคิดเห็น		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ข้อเสนอแนะ / การปรับปรุงแก้ไข
			

9. วงมโหรีวงเล็ก รวมเครื่องดนตรี 10 ชิ้น

แบบร่าง	ความคิดเห็น		
	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ข้อเสนอแนะ / การปรับปรุงแก้ไข
			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมิน
 นิสิตปริญญาโท สาขานวัตกรรมการออกแบบ
 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย
ต่อต้านแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย**

โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก
เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย ด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์
โดย นางสาว นฤภัค ทันอินทรอาจ นิสิตศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ศิลปกรรม วิชาเอกนวัตกรรมและการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณ วาณิชกร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน

แบบสอบถามชุดนี้ ใช้เวลาในการทำ 3-5 นาที

คำชี้แจงของแบบสอบถาม แบบสอบถามชุดนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ต่อต้านแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก โดยแบบสอบถามถูกแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การประเมินความพึงพอใจต่อต้านแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็ก ภายใต้แนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ทั้งหมด 7 หัวข้อ ตามลำดับความคิดเห็น 5 ระดับดังต่อไปนี้

5	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	พึงพอใจมาก
3	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลในโครงการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทยวงมโหรีวงเล็กเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทยด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ะ เพื่อประกอบการทำปริญญานิพนธ์เท่านั้น ไม่มีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ และตอบตามความเป็นจริงของท่าน ผู้ทำปริญญานิพนธ์ขอแสดงความขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

ช่องทางการติดต่อผู้วิจัย

อีเมล : greenbeyond21@gmail.com, โทรศัพท์ 094-4429261

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ ☐ 25-34 ปี ☐ 35-44 ปี ☐ 45-54 ปี ☐ 55 ปีขึ้นไป

อาชีพ ☐ พนักงานบริษัทเอกชน ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ รับราชการ ☐ ธุรกิจส่วนตัว
☐ นักเรียน / นักศึกษา ☐ อื่นๆ

รายได้ต่อเดือน ☐ ต่ำกว่า 15,000 บาท ☐ 15,000-20,000 บาท
☐ 20,001-30,000 บาท ☐ 30,001-40,000 บาท
☐ 40,001-50,000 บาท ☐ 50,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 : กรุณาเลือกคำตอบจากความเห็นของท่าน

เกณฑ์ในการประเมินคุณค่าและรูปแบบของผลิตภัณฑ์	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย					
					
1. ผลิตภัณฑ์สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ดนตรีไทย					
2. ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม					
3. มีความเหมาะสมในการเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึก / เป็นของขวัญในโอกาสสำคัญ					
4. รูปแบบมีคุณค่าและมีความสร้างสรรค์แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทั่วไปในท้องตลาด					
5. ผลิตภัณฑ์มีความร่วมสมัย					
6. ผลิตภัณฑ์มีโอกาสทางการตลาด					

7. ความประทับใจโดยรวมต่อผลิตภัณฑ์แนวคิดการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ (สัมผัส รูป รส กลิ่น เสียง พื้นผิว และเรื่องราว)					
---	--	--	--	--	--

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นิสิตปริญญาโท สาขาวัตกรรมการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ง
การลงพื้นที่

การลงพื้นที่สังเกตการณ์บริเวณสถานที่ท่องเที่ยว
ที่ได้รับความนิยมจากคนไทยและต่างชาติ ที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมสมัย
เพื่อสังเกตพฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อสำรวจโอกาสทางการตลาด
ของผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย
และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

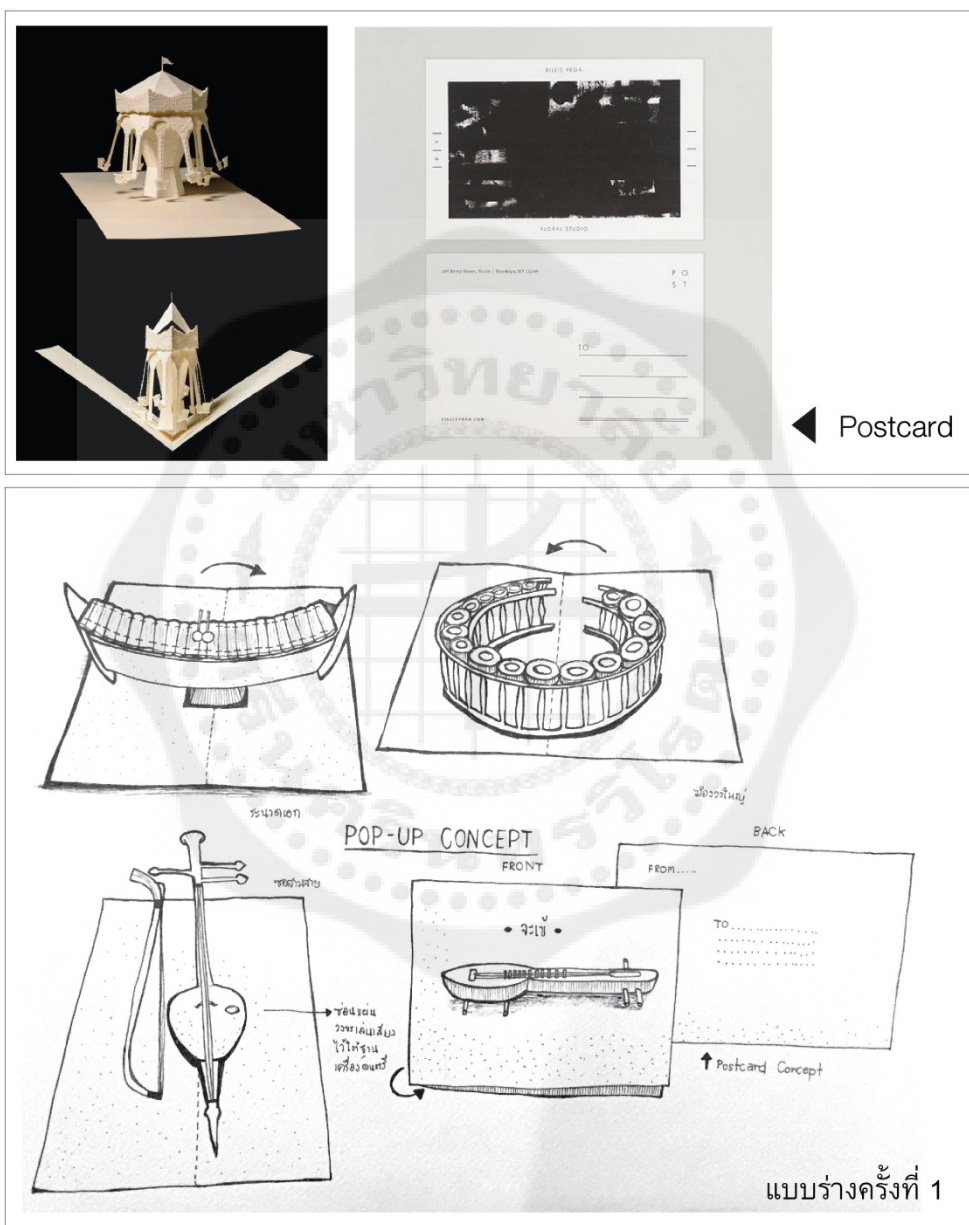
ภาคผนวก จ

แบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก

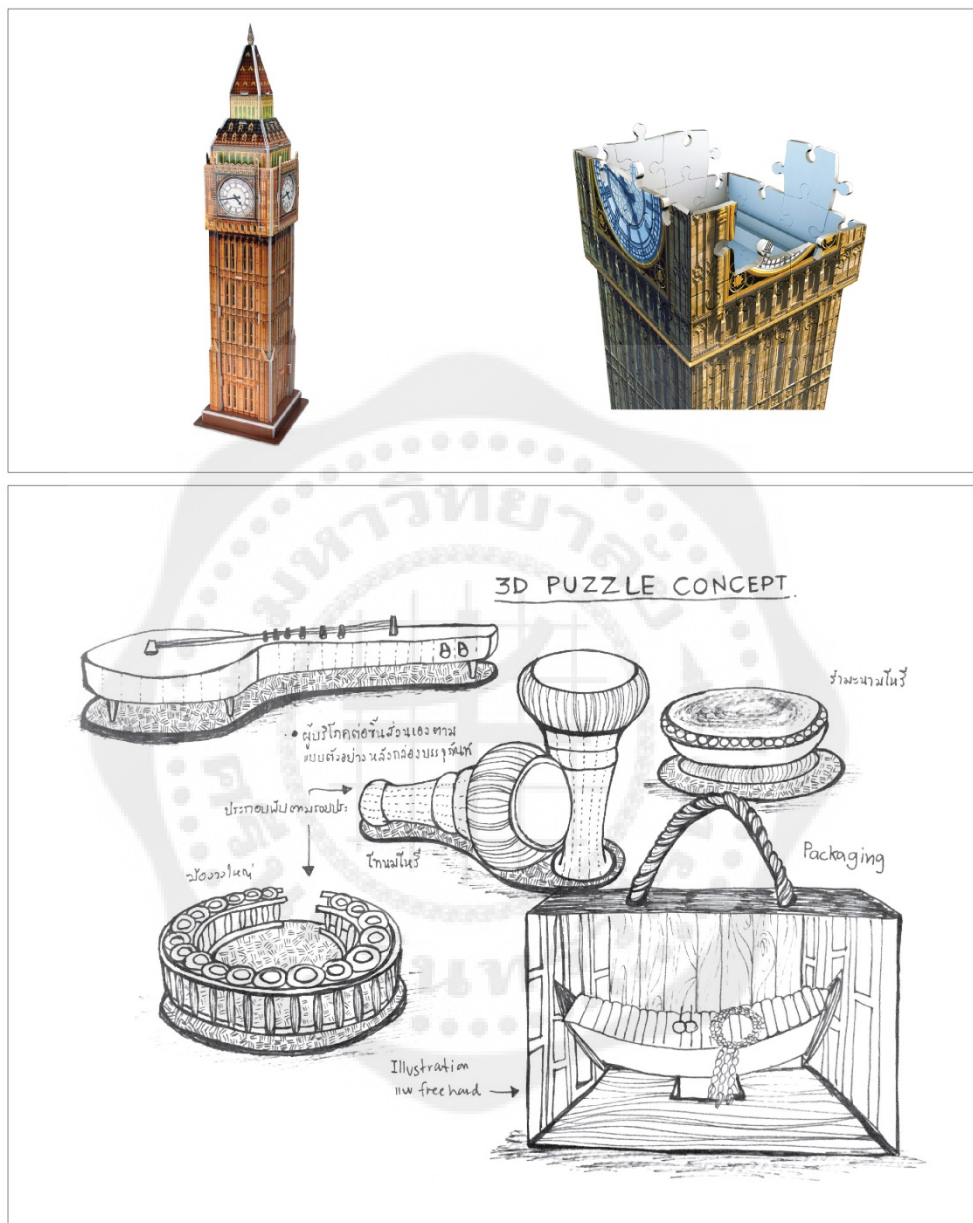
ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก

แบบร่างผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก

Sketch 01 : Pop Up Card Concept

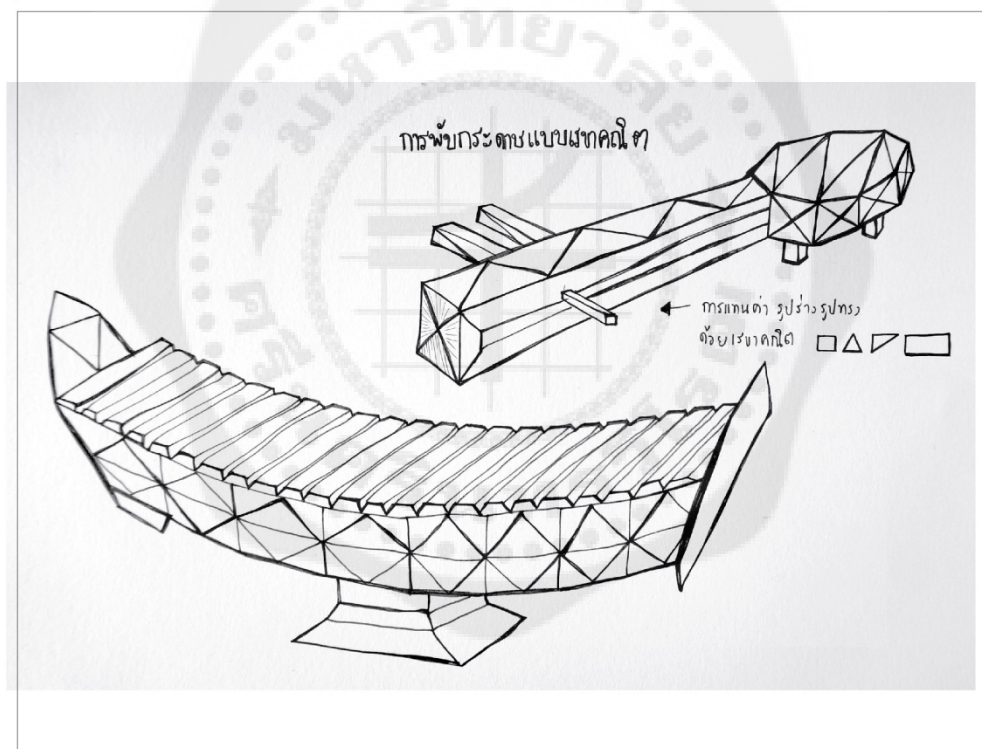
Sketch 02 : 3D Puzzle Concept

Sketch 03 : Shadow Box Concept

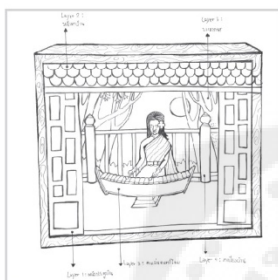
Sketch 04 : Origami

Sketch Development

กล่องจำลองบรรยากาศการเล่นดนตรีไทย 10 เครื่องดนตรี จำนวน 8 กล่อง

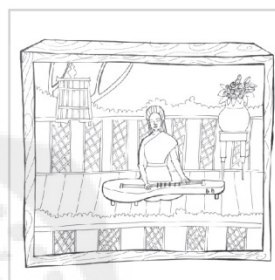
1. ระนาดเอกมโหรี

2. ช้องวงมโหรี

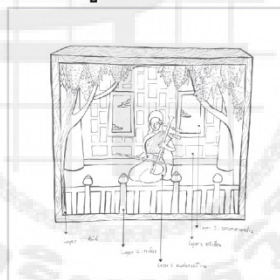
3. จะเข้

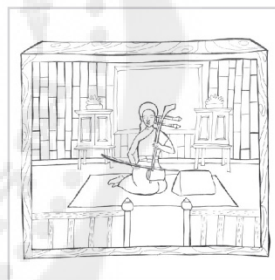
4. ซอสามสาย

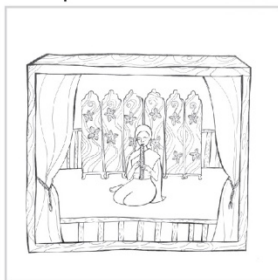
5. ซอด้วง

6. ซอด้วง

7. ขลุ่ยเพียงออ

8. โทนมะโหรี/ รำมะนามโหรี/ ฉิ่ง

แบบร่างครั้งที่ 2

Sketch Development _____

กล่องจำลองบรรยากาศการเล่นดนตรีไทย 10 เครื่องดนตรี จำนวน 8 กล่อง

1. ระนาดเอกมโหรี

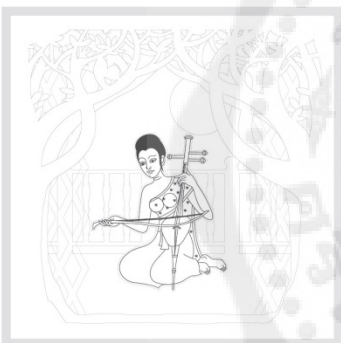
2. ม้องวงใหญ่มโหรี

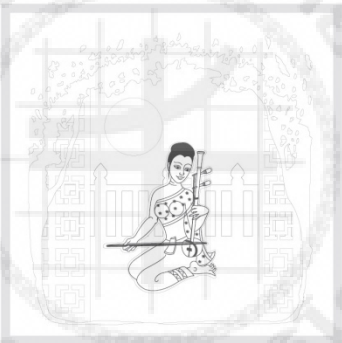
3. จะเข้

4. ซอสามสาย

5. ซออู้

6. ซอด้วง

7. ขลุ่ยเพียงออ

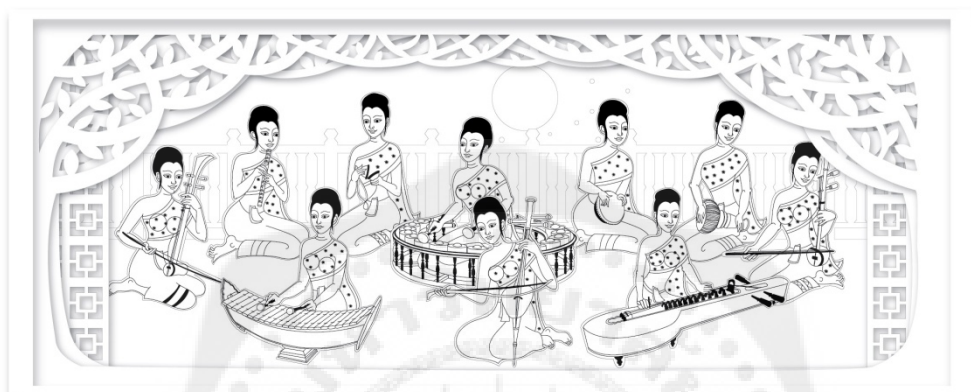

8. โทนมะโหรี/ รำมะนามโหรี/ ฉิ่ง

Sketch Development _____

**กลองจำลองบรรยากาศการเล่นดนตรีไทย
10 เครื่องดนตรี จำนวน 1 กลอง**

ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก

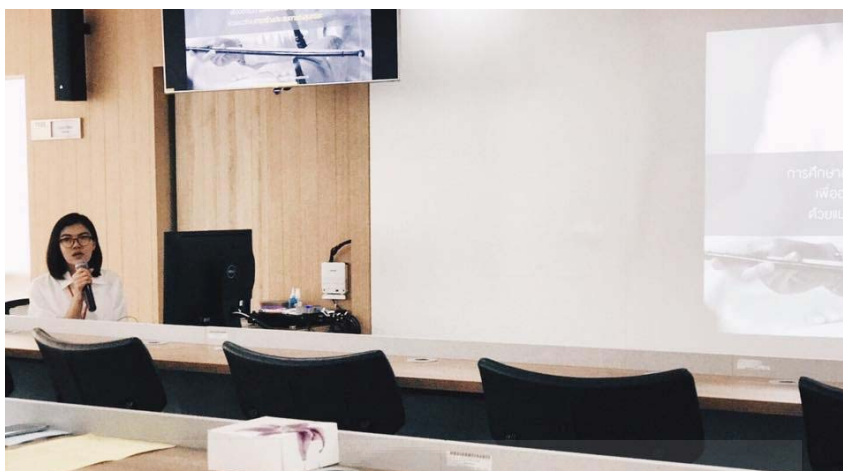
ภาคผนวก จ
การประชุมวิชาการระดับชาติ
“มศว วิจัย ครั้งที่ 10”

งานประชุมวิชาการระดับชาติ “มศว วิจัย ครั้งที่ 10”

การประชุมวิชาการระดับชาติ “มศว วิจัย” ครั้งที่ 10
วันที่ 20-21 กรกฎาคม 2560 ณ หอวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เวลา	วันพฤหัสบดีที่ 20 กรกฎาคม 2560 กลุ่มสาขา: มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ ห้องนำเสนอ B ชั้น 11 อาคารนวัตกรรมการศึกษา ดร.สาโรช บัวศรี	
14.40 - 15.00 น.	SWURES10-066	การเล่าเรื่องแบบหลังสมัยใหม่ในนิราศมหรณพ ของปราปต์ ธงชัย แซ่เจ็ง
15.00 - 15.20 น.	SWURES10-075	การวิเคราะห์เรื่องมหาสติปฐฐาน 4 จากวรรณกรรมปัจจุบัน ประเภทแนวคำสอนครูบาอาจารย์ สรวิญญา ไซตริตน์
15.20 - 15.40 น.	SWURES10-055	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ที่ปรากฏในเรื่องสังขารวัตรวรรณกรรม สร้างสรรคย์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนประเทศไทย อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์
15.40 - 16.00 น.	SWURES10-011	การวิเคราะห์แนวคิดชาตินิยมในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย สุกยศ สิริโชคติกุล นฤมล งามอมพงษ์ พิศรพิบูล ลิ้มปณวิวัฒน์ ณัชนันท์ ทองงาม และอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล
16.00 - 16.20 น.	SWURES10-067	การศึกษาอัตลักษณ์เครื่องดนตรีไทย วงมโหรีวงเล็ก เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่ระลึกดนตรีไทยด้วยแนวคิดการสร้างประสบการณ์สู่พระวิริยะ นฤกัต ทิณอินทราอาจ อรัญญา วาณิชกร และรวีเทพ มุสิกะปาน

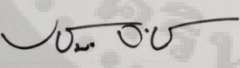

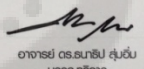

 The 10th Mahachulalongkornrajavidyalaya University Research Conference
มศว วิจัย 10
 การประชุมวิชาการระดับชาติ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ขอมอบเกียรติบัตรนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

นฤภัค ทันอินทรอาจ อรัญ วาณิชกร และรวิเทพ มุสิกะปาน

ได้นำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการระดับชาติ
 มศว วิจัย ครั้งที่ 10
 ระหว่างวันที่ 20-21 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ณ อาคารนวัตกรรม ศาลาอาจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี
 ใต้ถุน วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2560
 * ❖ ❖ ❖ *

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวงต์ ปองต๋น)
ฝ่ายการงาน ผู้อำนวยการสถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย
ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน

อาจารย์ ดร.สมชาย สุ่ม
บรรณธิการ

ภาคผนวก ข

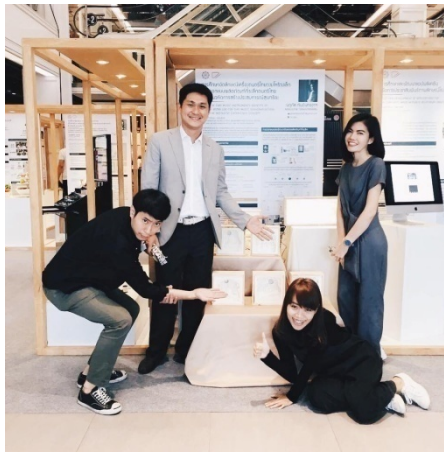
การจัดนิทรรศการผลงานปริญญานิพนธ์

(Innovative Centrality)

ณ สยามเซ็นเตอร์ 22-23 กรกฎาคม 2560

การจัดนิทรรศการผลงานปริญญาโท

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวนฤภัค ทันอินทรอาจ
วันเดือนปีเกิด	1 เมษายน 2528
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	89/216 ถนนห้วยหมาก แขวงห้วยหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2550	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ จาก สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2560	ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม วิชาเอกนวัตกรรมการออกแบบ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2554 – ปัจจุบัน	กราฟิกดีไซน์เนอร์ บริษัท อัปสตรีม พับลิชชิง จำกัด (Upstream Publishing Company Limited)